

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TOPLUMSAL KORKUYU TETİKLEMESİ AÇISINDAN
TÜRK BASINININ ULUSAL VE ULUSLARARASI TERÖR
OLAYLARINA BAKIŞ AÇISI: ANKARA- PARİS VE
BRÜKSEL TERÖR SALDIRILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Fatma NİSAN

HAZIRLAYAN
Gonca Pervin AKSOY

MALATYA-2017

**TOPLUMSAL KORKUYU TETİKLEMESİ AÇISINDAN TÜRK BASINININ
ULUSAL VE ULUSLARARASI TERÖR OLAYLARINA BAKIŞ AÇISI: ANKARA-
PARİS VE BRÜKSEL TERÖR SALDIRILARI**

Gonca Pervin AKSOY

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. Fatma Nisan

Yüksek Lisans Tezi

Malatya

2017

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLETİŞİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**TOPLUMSAL KORKUYU TETİKLEMESİ AÇISINDAN TÜRK BASINININ ULUSAL
VE ULUSLARARASI TERÖR OLAYLARINA BAKIŞ AÇISI: ANKARA- PARİS VE
BRÜKSEL TERÖR SALDIRILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Fatma NİSAN

HAZIRLAYAN

Gonca Pervin AKSOY (13515027004)

Jürimiz 06.03.2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu yüksek lisans tezini (oybirliği /oyçokluğu) ile başarılı bulunarak İletişim Bilimleri Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvan Ad Soyadı

- 1. Yrd. Doç. Dr. Fatma NİSAN (Danışman)**
- 2. Yrd. Doç. Dr. Göksel Göker (Fırat Ünive., Elazığ)**
- 3. Yrd. Doç. Mehmet Barış YILMAZ**

İmzası

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun ..... tarih ve ..... sayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mehmet KUBAT
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Bu çalışma boyunca sorularına her zaman sabırla cevap veren, destek olan sevgili danışmanım Yrd. Doç. Dr. Fatma Nisan'a, bana hayatımın her aşamasında maddi manevi destek olan ve güçlü kılan anneme, babama her biri birbirinden değerli olan ablalarıma teşekkür ederim.

Gonca Pervin Aksoy

Malatya – Ocak 2017

ÖZET

Terör tüm dünyada ve dünya basınında önemli ölçüde yer tutan ve gündemi oluşturan sorunlardan biridir. Terör olayları artık sadece gündemi oluşturmakla kalmıyor aynı zamanda toplumları yönlendirmekte ve toplumların düşüncelerine şekil vermektedir. Medya ise toplumu biçimlendirmekte ve toplumun ne düşüneceğini belirlemede kullanılan bir araç işlevi görmektedir. Bu açıdan bakıldığında terör ve medya birbirinden beslenmektedir. Terörün medyanın gündemini nasıl belirlediğini ve medyanın gündeminde terörü nasıl kullandığını anlamak çalışmanın ana sorununu oluşturmaktadır. Medyanın gündemini nasıl belirlediğinin, gündem belirleme kuramı çerçevesinde ele alınmasının nedeni çalışmanın amacına en uygun kuram olmasıdır. Gündem belirleme kuramı kısaca, medyanın bazı konuları üst sıralara taşıırken, bazı konuları daha az görünür kıldığı görüşüne dayanmaktadır. Gündem belirleme kuramıyla medya terör ilişkisinin açıklanmaya çalışılmasının nedeni terörün gündemi belirleyebildiği gibi medyanın da gündem belirleme gücünün olduğunun düşünülmesidir. Terör medyada yer aldıkça toplumlarda terör kaynaklı korkular oluşmaktadır. Toplumun terör korkusu tetiklenmekte ve korku kültürüne dayalı toplumlar ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada temel olarak Türkiye ve Avrupa'da meydana gelen terör saldırılarının Türk basınında yer alışı incelenmiştir. İlk olarak terör saldırılarının ve medyanın oluşturduğunu öne sürdüğümüz korku kültürü ve toplumsal korkunun ne anlama geldiği anlatılmıştır. Ardından terör kavramı ve gelişimi incelenmiştir. Üçüncü bölümde gündem belirleme kuramı ve medyanın gündem oluşturma etkisi üzerine kavramsal bir çerçeve çizilmiştir. Son aşamada örnek olay olarak seçilen terör eylemlerinin üç ülkenin de başkentlerinde gerçekleştiği göz önüne alınarak incelemeye dâhil edilmiştir. Olaylar Türk basınında nasıl ele alındıkları açısından incelendikleri için sadece Türkiye de yayınlanan gazetelerin birinci ve iç sayfalarında yer alan haberler araştırılmıştır. Dördüncü bölümde örnek olay olarak ele alınan Ankara, Paris ve Brüksel terör saldırılarının Cumhuriyet, Sözcü, Yeni Şafak, Türkiye, Hürriyet ve Milliyet gazetelerinde yer alışlarının nicel ve nitel içerik analizi yöntemi ile incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular yer almıştır. Çalışmanın sonunda Türk basınının yurtdışı terör olaylarına yurtiçinde art arda gerçekleşen bir saldırı olmadıkça aynı ölçüde yer verdikleri görülmüştür. Ancak haber içeriklerinde yurtiçindeki saldırılara daha duygusal

bir tutumla yaklaşıldığı, yurtdışı saldırılarının daha betimleyici zaman zaman eleştirel ifadelerle yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Gündem belirleme kuramı, korku kültürü, terör, toplumsal korku, dördüncü güç (medya).

**AN APPROPRIATE VIEW OF NATIONAL AND INTERNATIONAL
TERRORIAL EVENTS OF TURKISH PRESS FOR SOCIAL PROGRESS
TRIGGER: ANKARA-PARIS AND BRUSSELS TERRORISM**

ABSTRACT

Terrorism is one of the problems on the agenda that has a significant place in the world and in the world press. Terrorist events are not just agenda create, but they also guide and shape their societies. On the other hand, media is a tool used to guide society and determine what the community thinks. From this point of view, terrorism and the media are feeding each other. It is important to solve the main problem of trying to understand how the terror is determining the agenda of the media and how the media uses terror in the agenda. It is necessary to consider how the media determines the agenda within the framework of the agenda-setting theory. The agenda-setting theory is shortly based on the view that the media is making some subjects less visible while some subjects are in the upper echelon. The use of agenda-setting theory is the theory that can best explain the media terrorism relationship. It is thought that it can set the agenda in the terror like the media. As terrorism takes place in the media, terrorism fears occur in society. Society's fear of terror is triggered, and societies based on fear cultism emerge.

In this study, the terrorist attacks that took place in Turkey and Europe have examined location in the Turkish press. . In the first part of the study, concepts of fear culture and social fear, which we claim to be formed by terrorist attacks and the media, are defined. Then, the concept and development of terror have been examined. In the third chapter, a conceptual framework has drawn on the agenda setting theory and the mediator's agenda-setting effect. The last chapter is devoted to examining the terrorist attacks in the capitals of the three countries. The attacks were included only in the Turkish press. The first and the inside pages of the newspapers investigated in the Turkish press were analyzed. In the fourth chapter, ankara, paris and brussels attacks were examined by quantitative and qualitative content analysis method. The findings of terrorist attacks in Cumhuriyet, Sözcü, Yeni Safak, Turkey, Hürriyet and Milliyet were analyzed. At the end of the study, it was seen that the Turkish press provided the same amount of foreign

terrorist acts unless there was an increasing attack on the country. However, the content of the news has reached a more emotional attitude towards the domestic attack and a result that the attacks from abroad are more descriptive and sometimes critical.

Keywords: Agenda setting theory, Fear culture, Terror, Social fear, Fourth power (media)

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
GÖRSELLER LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiii
TABLolar LİSTESİ	xiv
BİRİNCİ BÖLÜM	5
1.KORKU KÜLTÜRÜ, TOPLUMSAL KORKU VE MEDYA GÜNDEMİNİN KORKU YARATMASI AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	5
1.1. Korku ve Özellikleri	5
1.2. Toplumsal Korku, Etkileri ve Korku Kültürü.....	6
1.3. Medya Gündeminin Korku Yaratması.....	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	12
2. TERÖR, TARİHSEL GELİŞİMİ VE MEDYA TERÖRÜ.....	12
2.1. Terör Nedir?.....	12
2.2. Terörün Tarihçesi.....	15
2.3. Türkiye’de Terör ve Gelişimi	18
2.4.Medyada Terör Gündemi.....	21
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	25
3.GÜNDEM BELİRLEME KURAMI VE MEDYANIN GÜNDEM BELİRLEMEDE ETKİSİ	25
3.1. Gündem Belirleme Kuramı.....	25
3.2. Gündem Belirleme Kuramının Tarihçesi ve Özellikleri.....	27
3.3. Gündem Belirleme Kuramının Evreleri ve Aşamaları	31
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	34

4.TOPLUMSAL KORKUYU TETİKLEMESİ AÇISINDAN TÜRK BASININ ULUSAL VE ULUSLARARASI TERÖR OLAYLARINA BAKIŞ AÇISI: ANKARA- PARİS VE BRÜKSEL TERÖR SALDIRILARI	34
4.1. Metodoloji.....	34
4.2. Araştırma Soruları.....	34
4.3. Yöntem.....	35
4.3.1.Araştırmanın Modeli.....	35
4.3.2. Evren ve Örneklem	38
4.3.3.Bulgular ve Yorum	38
4.3.4.Türk Ulusal Basınında Yurtiçinde ve Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarının Nicel İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi	38
4.3.5.Türk Ulusal Basınında Yurtiçinde ve Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarının Nitel Sunumu	47
4.3.5.1.Türkiye Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu.....	47
4.3.5.2.Türkiye Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu.....	53
4.3.5.3. Hürriyet Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu.....	58
4.3.5.4.Hürriyet Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu	63
4.3.5.5.Milliyet Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu	69
4.3.5.6.Milliyet Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu.....	73
4.3.5.7.Cumhuriyet Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu ..	78
4.3.5.8.Cumhuriyet Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu	82
4.3.5.9.Yeni Şafak Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu	86
4.3.5.10.Yeni Şafak Gazetesinin Yurtdışındaki Terör Saldırılarını Sunumu	90
4.3.5.11. Sözcü Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu.....	95
4.3.5.12. Sözcü Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu.....	101
SONUÇ	107
KAYNAKÇA.....	109

GÖRSELLER LİSTESİ

Görsel 4.1.....	49
Görsel 4.2.....	51
Görsel 4.3.....	53
Görsel 4.4.....	55
Görsel 4.5.....	57
Görsel 4.6.....	58
Görsel 4.7.....	60
Görsel 4.8.....	62
Görsel 4.9.....	63
Görsel 4.10.....	65
Görsel 4.11.....	67
Görsel 4.12.....	69
Görsel 4.13.....	70
Görsel 4.14.....	72
Görsel 4.15.....	73
Görsel 4.16.....	75
Görsel 4.17.....	76
Görsel 4.18.....	78
Görsel 4.19.....	79
Görsel 4.20.....	81
Görsel 4.21.....	83
Görsel 4.22.....	86

Görsel 4.23.....	87
Görsel 4.24.....	89
Görsel 4. 25	90
Görsel 4.26.....	92
Görsel 4. 27.....	93
Görsel 4.28.....	95
Görsel 4.29.....	97
Görsel 4.30.....	99
Görsel 4.31.....	101
Görsel 4.32.....	106

ŞEKİLLER LİSTESİ

- Şekil 3. 1. Soroka'nın Gündem Belirleme Süreci Modeli (Güneş, 2014: 4). 29
- Şekil 3. 2. Rogers ve Dearing'in Gündem Koyma ve Saptama Modeli (Güneş, 2014: 4).
..... 29

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4. 1. Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Olaylarının Gazetelerin İlk Sayfalarında Yer Alış Sıklığı.....	37
Tablo 4. 2. Yurtdışında Gerçekleşen Terör Olaylarının Gazetelerin İlk Sayfalarında Yer Alış Sıklığı.....	37
Tablo 4. 3. Yurtiçi Saldırıları Haberlerin Gazete Sayfalarında Yer Verildiği Kısım	38
Tablo 4. 4. Yurtdışında Gerçekleşen Saldırıların Gazete Sayfalarında Yer Verildiği Kısım.....	39
Tablo 4. 5. Gazetelerin Yurtiçi ve Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarıyla İlgili Haberlerdeki Yaklaşımı	40
Tablo 4. 6. Yurtiçi Terör Saldırısı İlk Sayfa Haberlerinde Fotoğraf Kullanımı	43
Tablo 4. 7. Yurtdışı Saldırıların İlk Sayfa Haberlerinde Fotoğraf Kullanımı	44
Tablo 4. 8. Yurtiçi ve Yurtdışı Saldırılarında Kullanılan Fotoğrafın Türü.....	45
Tablo 4. 9. Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Haberlerinde Kullanılan Başlığın Türü	46
Tablo 4. 10. Yurtdışında Gerçekleşen Saldırıların Haberlerinde Kullanılan Başlığın Türü	47

GİRİŞ

Terör köklü bir geçmişe sahip olmasının yanında toplumlara etkisi açısından da önemli bir yere sahiptir. Zaman zaman belli bölgelere has olduğu düşünülmesine rağmen terör tüm dünyayı tehdit etmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde daha sık ortaya çıkan terör saldırıları ülkelerin gelişimini uzun vadede etkilemektedir. Bu çalışma terör olayları gerçekleştikleri toplumlarda nasıl bir etki bırakıyor sorusu üzerine temellendirilmiştir. Terörün toplumlara etkisini incelemenin bir yolu olarak medya araçları incelenebilmektedir. Medyanın terör olaylarına nasıl ve ne kadar yer verdiği sorusu terörün toplumlara etkisini anlamak için cevaplanması gereken en önemli sorudur. Bu araştırmada kavramlara ilişkin gerekli tanımlamalara ve kavramların tarihsel gelişimlerine yer verilerek konunun daha iyi anlaşılması için temel oluşturulmuştur. Terör nedir? Gündem belirleme kuramı nedir? Toplumsal korku nedir? Bu soruların cevabı çalışma boyunca verilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın temelini oluşturan terör ile ilgili literatürde yer alan çalışmalarda terörün tanımı, tarihçesi, terörün çeşitleri başta olmak üzere terör, medya ve gündem ilişkisi birçok açıdan incelenmiştir. Terör örgütlerinin söylemleri, terörün ekonomik ve toplumsal etkileri, terör medya ilişkisi, terör olayları yansıtılırken medyanın korku yaratıp yaratmadığı gibi sorular cevaplanmaya çalışılmıştır. Çalışmada incelenen olaylar hem Türkiye hem de büyük çapta terör olaylarının yaşandığı Fransa ve Belçika'dan seçilmiştir. Terör olaylarının Türkiye, Fransa ve Belçika'dan seçilmesinin nedeni, 2015-2016 tarihleri arasında, bu çalışma konusu belirlenene kadar, meydana gelen ve en çok can kaybının yaşandığı terörist saldırıların bu ülkelerde gerçekleşmiş olmasıdır. Ayrıca daha özele indirildiğinde incelenen saldırılar bu ülkelerin başkentleri olan Ankara, Paris ve Brüksel'de meydana gelmiştir. Yapmış olduğumuz çalışmada bu örnekleri açıklayabilmek için incelenen terör saldırıları kronolojik olarak: 7 Ocak 2015 Charlie Hebdo Saldırısı, 10 Ekim 2015 Ankara Gar Saldırısı, 13 Kasım 2015 Paris Saldırıları, 17 Şubat 2016 Ankara Genelkurmay Saldırısı, 14 Mart 2016 Ankara Güvenpark Saldırısı ve 22 Mart 2016 Brüksel Saldırısıdır.

Çalışmada kendilerini farklı görüşlerde tanımlayan gazeteler ele alınmıştır. Konu gereği Türk basınından seçilen gazeteler ve görüşleri şunlardır; Cumhuriyet gazetesi kendini sol görüş çerçevesinde tanımlamaktadır, Sözcü gazetesi Atatürkçü bir siyasi

görüŖe sahiptir, Yeni Ŗafak muhafazakâr, İslamcı sağ görüŖe sahip olarak yayınlanmaktadır, Türkiye; muhafazakâr merkez sağ çizgisinde yayın yapmaktadır, Milliyet ise siyasal çizgisi zaman içinde belirsizleşmiş ve son olarak merkeze yakın bir tavır sergilemektedir, Hürriyet gazetesi merkez medyayı temsil etmektedir.

Çalışmanın Problemi

Terörün kamuoyu ve basın gündeminde önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. Terörün gündemde kalarak toplumu nasıl etkilediği de terörün olumsuz sonuçlarını gösterebilecek bir sorundur. İnsanları ne derece tedirgin ettiği hatta korku ve panik halinde yaşamaya yöneltip yöneltmediğini de anlamak sorunun etkilerini daha anlaşılır hale getirmektedir. Genel olarak terörün medya yoluyla toplumlara etki ettiği fikri yaygındır. Medya gündem belirleme ve deđiŖtirmede önemli bir yere sahiptir. Medyanın bu özelliği de terör-toplum ikileminde önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir. Haberlerin nasıl, ne zaman ve nerede yayınlanacağının belirlenmesi; içeriğinin nasıl duygular yaratacağının biçimlendirilmesi toplumsal korkuyu tetiklemede önemli bir role sahiptir. Terör korkusu, insanların sokağa çıkmasından tutun evlerinde bile bir terör saldırısı korkusuyla yaşamasına neden olabilmektedir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmada söz konusu gazetelerin terör olaylarını işleyen haber metinlerinde kullanmış oldukları ifadelerin nasıl olduklarının yanı sıra, yurt içinde gerçekleşen terör saldırıları ile yurt dışında gerçekleşen terör saldırılarına karşı yaklaşım tarzının da kıyaslamalı analiz edilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle habercilikteki ‘yakınlık’ kavramı da ön plana çıkartılmıştır. Basının konu terör olduğunda olaylara aynı hassasiyetle mi yaklaştığını, yoksa içinde bulunduğu kültürün etkisiyle terör olaylarını sübjektif olarak mı incelediğini anlamak temel amaçtır. Çalışmada terör saldırıları ve medyanın gündem oluşturmada bu saldırıları nasıl kullandığının anlaşılması sağlanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın Varsayımları

Çalışmanın temel varsayımı Türk ulusal basınının Türkiye’de gerçekleşen terör saldırılarını yurtdışında gerçekleşen saldırılardan daha farklı ele aldığını ve Türkiye’de gerçekleşen saldırıların medyada yer alış tarzıyla toplumsal korkuyu tetiklediği varsayımına dayanmaktadır. Türk basınının yurtiçi saldırılarda daha sübjektif bir tutum

sergilerken, yurtdışı saldırılarına karşı daha çok elde edilen bilgiler doğrultusunda içeriklere sahip olduğu ve nesnel davrandığı öne sürülmektedir. Temel alınan bu varsayımlar doğrultusunda çalışma boyunca cevap aranacak sorular ise;

1. Medya terör olaylarını gündeme taşıırken korku unsurları kullanmakta mıdır?
2. Medya yurtiçi ve yurtdışı terör olaylarına yer verirken tarafsızlığını koruyabilmekte midir?
3. Terör olayları verilirken insanları etkilemeye yönelik ifadeler ve fotoğraflar kullanılmakta mıdır?
4. Dolayısıyla medya yurtiçi ve yurtdışı şeklinde ayırmaksızın terör olaylarını hem nicel çokluk açısından hem de nitel olarak nasıl vermektedir?

Çalışmanın Önemi

Çalışmanın önemi medyanın toplumsal korkuyu tetikleme etkisinin olup olmadığı konusunda bir uzlaşmaya varmaktır. Aynı zamanda medyanın toplumsal korkuyu tetikleme etkisi varsa bunu nasıl kullandığını anlayabilmek de aynı derecede önemlidir. Çalışmada toplumun teröre ve medyanın etkilerine karşı daha bilinçli hale gelmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Meselenin odak noktasının terör olduğunun anlaşılması ve medyanın terör korkusu yaratıp yaratmadığının anlaşılması medyanın toplumsal etkisinin görünür kılınması için önemli görülmüştür. Toplumda medyanın etkileri konusunda farkındalık yaratılması gerektiği düşünülmektedir.

Çalışmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Çalışmada ele alınan örneklerin farklı ülkelerden olması Türk basını açısından çalışmaya daha objektif bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemektedir. Gerçekleşen saldırılar Türkiye’de incelenen saldırılar ile temel olarak benzerlikler göstermektedir. Cumhuriyet, Sözcü, Yeni Şafak, Türkiye, Milliyet ve Hürriyet kendi ideolojileri içerisinde en çok okunan gazetelerdendir. Gazetelerin gerçekleşen her saldırının ardından haber sıklığının azalışı dikkate alınarak birer haftalık süreçleri incelemeye tabi tutulmuştur. Toplamda 6 haftalık 6 ayrı terör olayı ele alınmıştır. Bu saldırıların ikisi Fransa’da biri Belçika’da üçü Türkiye’de gerçekleşmiştir. Çalışmaya dâhil edilen saldırılar: 7 Ocak 2015 Charlie Hebdo saldırısı, 10 Ekim 2015 Ankara Gar saldırısı, 13

Kasım 2015 Paris saldırıları, 17 Şubat 2016 Ankara Genelkurmay saldırısı, 13 Mart 2016 Ankara Güvenpark saldırısı, 22 Mart 2016 Brüksel Havalimanı saldırısı. Fransa'da konuyla ilgili incelenmek istenen üçüncü saldırı gazetelerin 2016'nın ikinci 6 aylık arşivine erişilememiş olması nedeni ile araştırma dışı bırakılmıştır.

İncelenen süre boyunca gazetelerin birinci sayfaları başta olmak üzere haberlerin daha derin incelenebilmesi için iç sayfalarında yer alan haberler de analiz edilmiştir. Bu şekilde hangi saldırıların daha çok ön plana çıktığı da görülebilmektedir. İncelemeye dâhil edilen haberler konuyla bağlantılı olan haberlerden seçilmiş, yorumlamalara dayalı yazılar inceleme dışı bırakılmıştır. Kullanılan yöntem uygun olarak haberlerin başlık, kullanılan resim, konuyla alakalı bulunan kelimeler bazında içerik analizleri yapılmıştır. Çalışmada nitel ve nicel içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde kavramsal çerçevenin doğru olarak belirlenmesi ve anlaşılması açısından toplumsal korkunun ne demek olduğu, nasıl ortaya çıktığı, toplumsal korkuyu nelerin tetiklediği ve gelişim süreci açıklanmaktadır. İkinci bölümde araştırmanın temelini oluşturan terör kavramı ve tarihçesi araştırılmıştır. Ardından medyanın bu konudaki rolünü anlayabilmek üzere öncelikle gündem belirleme kuramı tanımlanmış ve medyanın gündem oluşturma etkisi ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmanın uygulama kısmında ise belirtilen gazeteler ilk ve iç sayfalarında yer alan haberler gerçekleşen saldırıların ardından birer haftalık süreçlerde analiz edilerek elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KORKU KÜLTÜRÜ, TOPLUMSAL KORKU VE MEDYA

GÜNDEMİNİN KORKU YARATMASI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Bu bölümde genel olarak korkunun, korku kültürünün ve toplumsal korkunun tanımı yapılmıştır. Kavramlarının özellikleri ve birbirleri ile ilişkileri belirlenmiştir. Ardından kavramların medya ve terörle ilişkileri açıklanmaya çalışılmıştır.

1.1. Korku ve Özellikleri

Toplumsal korku kavramına geçmeden önce korkunun ne demek olduğuna değinmek faydalı olacaktır. Korku insanların anlamlandıramadığı bilinmeze karşı oluşan bir davranıştır. Korkunun farklı tanımları mevcut olsa da öne çıkan tanımı şu şekildedir: ‘Herhangi bir uyarının tehdit edici olarak algılanmasıyla ortaya çıkan ‘Savaş ya da kaç’ tepkisiyle sonuçlanan duygusal bir tepkidir.’ Ayrıca korku hayati bir öneme sahiptir. Korku doğuştan gelebileceği gibi daha sonra da öğrenilebilir. Yani korku hem biyolojik hem kültürelidir (Eren, 2005: 2).

Korkunun pek çok tanımı vardır. Bu tanımlarından biri de: Korku; “Algılanan bir tehlike, tehdit anında hissedilen nahoş bir gerilim, güçlü bir kaçma veya kavga etme dürtüsü, hızlı kalp atışları, kaslarda gerginlik vb. belirtilerle yaşanan yoğun duygusal uyarılma (heyecan)’ olarak tanımlanabilir“. Korku aynı zamanda kaygı duygusu ile ilişkilidir. Çünkü kaygı korkunun başlangıç evresidir. Yani bir anda oluşmaz önce kaygı oluşur, ardından bu kaygı büyüyerek korkuyu oluşturur. Fakat kaygı korkuya göre daha soyuttur (Altan, 2006: 6). Korku ve kaygı arasındaki ilişkiye başka bir açıklama daha yapmak gerekirse: “Korku ve kaygı, insani deneyimlerin temeli olmakla beraber, korku ve kaygı ile belirlenen yaşam stratejileri kültürel yaşamın temelidir. Freud, insani davranışta hoş olmayanın engellenmesinin hoş olanı, zevk vereni elde etmekten daha önemli itici güç olabileceğini ileri sürer” (Akın, 2009: 89).

Korkunun toplum davranışlarını etkileyecek bir boyuta nasıl geldiğini anlamak çok önemlidir. Korku günümüzde daha çok soyut ve çevresel kaynaklıdır. ‘Yapay bir korku kültürü’ yaratılmaktadır ve bu korku doğal nesnelere değil, devamlı tehdit halinde yaşamaya çalışmayı ifade etmektedir. Son dönemlerde toplumu korku yönlendirmektedir. Genel kanı medyanın bu işlevi yerine getirdiğine yöneliktir. Bu

konuya medya gündeminin korku yaratması başlığının altında daha ayrıntılı bir açıklama yapılmıştır (akt. Altan, 2006: 6-11).

Korkunun temel özellikleri: Korku canlıyı kendini koruma durumuna geçmesi için tetikler, kendini koruması için sahip olduğu özellikleri kullanmaya yöneltmektedir. Savunmaya geçilmesini sağlayan duygu dışsal kaynaklı bir korkudur. Eğer korkunun kaynağı içsel ise bu endişe olarak ortaya çıkar. Korkunun toplumlarda yarattığı temel etki bireyi topluma uyum sağlamaya yönlendirmesidir. Toplumsal ilişkilerde korku toplumsal bir birey olan insanın kendine ait hissetme güdüsüyle belirlenmektedir (Akın, 2009: 90).

1.2. Toplumsal Korku, Etkileri ve Korku Kültürü

Korku, korku kültürü, toplumsal korku, terör ve medya ilişkine değinirken bu konuyla ilgili bir kuramdan kısa da olsa bahsetmekte yarar vardır. Terör yönetimi kuramı olarak adlandırılan bu kuram toplumsal korku ve korku kültürü ile yakından ilişkilidir. İnsanların ölüm korkusunu temel alan bir kuramdır. Kaygı temelli bu kuram kültürel bağların her şeyden önemli görüldüğünü ve toplumun bu normlara verdiği değer üzerine kurulmuştur. Kurama göre hayatta kalma içgüdüleri her şeyden daha önemli olduğunu savunmaktadır. Kuramın dayandığı temel hipotezlerde; yaratılan durum kaygıya neden oluyorsa bu durum desteklendikçe herhangi bir tehdit halinde tehlide yönelik tutum geliştirme hali azalacaktır. Kuramın ikinci hipotezine göre; kaygıdan korunmak mümkünse korumayı sağlayan güce olan bağlılıkları da artacaktır. Terör yönetimi kuramı insanların korku psikolojisini, bu psikolojinin yarattığı toplumsal korkuyu ve korku kültürünü anlamak açısından önemli olduğu için çalışmamızda kısaca yer verilmiştir. Terör yönetimi kuramı, toplumsal korkunun ve korku kültürünün oluşturulmasında etkili olduğu ön görülen bir kuram olması açısından önem taşımaktadır (Bulut, 2015: 164).

Terör yönetimi kuramının ardından toplumsal korku kavramını tanımlamak gerekmektedir. Toplumsal korku; topluluğun bir kısmını veya daha fazlasını oluşturulan ortak korkular yoluyla etkilemektir. Toplumsal korkunun temelleri toplumda her yaşta insanda oluşturulur, özellikle insanlar büyürken bu korkularla büyümeleri sağlanmaktadır. Toplumsal korku bireyden topluma geçişle birlikte korkunun topluma yasaklar koyarak korku yaratan durumların gerçekleşmeyeceğini düşündürmek amaçlanmıştır. Yine medya bu korkuyu kitle iletişim araçları üzerinden yapmaktadır. Medyanın toplumda yarattığı korkular arasında terör, çevre sorunları, bulaşıcı hastalıklar medya tarafından yayılan en önemli korkulardandır. Le Bon bu durumu ‘toplumsal

bulaşma' kuramıyla açıklamıştır. 'Duygular, heyecanlar da hastalıklar gibi bulaşıcıdır'. Korku yayıldıkça insanlar mantıklı düşünemez hale gelmekte ve korku kaynağı tarafından etki altına alınmaktadır. Son iki yüz yıldır korku aynı şekillerde oluşturulmakta ancak farklı yollarla yaratılmaktadır. "Albert Camus 20. yüzyılı korku çağı olarak nitelendirmektedir." Korku artık hayatımızda can ve mal güvenliğine karşı tehlikeleri kapsarken hayat tarzlarımızı şekillendirmektedir. Uzun süren bu toplumsal korku inşası sonucunda artık korku alışıldık bir duygu haline gelmektedir. Değişen düzenlerle birlikte korkular da değişmekte ve çeşitlenmektedir (Çakır, 2007: 76).

Toplumsal korkunun korku kültürüyle bağlantısını anlamak için önce korku kültürü kavramını açıklamak önemlidir. Korku kültürü; toplumun bireyden korkmasını beklediği davranışlardan oluşmaktadır. Doğuştan itibaren insanlar zamanla nelerden korkup nelerden korkmayacağını öğrenerek büyümektedir. Korku kültürü toplumlarda vücut bulmaktadır. Toplumsallaşma burada önemli hala gelmektedir. Başlangıçta toplumsallaşma yalnız bireyin korkularından kurtulmasına imkân sağlayıcı olarak görülse de toplumunda yeni korkuları da beraberinde getirmiştir. Korku kültürü temelinde sen ve ben anlayışına dayanır ve bu karşılıklı sen ve ben anlayışına sahip insanların ihtiyaçlarının karşılanmasıyla oluşmaktadır. Sen anlayışına sahip insanlar kendilerine güvenmeyen ve tek başlarına sorumluluk altına giremeyen insanları tanımlarken, ben anlayışına sahip insanlar ise sorumluluğu sadece kendilerinin alması gerektiğine inanan diğer insanları yetersiz gören bir anlayıştır. Korku kültürünün genel olarak sahip olduğu özelliklere bakıldığında (Eren, 2005: 2):

1. Herhangi bir duyguya ve duygusallığa yer yoktur.
2. Karar alınırken kimin dediği önemlidir, ne dediği değildir. Üst düzeyde kim varsa onun sözü geçerlidir.
3. Korku kültürü toplumda insan haklarının sınırlandırılmasına neden olur.
4. Statü ve kıdem önemlidir. Dikey sınıf geçişi yoktur.
5. İnsanlar arası iletişim sadece fayda yarar ilişkisine dayanmaktadır.
6. Evlilik bile efendi-köle bağlamında ele alınmaktadır.

7. Otorite önemlidir, her şey belli kurallar çerçevesinde işler ve otoritenin fiziksel olarak otorite olduğunu yansıması gerekmektedir.

Korku kültürü sadece korkuyla değil korkuyu oluşturan tehdit ve şiddet ile de ilişkilidir. Şiddet çok yönlü bir kavramdır. Herakleitos şiddetin doğada doğal olarak var olduğunu ve bu çatışmanın adaleti getirdiğini ifade eden ilk düşünürdür. Tehdit ise şiddetin psikolojik boyutudur ve caydırıcı olması beklenir. Şiddet korku kültürünün oluşumunu tetiklerken korku kültürü disiplin ve otoriter bir yapıya sahiptir (Eren, 2005: 2).

1.3. Medya Gündeminin Korku Yaratması

Medya gündeminin korku yaratması başlığının altında cevaplandırılmaya çalışılmış sorular şunlardır: Medya haber metinlerinin içeriğinde korku oluşmasını sağlayan nasıl ifadeler kullanmaktadır?

Medyanın korku ve korku kültürünü nasıl yarattığına bakıldığında diyebiliriz ki, medya insanlara bilgi sağlarken kullandığı ifadelerle korkuyu tetiklemektedir. Medyanın izleyicileri yönettiği fikri üst metin kavramıyla açıklanmaktadır. Medya tarafından yayılan metinlerin anlamlı birer bütün halindeyken ayrı ayrı sözcükler ve cümleler haline getirilmesi yoluyla istenilen etki yaratmayacak anlamsız metinler haline dönüştürülmektedir. Medya burada kitle iletişim araçlarını kullanarak bir korku kültürü yaratmaktadır. Ancak göz ardı edilmemesi gereken durum türü ne olursa olsun savaşları tetikleyende bu korku kültürüdür (Altan, 2006: 11).

Var olan sistemi meşrulaştırmak amacıyla her zaman kullanılan mitler yerini son zamanlarda (KİA) kitle iletişim araçlarına bırakmıştır. Kitle iletişim araçları (KİA'lar) korku yoluyla otoriteyi sağlamlaştırmaktadır. Korku, bir tür bilinç yönetimidir. Korkunun toplumdaki varlığına baktığımızda geleneklerle, efsanelerle günlük hayatımızda sözlü edebiyat yoluyla bile varlık göstermektedir. Toplumsal üretim süreçleri değiştikçe korku yaratan araçlar farklılaşmıştır. Korkunun bu şekilde kullanılması 'bilinç yönetimi' uygulaması olarak adlandırılmaktadır. Ancak bu yöntem korkuyu ticari boyutlara taşımaktadır. Teknoloji toplumun bildiklerini yeniden ele almakta ve doğruyu yanlış tekrar biçimlendirmektedir. Medya yoluyla otoritenin korkuyu kullanarak istediği gibi bir toplumsal düzen kurması kolaylaşır, toplum kendisine uygulanan baskıyı kabullenir (Akin, 2009: 91).

Korku güvenlik tehdidinin ortaya çıkmasıyla oluşmaktadır. Güvenlik tehdidi küreselleşme sonucu artmıştır. Küreselleşmenin her alanda dengeli bir dağılım göstermemiş olması gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde güvenlik tehdidi yaratacak unsurların oluşmasına neden olmaktadır. Örneğin; terör, kaçakçılık, uyuşturucu satışı gibi... Bu tehdit unsurları da kendilerini küresel boyutlarda göstermektedir. Küreselleşme farklılıkların bir araya gelmesine neden olurken aynı zamanda bu farklılıklardan yeni sorunlar oluşmasına da neden olmaktadır. Göçmen sorunları, kültürel çatışmalar, işsizlik gibi sorunlara sebebiyet verirken küresel güvenlik sorununu ortaya çıkarmaktadır. Küreselleşme uluslararası nitelik taşır bu nedenle ortaya çıkan sorunlar devlet temelli değildir. Kullanılan silahların her geçen gün teknolojinin yardımı ile gelişmesi ve daha ölümcül silahlara dönüşmesi terörün daha büyük bir tehlike haline gelmesine neden olmuştur. Ancak tehditler devlet kaynaklı olmadığından daha soyut ve çok taraflı hale gelmiştir. Tehditler gibi güvenlik anlayışı da değişmiş ve daha geniş bir alana yayılmıştır. Artık sadece devletler değil çevre, kültür, insan hakları da güvenlik çerçevesinde alınmıştır. İletişim teknolojilerinin de küreselleşmeye dâhil ve etken olması teknolojinin terör saldırılarında kullanılması tehdidini doğurmuştur. Teknolojinin saldırı amaçlı kullanımına verilen belki de en kuvvetli örnek 11 Eylül saldırılarıdır. Teröristler saldırılar için küreselleşmenin getirdiği avantajları kullanarak saldırılarını güçlendirmektedirler. Güç; güvenlik ve küreselleşme ilişkisini kuran bir kavramdır. Medya insanları yönlendirme gücü ile bir tehdit unsuru olarak görülmektedir Küreselleşme ile korkularda küreselleşmektedir. Terörist gruplar medya yolu ile korkuyu tetikler. KİA'lar ise terörün yayılma alanı bulduğu çok önemli bir mecradır. Küreselleşmenin de etkisiyle terör – şiddet ilişkisi 11 Eylül'den sonra daha görünür bir hal almıştır. Çünkü 11 Eylül sadece sıradan bir terör saldırısı olarak görülmemektedir. Bunun nedeni ABD'nin dünya düzeninde küresel bir güç olarak yer alması ve bu saldırıların insanlar üzerinde kitlesel bir korku yaratmayı amaçlamış olmasıdır. İkiz kulelere yapılan bu saldırı terör saldırıları için bir sembol niteliği taşımaktadır. Medya ise saldırıların küresel terör saldırıları olarak daha görünür hale gelmesini sağlamıştır (Kahya, 2007: 369).

Medya daha öncede belirttiğimiz gibi insanları yönlendirme gücüne sahiptir. Ancak konu terör olunca haber yapma sürelerinde daha titiz bir çalışma süreci göstermesi beklenilmektedir. Medyanın haberi yaymak için hızlı davranması çalışmanın titizliği yansıtmasını engellemektedir. Öyle ki yapılan haberler halkı daha çok korkutmaktadır.

Medya korku yönetimini haberde yer alan fotoğraf, kelime, vurgular ve başlıklarla sağlanmaktadır. Teröristlerin medyada nasıl konumlandırıldığı da önemli bir sorundur. Haberlerde terörün her an her yerde ortaya çıkabileceği algısı yaratılırsa insanlar sürekli korku içinde yaşamak zorunda kalabilirler. Terör saldırılarının etkileri olduğundan fazla ve gerçektışı şekilde yapıldığında terör örgütleri bu durumdan yararlanmasını sağlamaktadır. Gündemde devamlı olarak yer tutması teröristleri toplumda bilinen kişiler konumunu sağlayabilir. Ayrıca örgütlerin kendilerini olduklarından daha etkili görmelerine neden olabilir. Olayları anlatırken kullanılan kelimelerde dikkatle seçilmelidir. Saldırıları sonucu ortaya çıkan kurbanların fotoğrafları toplumda korku yayar, depresif bir ruh hali yaratır devamlı bu görüntüler verildiğinde toplum duyarsızlaşmaktadır. Güvenlik güçlerine olan güven medyanın söylemleri sonucu olumsuz yönde etkilenmektedir (Üvez, 2014: 46).

Yusuf Yüksel'in '15-20 Kasım 2003 terör saldırılarında polis-medya ilişkileri' adlı çalışması medyada terör haberlerinin verilişinde yanlış bir yol izlendiğine dair örnek bir çalışma olmuştur. Yüksel'in (<http://www.academia.edu/> 11.12.2016) çalışmasına bakıldığında şu sonuçlar elde edilmiştir: Polis ile medya arasında terör haberlerinin veriliş konusunda zaman zaman anlaşmazlıklar çıkmaktadır. Medyanın güvenlik güçleri ile ilgili ağır eleştirileri toplumda güvenlik güçlerine karşı olumsuz bir bakış açısı yaratmaktadır. Türkiye'de basın ve güvenlik güçleri arasındaki çatışma 15-20 Kasım'da İstanbul'da gerçekleşen terör saldırılarının ardından İstanbul Emniyet Müdürü Celalettin Cerrah'in saldırılarla ilgili olarak basını suçlaması üzerine karşılıklı sataşmalara dönüşmüştür. Medya Emniyet Müdürünü görevini hakkıyla yerine getiremediği konusunda suçlamaktayken, güvenlik güçleri de medyayı yaptıkları haberlerin saldırılarda insanların ölümüne neden olduğunu ifade etmektedir. Hâlbuki iki tarafında bu tür durumlarda ortak bir çalışma içerisinde olması gerekmektedir. Medyanın yayınları haberleri belli bir ideolojik çerçevede vermektedir. Yapılan haberler güvenlik güçlerine karşı güvensiz bir temel oluşturmaktadır. Toplumun hafızasında karşılıklı suçlamalar ve

anlaşmazlıklar taraflara karşı oluşan güvensizlik durumunu yansıtmaktadır. Medyanın güvenlik güçlerine güvenlik güçlerinin de medyaya karşı güveni sarsılmaktadır. Medya haberlerde saldırılarla ilgili detaylı bilgiler verdiğinde teröristler bu bilgileri kullanarak daha ölümcül saldırılar gerçekleştirebilmektedirler. Bu durumda güvenlik güçlerinin yapması gereken medyaya verilecek bilgilerin boyutu ve nasıl yayınlanacağı konusunda uzlaşmalıdırlar (<http://www.academia.edu/> 11.12.2016).

İKİNCİ BÖLÜM

2. TERÖR, TARİHSEL GELİŞİMİ VE MEDYA TERÖRÜ

Terör saldırılarının basında yer alışı ile ilgili analizleri daha net yorumlayabilmek açısından öncelikle terörün tanımını ve terörün tarihsel gelişimi içerisindeki değişiminin görülmesini sağlamak önemli görülmüştür.

2.1. Terör Nedir?

Terör tanımı itibari ile çok eski bir tarihe sahiptir. Terör tanımı ile terörizm arasında bir tanım uyumsuzluğu vardır. Dünyada terör tanımı ve gerçekleşen saldırılar itibari ile çok köklü bir geçmişe sahipken en çok görünür olduğu yıllar 1960'lı yıllar olmuştur. 60'larda özgürlük hareketlerinin terörizmi kendileri için bir yol olarak görmeleri terörün bu kadar görünür olmasına neden olmuştur (Demirel, 2007: 21).

“Terörizm artık terörizm anlamına gelmiyor. Artık bir tanım değil, siyasal bir buluştur. Teröristler bu kelimeyi kullananlara karşı şiddet kullanmaktadır. İsrail'in tanıdığı tek terörist İsrail karşıtlarıdır. ABD'nin tanıdığı tek terörist ABD veya müttefiklerine karşıt olanlardır. Filistinliler de bu kelimeyi kullandığı için Filistinlilerin tanıdığı tek terörist Filistinlilerin karşısında olanlardır” (Bilir, 2009: 27). Türkiye bu tanımı 1991 tarihli Terörle Mücadele Kanunu'na göre:

“Terör; baskı, cebir ve şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk devletinin ve cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemlerdir” (akt. Bilir, 2009: 28)

Terör tanımlanması zor olan bir içeriğe sahip olduğu için dört ana yaklaşımla açıklanmaya çalışılmıştır. Bu dört ana grup: 1. Akademik/bilimsel yaklaşım; akademisyenlerin olaya entelektüel ve terör olaylarına taraf olmadan sundukları görüşleri ifade eder. Akademik/bilimsel yaklaşımda kendi içlerinde tamamen uzlaşmamaktadırlar. Fakat terörü tanımlama açısından uzlaşma göstermektedirler. 2. Devletçi/resmi yaklaşım; Devlet yetkililerinin terör olaylarına bakış açısını ifade eder. Bu

yaklaşımına göre terör güvenlik tehdidi temellidir. Terörün amacı siyasal düzene karşı yapılan eylemler olarak görülmektedir. 3. Medyatik yaklaşım; Medyada terör olaylarının yansıtılmasında kullanılan işkence, rehine, bomba, kanlı eylem, vahşet gibi ifadeler etrafında şekillenmektedir. Medyatik yaklaşımda da uzlaşım olmaması çeşitli medya kuruluşlarında olayları ele alırken kimi zaman terör olayı kimi zaman haklı bir mücadele olarak görmesi ve yansıtması yaklaşımın kavramı tam olarak doğru tanımlamadığını göstermektedir. 4. Şiddet yanlısı muhaliflerin yaklaşımı; Terör saldırılarını haklı göstermek ve kendilerini ‘özgürlük savaşçısı’ olarak tanımlayanların tezidir (Küçükcan, 2010: 35-36).

Terörün tanımını terör saldırılarını gerçekleştirenlerin gözünden yapıldığında; siyasal iktidarı zayıflatmak, halkın gözünde olumsuz yönde siyasal otoriteye karşı tutum oluşturmak, daha iyi bir dünya için adı altında etnik, dini, devlet temelli saldırılar yapılması olduğu görülmektedir (Gökbunar, 2014: 233).

Terör ile ilgili diğer tanımlara baktığımızda: Terör; ölüm korkusuna yol açan durum, şiddet öfke anlamına gelmektedir. Bu şekilde bakıldığında terör planlanmamış aniden gelişen bireysel davranışlar olarak da ele alınabilmektedir. Terörizm terörün belli hedeflere yönelik saldırıların planlı olarak gerçekleştirilmesi sonucu oluşan ölüm korkusu anlamına gelmektedir. Terör ve terörizm arasındaki ilişki pek çok kişi tarafından aşırı korku yaratan durumu, terörizm ise bu durumu oluşturacak olan planı anlatır. Türk Dil Kurumu (TDK'nın) tanımına göre terör Latince kökenli ve korkudan titreme veya titremeye sebep olma, terörizm ise ‘yıldırıcılık’ anlamına gelmektedir (TDK [web], 2015). Terör kelimesi daha köklü bir geçmişe sahipken terörizm savunmasız kişilere zarar vermeye yönelik modern zamanların oluşturduğu bir kavramdır. Golder ve Williams terörizm kavramının tanımlanırken önemli görülen noktaları belirtmişlerdir: Tanımlamanın genel bir nitelik taşıması gerektiğini ve muhalif grupların her yaptığı eylemi değil terör saldırılarını içermelidir. Terörizm kelimesi terör eylemlerinin artması sonucu önem kazanan bir tanımlama haline gelmiştir. Alex Schmid terörizmin 109 farklı tanımını yaparak kavramın ortak bir tanımı olmadığını toplumdan topluma, siyasal yapılara göre farklılık gösterdiğini ifade etmiştir (akt. Demirçivi, 2015: 4-9).

Yapılan tanımlar üzerinden Tamara Makeronko'ya göre terörizm konusunda ortak olarak oluşturulan 5 temel unsurdan bahsetmek mümkündür:

- Tek kişilik bir eylem olmayacağını belli bir grup tarafından yapılan eylemleri içermesi gerektiği,
- Terörizmin daha önceden planlanmış belirli bir kesim üzerinde korkutma amacı gütmesi gerektiği,
- Terörizmin var olan siyasal davranışı değiştirmeye yönelik olması,
- Terörizmin amacına uygun kesimleri hedef olarak seçmesi,
- Düşmanları etkisiz hale getirerek isteklerini gerçekleştirmeye çalışması unsurlarını taşımalıdır (akt. Demirçivi, 2015: 10-11).

Chomsky'e göre ise terörizm sivilleri korkutma yoluyla hükümetin politikalarına etki etme amacı taşıyan eylemlerdir (akt. Demirçivi, 2015: 12).

Terör ve terörizm tanımları net olarak ayırmak çok mümkün görünmese de iki tanımın temel farklılığı terörün 'eylemi', terörizmin ise 'bu eylemin altında yatan söylemi', ideolojiyi oluşturduğudur. Terörizm daha çok siyasal bir anlam barındırmaktadır. Sonuç olarak terör üzerine genel bir tanım yapmak gerekirse; 'Terör, herhangi bir amaca ulaşmak için, sivillerin veya güvenlik görevlilerinin propagandaya yönelik ses getirici eylemlerle öldürülmesidir (Bal, 2006: 8).

Terörün kaynağı tanımının bugün ki halini almasında önemli bir yer tutmaktadır. Terörün nedenleri olarak; işsizlik, ailevi nedenler, etnik kimlik, din ve devlet gösterilebilir. Terör, şiddet ve başkaldırma ya da ideoloji olmak üzere iki biçimde görülmektedir. Şiddet ve başkaldırıya yönelik terör daha eski bir tarihe uzanırken ideolojik terör 19. yüzyıl kökenlidir. İdeolojik teröre terörizm denir (politik tedhişçilik). Fransız ihtilali, batıda görülen en kanlı devlet terörü olarak gösterilebilirken Hitler'in Almanya'da Mussolini'nin İtalya'da giriştiği devlet terörü ideolojik kaynaklı terörün en iyi örneklerindedir. Din, teröre kaynaklık eden en önemli unsurdur. Örneğin Haçlı seferleri, Filistin katliamı örnek verilebilir. Günümüzde dini temelli en büyük terör örgütü Taliban olarak gösterilmektedir (Demirel,2007: 22-23).

'Terörün son geldiği nokta ise terör savaşla aynı mıdır ?' ikilemini doğurmuştur. Yapılan eylemlerin boyutu ve bu eylemlere yönelik karşı eylemler bir savaş ortamı yaratmaktadır. Teröre karşı ülkelere savaş açılmakta ya da ülkeler iç savaşa

sürüklenmektedir. 11 Eylül sonrası ABD'nin politikaları teröre karşı savaş açmaya yönelik olmuştur. Fakat terör tanımında da belirtildiği gibi organize ve düzenli birlikler tarafından gerçekleştirilmez. Gerilla tarzı bir örgütlenmeyle planlı olarak gerçekleşir (Balcı, 2002: 501-505).

Terör-terörizm tanımları üzerinde tanımsal netliğe sahip olunamasa da en azından belli olayları terör olayları olarak tanımlamak mümkündür. Örneğin: Sivil halka yönelik katliam, bombalı saldırılar, siyasal iktidar sahiplerine yönelik gerçekleştirilen suikastlar terör saldırıları kapsamına girmektedir (Gökbunar, 2014: 233).

2.2. Terörün Tarihçesi

Terörün kronolojik geçmişini vermeden önce terörün oluşumuna nelerin neden olduğunu anlamak gerekmektedir. Milli bilinç eksikliği, ekonomik sebepler, etnik ve dini sebepler, eğitim eksikliği, psikolojik sorunlar, dünyada değişen siyasal sistem, toplumsal sorunların terör tarafından manipüle edilmesi, güvenlik eksikliği gibi pek çok neden terörün ortaya çıkmasına sebep olmaktadır (Çora, 2008: 66-80).

Terör tanımı uzun bir geçmişe sahip olduğu için zaman içinde anlamında, olumlu ve olumsuz yönde değişiklikler olmuştur. Din, siyasal rejim, ekonomik koşullar teröre zemin hazırlamıştır. Terör saldırılarının tarihte ilk örnekleri siyasal rejime karşı yapılan bireysel eylemlerde görülmektedir. Roma İmparatorluğunda Brytus'un Sezar'ı öldürmesi siyasal nitelik taşıyan bir terör olayıdır. Otoriter rejimlerde terör saldırıları özgürlük için kaçınılmaz bir yol olarak görülürken, demokratik rejimlerde çoğunluk yönetimine dayalı olduğu için terör olumsuz bir nitelik kazanmıştır. Terör olayları savaş başlatacak kadar etkili olabilmektedir. Örneğin Birinci Dünya Savaşının başlama nedeni Avusturya İmparatorluğu Veliahdı Arşidük Franz Ferdinand suikastıdır (Kongar, 2011: 77-79).

Tarihteki terör eylemlerinden örnekler incelendiğinde terör tanımının değişimini anlamak daha kolay olacaktır. Terör saldırıları uzun bir geçmişe sahipken, terörizm çok da eski bir geçmişi olmayan yeni bir kavramdır. Tarihteki ilk terörist grup M.Ö. 73-66 yıllarında yaşayan 'Sicariiler'dir. Romalılara karşı mücadele etmişlerdir. İkinci en eski terörist grup Ortadoğu'da ortaya çıkan dini temelli 'Haşşaşinler'dir. Hasan Bin Sabbah'ın öncüsü olduğu bu grup 11. ve 13. yüzyılda Selçuklulara karşı eylemlerde bulunmuştur. Sabbah'ın grup üyelerini uyuşturucu ile kendine bağladığını öne süren efsaneler vardır.

Sabbah eylemlerinde düzenli birlikler kullanmayan fedailer yoluyla düşmanlarını ortadan kaldırmaya çalışmıştır (Yayla, 1990: 343).

Günümüzdeki anlamında terör saldırıları Fransa'da Fransız İhtilali döneminde ortaya çıkan süreçte başlamıştır. 'Terör Krallığı' olarak bilinen Fransız devrimci Maximilien Robespierre'in Fransızlara uyguladığı kanlı terör eylemlerini kapsayan döneme denir. 19. yüzyıla gelindiğinde Amerika İç Savaşında yerlilerin oluşturduğu KluKlux Klan adı altında, Çarlık Rusya'sında ise Norodnaya Volya (Halkın İradesi) adıyla kurulan iki örgüt, dönemlerindeki en önemli terör örgütleridir (Gücenmez, 2014: 13).

Fransız devriminin sonrasında terör altın çağını yaşamış, en kanlı dönemi olarak görülmüştür. Anarşist terör olarak öne çıkan düşünürlere sahip bir dönemdir. Sistemli bir terörizm fikri Bakunin'in etkisiyle 19. yüzyılın ikinci döneminde ortaya çıkmıştır. Dönem devrimci bir nitelik taşıdığını öne süren kanlı saldırılara sahne olmuştur. Norodnaya Volya Rusya'da en büyük terör olaylarını gerçekleştiren gruptur. Grubun eylemleri Çarın öldürülmesi ile nihayete ermiştir. Aynı tarihlerde Avrupa'da ilginç bir şekilde 'kanlı bir katil' olarak adlandırılan Henri Arvon'un ölümünden sonra halk tarafından 'aziz' mertebesinde görülmüştür. Bunun nedeni dönemin özelliği 'ölümle propaganda' yapılıyor olmasıdır (Yayla, 1990: 347-348).

Terörün tarihçesinde incelenen Sicariiler, Haşhaşiler, Fransız Reign Saltanatı, Anarşistler, Sovyet Devrimi, Küba ve Ortadoğu terör olayları terör tarihi açısından önemli olaylardır. Anarşistler 20. yüzyılda Avrupa'da etkili olan ve hükümetleri kaldırmayı amaç edinmiş bir örgüttür. İyi bilinen anarşist bir grup Rusya'da ki Halkın İradesi adıyla kendini gerilla olarak değil terörist grup tanımlamasıyla dikkat çekmişlerdir. Çar 2. Alexander'ı öldürmüşlerdir. Bireysel terör kavramını ortaya çıkarmışlardır. Halkın İradesi adlı bu terörist grup dünya çapında önemli isimlerin (ABD Başkanı McKinley ve Arşidük Ferdinand'ın da birçok Rusya, Avusturya-Macaristan, İtalya ve Portekiz soylusunun ve hükümet yetkililerinin) ölümlerine neden olmuştur (Kökdermir, 2015: 35).

Önceleri ulusal çapta seyreden terör olayları 20. yüzyılda uluslararası çapta yayılmaya başlamıştır. 1. Dünya Savaşının tek nedeni Arşidük Ferdinand'ın öldürülmesi olmasa da terörün uluslararası boyutlara geldiğini gösteren önemli bir olaydır. Bu olayla

birlikte terör olayları için uluslararası hukukta düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. 2. Dünya Savaşının ardından terör saldırıları yoğunlaşmaya başlamış ve savaşlar biçim değiştirerek terör büyük devletlerin yeni silahı haline almıştır. Böylece terörün rotası Ortadoğu, Afrika ve Asya'ya çevrilmiştir. 1960'lara gelindiğinde terörizm bir anda yükselişe geçmiştir. Çeşitli nedenler bu yükselişe zemin hazırlamıştır. Örneğin; nükleer savaş, sömürgeciliğin geldiği son nokta terörizmi daha belirgin kılmıştır. Aynı zamanda 60'lı yıllar dünyada siyasal şiddetin yoğun olarak yaşandığı yıllardır. Vietnam Savaşı başlamış, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi, Japon Kızıl Ordusu eylemlerine hız kazandırmıştır. 1970'ler de sağ-sol çatışması yüzlerce can almıştır. Ancak sol eğilimli başlayan hareket sonucunda sağcı askeri iktidarların yerini sağlamlaştırması ile sonuçlanmıştır (Saraçlı, 2007: 1052).

1990'lar da ABD'nin dünyadaki en büyük güç olması ve konumunu sağlamlaştırması ile terörün etkisinin azalacağı düşünülmüştür. Terör tekrar içerik değiştirmiştir. İdeolojik terör yerini eylemsel teröre bırakmıştır. Örneğin; 1995'de Yüce Gerçek adlı tarikat zehirli sinir gazıyla Tokyo metrosuna saldırı gerçekleştirmiş 40.000 kişinin ölümünü amaçlayan bu saldırı geniş çaplı kitlesel bir terör eylemi olarak görülmektedir. Kullanılan silahların niteliği değişmiş, gelişmiş bu da terörün yeni bir türünü oluşturmuştur. Terör grupları yapı olarak daha gevşek bir yapı almışlardır. 11 Eylül 2001 İkiz Kule saldırısında görülmüştür ki terör örgütleri daha geniş teknolojik imkanlara sahip olmanın vermiş olduğu güçle asimetrik saldırı yapabilme kabiliyeti kazanmışlardır (Ayhan, 2015: 125-126).

11 Eylül sonrası terörle mücadele uluslararası bir sorun haline almıştır. 'Süperterörizm', 'Kıyamet terörizm' gibi kavramlar yaratılmıştır. Bu saldırı tüm dünyaya göstermiştir ki artık terör eylemleri simgesel nitelik taşıyan, kitle imha silahlarının kullanıldığı, eşzamanlı saldırıların gerçekleştirildiği yeni bir boyuttadır. Sonuç olarak terörizm Fransız Devrimi ile ortaya çıkmış Sanayi devrimi ve teknolojik gelişmeler çerçevesinde biçimlenmiş modern bir olgudur (Saraçlı, 2007: 1056).

2000'ler geniş çaplı küresel terör eylemlerine sahne olmuştur. 2001'de İkiz Kulelere yapılan saldırının ardından, 2003'de İstanbul'da gerçekleşen saldırılar, 2004'de El Kaidenin eylemleri, 2007'de Irak'ta gerçekleşen intihar saldırıları. 2008'de Kolombo'da gezici otobüsün bombalanması, 2010 ve 2011'de Moskova'da

gerçekleştirilen intihar saldırıları, 2013 ve 2014'de Nijerya'da gerçekleştirilen saldırılar, Irak'ta ve 1979'dan beri Türkiye'de başlayan ve hala devam eden terörist saldırılar gerçekleştirilmektedir (Ayhan, 2015: 127).

Terörün günümüzde geldiği noktada daha geniş etki alanına ve geniş olanaklara sahip terör örgütlerinin giderek artan etkisini gözlemlemek mümkündür. Terör ve terörizm tarihsel gelişimi içerisinde ortaya çıktıkları dönemlerin ve o dönemin etkilerinin sonucunda biçimlenmiştir. Ancak iki kavram ortaya çıktıkları dönemlere ve eylemsellik yönlerine göre farklılıklara sahipken kavramlar zamanla birbirine eklenmiştir. Başlangıçta terör olarak eylemsel nitelik taşıyan olaylar ele alınır, terörizm ideolojik karakter taşıırken dünyada ki dönüşümler terörün tekrar eylemsel bir nitelik kazanmasına neden olmuştur.

2.3. Türkiye'de Terör ve Gelişimi

Türkiye özellikle jeopolitik konumundan dolayı dünya üzerinde özel bir yere sahiptir. Türkiye'nin sınırlarına bakıldığında Misak-ı Milli sınırları çerçevesinde çizilmiş ancak Misak-ı Milli'de belirlenen bu sınırlardan Doğu ve Güneydoğu'daki topraklarda feragat edilmiştir.

Şu an geçerli olan sınırlar ise petrol kaynakları doğrultusunda çizilmiş olmasından dolayı etnik, dini, kültürel sorunlar doğurmaktadır. Sorunlar Türkiye'nin içinde bulunduğu durumlardan etkilenmiş ve çözülmeden etkisini devam ettirmiştir. 1983 yılında başlayan Kürt isyanları içeriden ve dışarıdan desteklenmiş ülkenin her alanda zarara girmesine neden olmuştur. Öyle ki etkileri uluslararası nitelik kazanmıştır (Arınç, 2010: 2).

PKK Türkiye'nin en önemli ve uzun süreli mücadele verdiği örgüttür. Ancak çalışmada PKK oluşumuna kadar Türkiye'deki terör sorunlarına kısaca yer verilmiştir. 1960-1980 arası ülkede anarşi boyutunda olaylara gerçekleşmiştir. Anarşinin kaynağını dönemin sağ-sol çatışmaları oluşturmuştur. Ancak toplum sadece sağcı-solcu değil her anlamda ikili bir kutuplaşmaya gitmiştir. Türkiye'nin bir terör örgütü ile ilk tanışması 1973 yılında ASALA ile (Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia/ Ermenistan'ın Kurtuluşu için Ermeni Gizli Ordusu) gerçekleşmiştir. Bu örgütün anarşiden farkı amacının ülkeyi kurtarmaya yönelik olmamasıdır. 1994 yılına kadar varlığını

sürdüren ASALA zamanla silikleşmiştir. Türkiye ASALA, PKK ve daha pek çok terör örgütü ile mücadele etmiştir.

Örgütleri ideolojik olarak gruplandığımızda 1. Aşırı sol örgütler, 2. Aşırı sağ örgütler ve 3. Bölücü/Etnik terör örgütleri. 1. Grup sol örgütler Marksist temelli sınıfsız bir toplum amacıyla eylemlerde bulunmuşlardır. 2. Aşırı sağ örgütler ise devletçi ve belli bir sınıfın yönetimini savunurlar. Aşırı sağ örgütlere verilebilecek en iyi örnek Hizbullah terör örgütüdür. 3. Bölücü terör örgütü türü etnik farklılıklara dayanır ve bulunduğu etnik kökenin özgülleştirilmesi amacıyla eylemlerde bulunduğunu savunan örgütlerdir (Taş: 2014: 75-80).

Türkiye’de terör denilince akla PKK gelmektedir. PKK nasıl bir örgüttür tanımaya çalışalım. Kendini Marksist konjonktürde konumlandıran örgüt parti-ordu-cephe üçlemesi çerçevesinde örgütlenmiş bir yapıya sahiptir. Kuruluş döneminde ilk amaç propaganda yaparak kendine yandaş sağlamak ve ekonomik kaynak bulmaktır. Örgüt tek bir kişinin emri altında çalışmaktadır. Bu otorite kurulduğu ilk zamanlarda Abdullah Öcalan olmuştur. Askeri güçlerini kuruluşlarını ilan ettikleri 1984’de silahlı saldırılarla göstermişlerdir. Kuruluşlarını ilan ederken kullandıkları isim HRK (Hezen Rızgariye Kurdistan) iken 1987’de ARGK (Arteşe Rızgariye Gele Kurdistan/ Kürdistan Ulusal Kurtuluş Ordusu) olarak değiştirmişlerdir. PKK örgüte katılım, destek, propaganda, eylem örgütlenmelerini sağlamak için Avrupa’da ve Türkiye içinde-dışında yapılmışlardır (Demir, 2008: 68-69).

PKK kendini Marksist olarak yapılandırıldığını öne sürse de bu tanımlama içinde örgütün söylemleri nedeniyle çelişmektedir. PKK Kürt özgürlüğünü savunmak için kurulduğunu söylüyor olsa da 1984 yılında Kürt vatandaşları yoğun bir şekilde PKK tarafından öldürülmeye başlanmıştır. PKK’nın içerisinde bulunduğu çelişkilerden biri de budur. Özgürlük adına Kürt vatandaşları ailecek katletmektedirler. Bu durumu Kürt halkını aydınlatmak adına yapılan eylemler olarak nitelendirmişlerdir. Teröristlerin bu saldırıları ‘ölü üzerinden propaganda’ olarak tanımlanmaktadır. Acımasız ve kural tanımaz olduklarını yansıtmaya şekline ölü üzerinden propaganda denir. İstedikleri propagandayı yapan PKK 1989’da halka büyük bir korku salmıştır. PKK’nın ilk dönem uygulamaları böyleyken ikinci döneminde PKK Kürt halkını Kürtlerin yoğun olduğu ya da yoğunlaştırılmak istendiği güneydoğu, doğu bölgelerine ve Kuzey Irak’a göçe

zorlamıştır. Ancak istenen etkiyi sağlayamayınca 1994 terör seçimlerinden faydalanmayı ummuşlardır (Bal: 2007: 76-77-78).

1994 yılı PKK'nın hem siyasal hem finansal kaynakları açısından desteklerini kaybetmeye başladığı yıl olmuştur. Bu kötü gidişat üzerine 1995 yılında Öcalan artık doğu bölgeleri ile sınırlı kalmayıp terörü Türkiye'nin batısına yaymaya çalışmıştır. Ancak Türk Silahlı Kuvvetlerinin örgütü büyük oranda etkisiz hale getirmesi üzerine 1993 yılında toparlanmak için Türkiye'ye barış istiyormuş gibi bir yaklaşımla dış ülkeleri arkasına alarak baskı kurmaya çalışmıştır. 24 Mayıs 1993'de Elazığ-Bingöl karayolunda 33 er, 3 öğretmen ve 2 sivilin ölümüne neden olarak 'sözde ateşkesi' başlattıkları gibi bitirmişlerdir. Bu olayın üzerine TSK'nın operasyonları artmıştır. PKK bu sırada kendine yardımcı olması amacıyla yeni kuvvetler oluşturmaya ve bildiriler yayınlamaya yeni hedefler belirlemiştir. Bütün bu planlar Suriye'den yapılmıştır. 1995'de faaliyetlerine Kuzey Irak'ta devam eden PKK tekrar sözde bir ateşkes önermiş 96'ya toparlanmış olarak girmeyi amaçlamıştır. Amaçlarına ulaşamayan terör örgütü büyük kayıplar vermiştir. 1997'de yurtdışında örgütlenmeyi amaçlayan PKK istediği sonuçları elde edememiştir. 1998-1999 yıllarında artık faaliyetlerinde önemli oranda gerilemeye başlamıştır (Törel, 2002: 127-147).

1999 yılı 15 yıllık eylemlerini Suriye'den gerçekleştiren Abdullah Öcalan'ın yakalandığı önemli bir yıldır. Öcalan Avrupa'dan aradığı yardımı elde edememiş ve yakalandığı Kenya'ya gitmek zorunda kalmıştı. Öcalan'ın yakalanmasının ardından ülkede örgüt pek çok eyleme girişmiştir. Fedai eylemleri olarak tanımlanan intihar saldırıları ile tepkilerini göstermeye çalışmışlardır. Öcalan tutuklu olduğu sürede de örgütü istediği şekilde yönetmeye devam etmiştir. Tutuklanmanın ardından PKK yeniden yapılanmaya gitmiştir. Genel başkan yine Abdullah Öcalan olarak kalmıştır. Varlığını devam ettiren PKK'nın amaçlarından biri de artık Öcalan'ı idamdan kurtarmak haline gelmiştir (Demirel, 2007: 489-503).

PKK ile mücadelede 1984-1990 ve 1991-2003 yıllarında sonuç verip örgütü zayıflatmış olsa da bu dönemlere denk gelen ABD'nin Irak müdahaleleri PKK'nın Irak'ı kendilerine gelmek için üs edinmeleri şansını verdi. 2007 yılında terörle mücadele konusunda müzakerelere başlanması örgütü psikolojik olarak iyileştirirken diğer yandan gerçekleştirilen KCK operasyonları örgütü zayıflatmaya devam etmektedir. Daha detaylı

incelemek gerekirse: 2003-2006 yıllarında zayıflamış halde olan PKK ABD'nin Irak müdahalesiyle Irak'ın kuzeyinde yaşayan Kürtlerin arasına karışmış ve güçlenmişlerdir. Saldırlara yeniden başlarken saldırıların ardından sığınacak bir yer bulmuş oluyordu. Terör saldırılarında bir önceki döneme göre kullanılan silah çeşidini arttırarak bomba ve mayın kullandı. 2005 yılına gelindiğinde Türkiye'de terör olayları ciddi bir artış yaşadı. Bu olayların ardından 2007'de müzakere dönemi açılmıştır. Türkiye bu süreci sadece PKK-Irak bağlamında değil Ortadoğu'da Türkiye olarak ele almıştır (Yılmaz, 2012:1-2).

Türkiye'de PKK ile mücadele doğrultusunda ortaya çıkan sorunlar 'Doğu Sorunu', 'Kürt Sorunu', gibi pek çok farklı isimle adlandırılmıştır. 1991 yılına kadar askeri mücadele üzerine gidilmiştir ancak 2002'de AK Partinin iktidara gelmesinden sonra 2009 yılı 'Demokratik Açılım', 'Kürt Açılımı' gibi projelerini halka açıklamıştır. Bu girişim Irak'tan 34 kişilik PKK'lı grubun ülkeye gelişi sırasında yaşanan görüntüler sonucunda süreci rafa kaldırmıştır. Müzakere yolunda 'Oslo Süreci' adıyla ikinci bir müzakere süreci başlamıştır. Oslo süreci devlet mensuplarının PKK ile aynı masaya oturması fikrini ortaya atmıştır. Aynı zamanda bu süreç halkın önünde daha fazla yürütülmeye başlanmıştır. Özellikle 2013 yılında halka açık devam ettirilmeye başlanmıştır. Müzakere, çözüm süreci, açılım gibi tanımlamalar tepki alan ve bir terör örgütünün nasıl bir devletin karşısında muhatap olarak alınır tartışması üzerine rahatsız edici bir durum halini almıştır. Gerçekleştirilmeye çalışan süreçler, projeler, mücadeleler, ne yazık ki istenen sonuçları vermemiştir. Çünkü hala taviz verilemeyecek noktalar vardır ve bu konularda uzlaşmaya gidilememiştir. Terörle mücadele uzun süren bir süreci kapsar. Önemli olan tutarlılık, kararlılık ve sabırlı olabilmektedir (Erdoğan, 2013: 380-390).

2.4.Medyada Terör Gündemi

Medyanın etkisi 1. Dünya Savaşından sonra anlaşılmış ve 2. Dünya Savaşında aktif olarak medyadan kitleleri etkilemek amacıyla yararlanılmaya çalışılmıştır. Özellikle Adolf Hitler'in 2. Dünya Savaşında propaganda amacıyla medyayı etkin bir şekilde kullandığı görülmüştür. O kadar ki propaganda bakanlığı kurmuştur.

Aynı şekilde İngilizler de medyanın kullanılması konusunda özel çalışmalar yapmış haberlerin tarafsız görünmesini sağlamaya da çalışılmıştır. Medyanın haberleri

doğru, tarafsız ve nesnel bir şekilde vermesi gerekliliği esastır ancak her ülkenin medyaya ilişkin kuralları, uygulamaları ve yasaları mevcuttur (Devran, 2015: 85).

Medyada terörün siyasal eylemleri ifade etmek amacıyla 1972’lerde ortaya çıkmış ve 80’ler de medyanın söylemlerine özellikle ABD ve İngiltere’de oturmuştur. Terörün bu şekilde söylemlere yerleşmesinin nedeni 60’ların siyasal yapısının terör kavramını yeniden gündeme getirmiş olmasıdır. Medyanın teröre yaklaşımını iki şekilde sınıflandırabiliriz: medya teröristlere karşı olumlu bir tutum içerisindeyse ‘gerilla’, ‘özgürlük savaşçıları’ gibi ifadeleri kullanmaktadır. Bazı tanımlayıcılar kullanılan kelimenin dikkatle seçilmesi gerektiğini seçilen kelimenin siyasal düzene karşı olabilecek kavramları ifade ederken bazı kelimelerin belli bir ideolojiye sahip olması gerektiğini belirtmektedirler. Medyanın kullandığı üslubun ülkeden ülkeye değiştiğinin özellikle ABD medyasında gözle görölmektedir. Türkiye’de de 76-80 arası sağ-sol çatışmaları sırasında tarafların birbirleri ile ilgili yapılan haberlerde karşılıklı olarak terörist tanımlaması yapılmıştır. ABD bu konuda daha taraflı bir yayın politikası izlemektedir. ABD’lileri kapsayan bir saldırı gerçeğleştiğinde saldırının terör saldırısı olarak ele alırken ABD’lilere karşı yapılmayan saldırıları terör saldırıları olarak nitelendirme oranlarının daha düşük olduğu görölmüştür (Bilir, 2009: 43).

Terör kavramının medyada ne anlama geldiği de ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. ‘Terörist’ denildiğinde batı dünyasının aklına İslami gruplar gelmekteyken son 20-30 yıldır Türkiye’nin literatürüne giren terörist kavramı Türkiye’de ülkenin birliğine zarar vermeyene çalışan ve bu amaçla eylemlerde bulunan etnik grupları ifade etmektedir. Bu iki farklı bakışı yaratan ise yine medyanın kendisidir. Terörü İslam ve Arap dünyası ile birleştiren batı medyası terörü bu şekilde yeniden oluşturmakta ve dünyadaki Müslümanlar kendileri ile ilgili ‘gerçekleri’ medyada egemen olan batının kavramları üzerinden öğrenmektedir. Özellikle 11 Eylül saldırıları sonrasında terörist kelimesi tamamen İslami odaklı bir kelime haline getirilmişken, terör ve terörist kelimelerinin bu şekilde verilmesi bize batının İslam’a karşı olan nefretinin bir yansıması olarak görölebilmektedir (şeker ve şeker, 2009: 19-21).

Medyanın etkisinin fark edilmesi ve medyanın bu amaçla kullanılmaya başlanması 1980’lere rastlamaktadır. Terör ve terörist kelimeleri politik şiddet eylemlerini tanımlamak amacıyla ilk olarak 1980’lerde ABD ve İngiltere’de kullanılmaya

başlanmıştır. Kavramların kullanımında artış 1960 yılından itibaren tüm dünyada artan politik şiddet eylemleri ve güven problemi üzerine gerçekleşmiştir.

Terörün tanımında bir netlik olmayışı medyanın bu kavramı daha esnek kullanabilmesine imkân sağlamıştır. Örnek kelimeler üzerinden açıklamak gerekirse: Örneğin, medya eğer devlet yanlısı bir duruşa sahip ise saldırıları terör eylemleri bu eylemleri gerçekleştiren kişileri ise terörist olarak tanımlamaktadır. Eğer medya bu 'ikincileri' bir alternatif olarak görüyorsa 'gerilla', 'direniş üyeleri' şeklinde tanımlamaktadır. ABD, ülkesinde gerçekleşen ve kendi vatandaşlarına zarar veren eylemleri terör eylemleri olarak nitelerken, Afganistan'da ki karşıt gruplar 'başkaldıran' olarak medyada yer almaktadır (Bilir, 2009: 43-45).

Türkiye medyasında terör ve terörizmin kalıplaşmış ifadeler kullanıldığını söylemek mümkündür. Özellikle BİZ/ONLAR ayrışması yapılmaktadır. TRT devletin resmi kanalı olduğu için bu konuda devlet-medya arasındaki ilişki doğrultusunda ikisinin ortak görüşünü yansıtmaktadır. Konuyla ilgili haberleri verirken genel olarak devlet yetkililerinin açıklamaları büyük yer tutmaktadır. Egemen söyleme uygun ve devletin resmi ideolojisi doğrultusunda haberlere yer vermektedir. Demokratik açılım süreci öncesi terör olaylarının yer alışı biz-siz ayrımına gidilmiştir. Terör eylemlerinde kaybedilen şehitlere 'kutsallık' ve 'yücelik' atfedilmiştir. Öne çıkan sunum ise ülkenin bölünmez bütünlüğü ve birlik beraberliğine yapılan sürekli vurgudur. Demokratik açımdan sonra yine devletin tutumunu destekleyecek şekilde olaylara yer vermiştir. Süreçle birlikte öne çıkmaya başlayan söylemler 'demokratikleşme' ve 'barış ortamı' yaratılması üzerinde durulmasıdır (Batu ve Karaduman, 2011: 365-372).

Medya tarafsız bir iletişim aracı olmamakla birlikte iletişim üçgeni olarak adlandırılan bir yapının elemanıdır. Medyanın buradaki rolü olayları büyütme-küçültme ya da yayınlamak-dışlamaktır. Ancak teröristler medyanın gücünü yaptıkları saldırıların duyurulmasında ve toplumda kendilerinden korkulmasını sağlamak yönünde kullanmaktadır. Teröristler kendi medya araçlarının yanı sıra diğer kanalların olayları önemli boyutlarda yayınlarında yer vererek teröristlerin bu durumu lehine kullanmasına neden olmaktadır. Basının iki şekilde bir tutum sergileme yaklaşımı olduğunu söyleyen Demirkent medyayı fraksiyon ve normal medya olarak açıklamaktadır (akt. Bilir, 2009: 96):

“Fraksiyon medya, şiddetin yarattığı propagandayı eylemlerin haklılığını desteklemek amacıyla kullanır ve şiddeti telkin ederek demokratik düzenin sonu gelmiş bir sistem olarak göstermek amacıyla çalışmaktadır”.

“Normal medya, şiddeti ve şiddetin yarattığı ortamı onaylamaz aksine var olan sistemin yanında olur ama haberleri verirken kullandığı üslup istemeyerek de olsa şiddeti yaratanlara faydalı olabilir.”

Medyanın aslında terör olaylarına yer vermesi kadar yer vermemesi de terörün yararına olabilmektedir. Eğer böyle bir durumda basına sansür getirilirse, bu örgütün başarılı olarak görülmesine ve toplumun bilgi eksikliği nedeniyle daha çok merak etmesine neden olmaktadır. Konuyla ilgili Türkiye’den de örnek vermek gerekirse; Mehmet Ali Birand’ın Abdullah Öcalan röportajında Öcalan’ın hobilerine ve daha önce yaptığı sorgulamalara değinmesi onu yüceltmiş ve kötü biri olmadığı imajını yaratmıştır (Bilir, 2009: 96).

Medyanın haber yaparken sadece doğruyu objektif ve tarafsız bir şekilde vermediğini yeniden yarattığını görmekteyiz. Bazı bilgilerin verilip bazılarının verilmemesi konusunda ortada bir anlaşmazlık olduğunda izleyici/okuyucu haberi nasıl yorumlayacağı konusunda sorun yaşamaktadır. Her gazete bulunduğu ülkenin çıkarına uygun şekilde haber yapmaktadır. Bu da ilk olarak devlet yetkililerinin konuyla ilgili görüşlerine yer verildiğini göstermektedir. Medyanın ‘eşik bekçiliği’ yaptığı düşünülmektedir ancak konu terör olduğunda bunun yerine siyasal sistemin ve toplumun birbirleri ile iletişimini sağlıklı hale getirmeye çalışmaktadır. Genel olarak haberleri tek taraflı yayınlarlar olay ülkeler arası bir eylem olduğunda bu daha tek taraflılık daha belirgin bir hal alır. Daha önce terör tehdidi altında olmayan ülkelerde bu konu önemsiz olarak görülür ancak ABD gibi ülkeler (sonradan terör tehdidini hisseden ve yaşayan) 11 Eylül’den sonra terör ülkenin en önemli sorunu haline gelmiştir. Artık toplum terörün önlenmesi adına her türlü fedakârlığı yapmaya hazırdır. Toplumun bu tutumu hem ABD’de hem Türkiye’de belirgin şekillerde görülmüştür. Çünkü yaratılan terör korkusu toplumu buna mecbur hissettirmiştir. Ancak sadece ABD ve Türkiye’nin değil terör sorunu ile karşı karşıya gelen her ülkenin aynı reaksiyonları verdiğini söylemek daha doğru olacaktır (Bilir, 2009: 160).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.GÜNDEM BELİRLEME KURAMI VE MEDYANIN GÜNDEM BELİRLEMEDE ETKİSİ

Üçüncü bölümde gündem belirleme kuramının nasıl ortaya çıktığı ve gelişimi hakkında bilgiler verilmektedir. Ayrıca kuramın aşamaları ve nasıl uygulandığı da açıklanmıştır. Gündem belirleme kuramının yanı sıra medyanın gündem belirlemedeki etkisi üzerine de açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Gündem Belirleme Kuramı

Gündem belirleme kuramı toplumun faydasına olan olayları medyanın ele almasını inceler. Haberin değeri, haber değeri gibi kavramlar haberi yapan ve izleyen açısından ne şekilde değerlendirildiğini açıklar. Neyin haber değeri taşıdığını haberi yapan karar verir ancak buna izleyicilerin yapması daha idealdir. Ne var ki haberciler konuların belirlenmesinde uzmanlığa ihtiyaç duyulduğunu öne sürmektedirler. Bu konuda ki araştırmalar habercilerin alanlarında uzman olduklarını çünkü haberlerin halkın gündemine getirildiğini belirtmektedirler. Gündemde olan haberler önemlidir çünkü tüm dünyanın gündemini oluşturup, herkesin konuştuğu bir habere dönüşebilmektedir. 70-80'ler de yapılan araştırmalar bir haberin geniş kitlelere yayılmasını sağladığını göstermektedir. Gelişen teknoloji ile bu kamuoyu bilinci daha kısa sürede yayılmaktadır. Gündem oluşturma kuramı medyanın uzun vadede toplumun düşünme tarzını nasıl etkilediğini açıklamayı amaçlar. Öyle ki medya yeme içme alışkanlıklarımızdan sosyal ilişkilerimize kadar etkilemektedir. McCombs haber medyasının önemli konular ile ilgili herkesin zihninde yer edinecek bir profil yaratabilmektedir (akt. Laughey, 2010: 49).

Gündem oluşturma kuramı medyanın toplum üzerindeki etkisini göstermek amacıyla ileri sürülmüş bir kuramdır. Medya toplumun gündemini kullandığı yöntem ve haber teknikleri ile belirlemektedir. Gündem oluşturulurken ilk olarak 'yer, zaman, amaç ve etki' gibi elemanların yanında ikinci olarak 'uzun, zor, kolektif ve dairesel' bir süreci kapsar. Öncelikle medya topluma sunacağı gündemi oluşturur ardından toplumun gündemi oluşturulmaktadır. Medyanın gündem oluşturma sürecinde bir 'eşik bekçisi ve yorumlayıcı' rolü olduğu görülmektedir. Medya toplumun ne düşüneceğine kesin olarak yönlendiremeye de düşünülmesi istenen konuya yönlendirme etkisi vardır. Toplumdaki

insanlar neyi nasıl düşüneceklerine medyada yer alan bilgilerden faydalanarak karar verirler. Gündem belirleme kuramına göre medya gerçekleri bu şekilde yeniden yaratmış olur. Medyanın direk etki yaratmamasının nedeni bireylerin medya yoluyla ilk defa duydukları konuya karşı davranış değişikliği gösteremeyecek olmasıdır (Erdoğan, 2011: 49-56).

Gündem belirleme kuramı KIA'ların kendi seçtikleri konuları ön plana çıkardığı ve bu konuları sunum şekillerindeki farklılıklarla gündemi oluşturduğunu savunmaktadır. KIA'ların gündemde tuttuğu konuların siyasetçiler tarafından da önemli kabul edilen konular olduğu düşünülmektedir. Gündemde olan konular haberlerde ilk sıralarda yer alırlar. Çünkü haberlerin sıralaması haberin önemine göre değişmektedir. Medyanın buradaki rolü oluşturulan gündemi kamuoyunun benimsemesini sağlamak ve kamuoyunun gündemi ile paralellik yaratmaya çalışmaktır. Gündemde yer alan konular daha çok akılda kalırken gündemi oluşturmayan konular daha hızlı unutulacaktır (Gencer, 2012: 42-44).

“Gündem belirleme kuramı kitle iletişim araçları ile ilgili yapılan çalışmalara Ana Akım ya da Egemen yaklaşımlara bağlı ortaya çıkmıştır.” Gündem belirleme kuramı toplumda bazı konuların neden daha önemli görüldüğünü anlamayı amaçlar. Kurama göre konuların medya tarafından seçilip üzerinde daha çok durduğu ve daha fazla yer verdiği konular olduğunu belirlemiştir. Böylece medya toplumsal iktidarın kaynağını yani enformasyonu denetim altında tutar. Medyanın gücü bilgiye sahip olanın güce de sahip olduğu fikrine dayanmaktadır. Gündemi oluşturan ‘güçler’ ki bunların ‘siyasal ve ticari güçler’ olduğu ileri sürülmektedir. Gündemi oluşturan konular daha çok politik konulardır. Politik aktörler bu şekilde halkın gündemini de oluşturmada etkilidir (Ergen, 2014: 2-4).

Gündem belirleme kuramınının kitle iletişim araçlarında nasıl görünür olduğunu anlamak için şu örneklerle bakılabilir; televizyon kanallarında yayınlanan ilk haberin daha önemli görüldüğünü, gazetelerde manşetten verilen haberin daha çok ön planda tutulmaktadır. Kitle iletişim araçlarındaki bu konumlandırmanın gündemi belirlediği düşünülen konulara daha çok yer verildiği ve daha çok zaman ayrıldığı görüşünü desteklemektedir (Yüksel, 2007: 592).

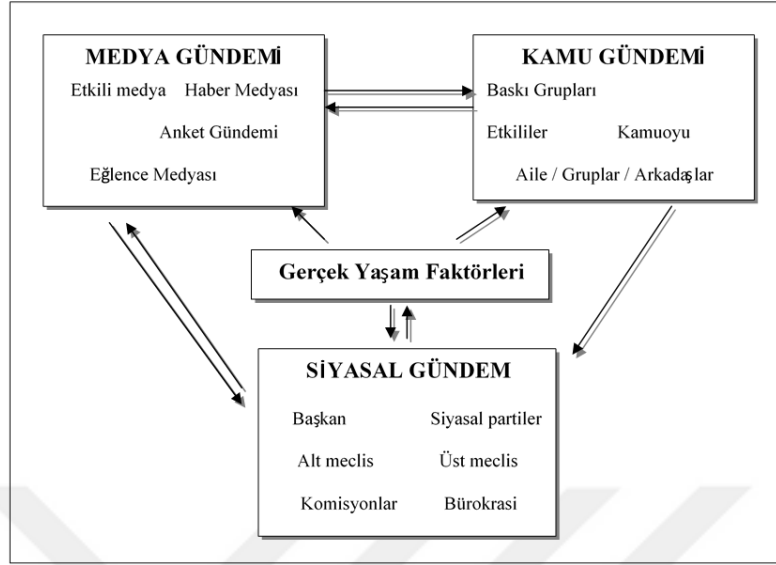
KİA'ların toplum üzerindeki etkilerine yönelik 1920'lerden itibaren pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda medyanın gündemi neye göre belirlendiğini görmek açısından gündem oluşturma kuramı ortaya atılmıştır. Gündem oluşturma kuramı medyanın karmaşık etkilerini daha detaylı ele aldığı için değer kazanmıştır. Kuramın medya etkilerini açıklamak için dört basamaklı bir yol izlemiştir. İlk basamak kişilerin olayların farkında olmasını sağlamaktır. Ardından olaylar hakkında medyanın konu ile ilgili verdiği mesajlar izleyici/okuyucu tarafından alınır. Üçüncü basamak verilen bilgilere karşı olumlu düşünmeye başlanılan evredir. Dördüncü basamakta bu düşüncelerin davranış değişikliği yaratıp yaratmadığının anlaşıldığı evredir. Kuramın birinci ve ikinci basamağı medyanın temel işlevlerine denk düşmektedir. Bilgilendirme ve haber verme. Gündem belirleme kuramı medyanın bazı konuları var olan durumlara göre göz önüne getirip gündeme koyarken bazı konuların gündemde yer tutmasını gereksiz görmesi nedeniyle medyanın izleyiciyi nasıl yönlendirdiğine dayanmaktadır. Medyanın bu tutumu toplumunda gündemini belirler. Bilinçli öğrenme olarak görülebilir. Ancak Wanta öğrenmenin rastlantısal olarak gerçekleştiğini öne sürer. Medyada neyin, ne şekilde, ne kadar yer aldığına göre kişiler bilgilere nasıl değer vereceklerini belirlerler. Kuramın tam olarak tersi yöndeki etkileri de incelenmiştir. Toplumun öncelikli konuları da politik gündem belirlemede etkili midir? Medyanın gündem belirlemede ki etkisine artık kesin gözüyle bakılsa da medyanın gündemini kimin ya da nelerin belirlediği de bilinmelidir. McCombs yaptığı araştırmalar sonucu gündem belirleme çalışmalarının dört aşamalı olarak şu an ki noktaya geldiğini belirtmektedir. Başlarda medyanın gündemiyle halkın bu gündeme nasıl baktığı incelenmiştir. İkinci aşamada gündem belirlemede etkili olan rastlantısal etkileri araştırılmıştır. Üçüncü aşama politik gündem oluşturma ve son aşamada ise gündemi kimin belirlediği sorusu ortaya atılmıştır (Kamanlıoğlu, 2007: 33).

3.2. Gündem Belirleme Kuramının Tarihçesi ve Özellikleri

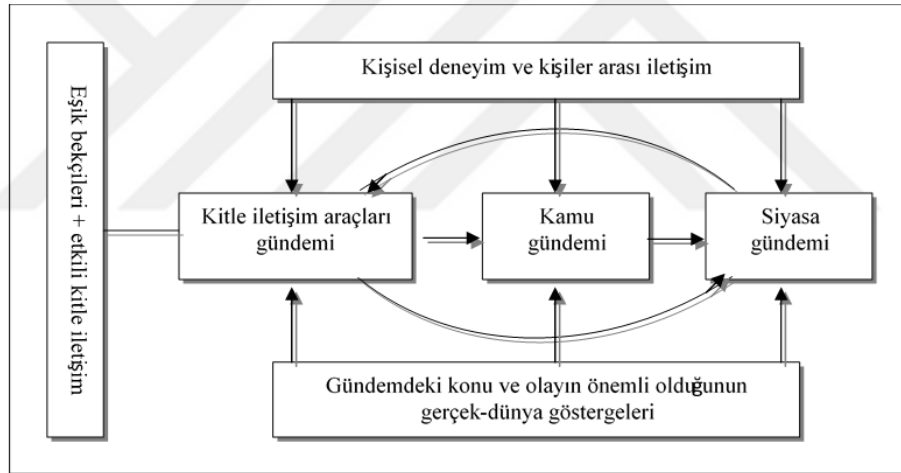
Gündem oluşturma kuramının fikir sahipleri olarak McCombs ve Show görülmektedir. McCombs ve Show 1972' de yapmış oldukları araştırmalar kuramın öncüleri olarak yer edinmiştir. Gündem belirleme kuramına göre gündem oluşturulurken pek çok dış nedenden etkilenir ve bunlarla birlikte belirlenir. Weaver'a göre gündem belirlemede temel olarak incelenen iki durum vardır: Medya gerçeği tamamen yansıtmaz, biçimlendirip değiştirmektedir. KİA'lar insanların hem topluma ait olma hem de dünya ile ilgili bilgileri aldıkları araçlardır. İnsanlar medyanın ön planda tuttuğu konuları

izlerken medyaya hak verir bütün olayları gündeme taşımasının mümkün olamayacağını düşünmektedir. Medya mı halkın gündemini belirler halk mı medyanın gündemini belirler karmasını doğurmaktadır. Arada ki fark ise medyanın belirlediği olayların kitlesel etki yarattığı sadece insanlar arasında konuşulan bir konu olmadığıdır. Kuramın adını oluşturan gündem temelde ‘merak edilen, ilgi çeken’, konuları ifade eder. Gündem değişken bir içeriğe sahiptir. Olayların gündemde yer bulması ‘gündeme taşıma’, gündemde yer almamaya başlaması ise ‘gündemden düşme’ demektir. Gündemde yer alan konular çoğunlukla günlük olaylardır. Gündemde yer alan konular geçici bir niteliğe sahiptir. Bir konunun gündemde yer almasının birden fazla nedeni vardır. Bazen evrensel bazen bölgesel konular gündemi oluşturabilmektedir. Ancak medya tarafından oluşturulan konularda gündemi belirleyebilmektedir. Medya bunu kamuoyu oluşturmak istediği bir konu olduğunda ya da başka konuların üstünü kapatmak için yapabilmektedir. Ayrıca medyanın gündem oluştururken son derece dikkatli olması gerekmektedir. Toplumun güvenini kaybetmemek açısından üzerinde durulması gereken bir husustur. Medya güvenilirliğini kaybederse toplum üzerinde ki etkisini de kaybeder. Olay ve konu gündem için önemlidir. Olay ve konu kavramları arasında anlam farklılığı vardır. Olay ‘belirli bir yer ve zamanda meydana gelen bağımsız durumlardır.’ Konu ‘kendisiyle ilgili tartışılan bahsi geçen şey’ olarak tanımlanmaktadır. Örneğin doğal afetler olay iken, bulaşıcı hastalıklar, sosyal sorunlar konudur. Konular iki şekilde öğrenilir. İnsanların kendi gördükleri ve tecrübe ettikleri ‘doğrudan öğrenilen’ ve kendi kendine tecrübe etmediğimiz medya yoluyla edindiğimiz bilgiler ‘dolaylı öğrenilen konular’ olarak adlandırılır. Konu kavramı da medyada yer alışları nedeniyle tartışmalı bir hal almıştır. Bu aşamada Stuart Soroko konuyu tekrardan tanımlamıştır. Dikkat çekici, uydurma ve politik (göze çarpan, sansasyonel, yönetimsel). Dikkat çekici olaylar çevresel faktörlerden beslenmez, uydurma haberler toplum üzerinde çok etki bırakmayan haberlerdir. Politik konular, toplumun gündeminde ilk sırada olmayan daha çok politik alanda etkili olan konulardır. Gündem oluşturma kuramının modellenmesinde (akt. Kamanlıoğlu, 2007: 40):

Soroka'nın gündem belirleme modeli Şekil 3.1'deki gibi verilmiştir.

Şekil 3. 1. Soroka'nın Gündem Belirleme Süreci Modeli (Güneş, 2014: 4).

Şekil 3. 2. Rogers ve Dearing'in Gündem Koyma ve Saptama Modeli (Güneş, 2014: 4).

Kuram medyanın toplum üzerinde tartıştığı durumları belirlediğini ileri sürer. Cohen medyanın bireylerin tam olarak düşüncelerini oluşturmadığını ancak genel olarak neyi düşünmeleri gerektiğini gösterdiğini söyler. Kuramın amacı medyanın bireylere etkilerini incelemektir. Medyanın etkileri seviye seviye ele alınmaktadır. Birey önce konunun farkına varır daha sonra konu hakkında bilgi edinir, tutum değiştirir son olarak davranışlarına yansır. Gündem belirleme kuramı medya birey ilişkisi arasındaki birinci aşama olan farkına varma aşamasını anlaşılabilir hale getirmeye çalışmaktadır. Medya

bazı olayları farkına varılması için belli sıklıklarda belli uzunluklarda, haberin sayfadaki yeri ve başlığın büyüklüğünü ayarlar. Gündem toplumun KİA'lar yoluyla öğrendiği konulardır. KİA'lar toplumun konuşmasını istediği konuları gündeme taşır ve onlara düşünmesi gereken şeyin ne olduğunu söyler (akt. Güneş, 2014: 4).

Medya gündem ve kamuoyu yaratır bunu yaparken medyanın hızlandırıcı etkisini kullandığı görülmektedir. Uzun dönemde etkili olabilecek bir olay medya yoluyla daha kısa süre içinde daha geniş kesimlerde etkili olabilir. Bu nedenle medyanın bir hızlandırıcı etkisi olduğu düşünülmektedir. Ancak toplumun medyanın aktardığı şekliyle tamamen etkilenmesi olanaksızdır. Etki sürecini “kişi, kişinin çevresi ve kişiler arası etkileşim” şekillendirir. Mesajın etkili olabilmesi için mesajın propagandasının iyi yapılması gerekmektedir. Mesaj propaganda yolu ile toplumun kültürünü ve çıkarlarını temsil ediyormuş algısını yaratarak verilir. Bu şekilde medya geniş kitlelere mesajını kabullendirebilmektedir (Alav ve Güçlüer, 2013: 5-6).

Medya toplumun gündemini belirleyen en önemli araç olarak görülmektedir. Medyanın kitlelere ulaşabilme gücü onu en önemli gündem belirleme aracı haline getirmektedir. Gündemde yer alan konular gerçekliğe dayanmayan, günlük yaratılmış konulardır. Gündem oluşturma basamakları (Cereci, 2001: 21). ;

1. Medya kendi seçtiği konuları araştırır ve o konuları gündemde tutar.
2. Farklı konularda ilgi oluşturmak amacıyla farklı konularda, farklı uzunluklarda yayınlar yaparlar.
3. Ön plana çıkardığı konuların çerçevesini çizer ve bireylerin anlayacağı şekilde verir.
4. Etkileyici bir üslup kullanarak konunun önemini göstermeye çalışır.
5. Önemli siyasal konular arasında ilişki kurar.
6. Toplumda saygı duyulan kişilerin yorumları ve kaynağına inanılan konuların gündemde daha sık yer alır (Cereci, 2001: 21).

Gündemi kimin oluşturduğu sorusu kuramın temel sorunlarından. ‘Baskı ya da özel çıkar grupları’ olarak tanımlanan kişiler tarafından oluşturulduğu gerçeği dikkat çekmektedir. Medyanın araç görevi devlet ve toplum arasındaki ilişkiyi düzenlemeye

dayanır. Medyada gündemi oluşturan haberlerde mitler yaratarak yer alan kişiler toplumda birer kahraman olarak gösterilmektedir. Haberlerin kurguya açık bir yapısı vardır. İçinde bulunduğu ideolojiden ve teknolojik gelişmelerden etkilenir (Cereci, 2001: 21).

3.3. Gündem Belirleme Kuramının Evreleri ve Aşamaları

Gündem oluşturma kuramı düşünce olarak Walter Lippmann tarafından ‘Kamuoyu’ adlı eserinde yer almaktadır. Lippmann bireylerin doğrudan öğrenemeyecekleri, dış dünyalarında var olan bilgileri öğrenmek ve değerlendirmek için bir kavramsal çerçeveye ihtiyaç duyarlar. Bu çerçeveyi medya tarafından öğrenilen bilgiler oluşturmaktadır. Temelleri daha eskiye götürülebilmesine rağmen kuramın McCombs ve Show’ın çalışmalarında vücut bulduğu görülmektedir. McCombs ve Show çalışmalarında siyasal bir süreci analiz etmek üzere kararsız seçmenler üzerinde yapmışlardır. Seçmenlere uygulanan anket sonucu medyanın gündeminde üst sıralarda yer alan konuların seçmenler tarafından da bilinen konular olduğu dikkat çekmiştir. Günümüzdeki şekliyle kuramın kurucuları Kurt Long, Engel Long, Nort Long ve Gladys’ dir. Long gazetelerin gündem belirlemede ön önemli unsur olduğunu ifade eder. Aynı zamanda toplumun genelinin neyi konuşacağına neyi düşüneceğine yön vermektedir. Bir siyaset bilimci olan Bernard Cohen kitle iletişim araçlarının önemi ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Gündem belirleme kuramının ana hipotezini oluşturan “medya ne düşüneceğimizi değil, ne hakkında düşüneceğimizi söyleme konusunda başarılıdır” ifadesiyle medya toplum ilişkisine farklı bir bakış açısı kazandırmıştır (Ergen, 2014: 2).

Medyanın önemli olduğunu söylediği konu toplum içinde önemli olarak görülmektedir. Gündem oluşturma kuramı çeşitli aşamalarla sağlanır. Öncelikle önemli görülen konu göz önünde tutulur. Haberlerin çerçevesi ve çeşitlendirilmesi yapılır. Abartılı bir üslupla konular arası ilişkiler kurarak toplumu etkilemeye çalışır. Bireyler sadece konuları ve olayları değil, kitle iletişim araçlarının haberlerle vermek istediği mesajı da öğrenirler. Medya kamunun ‘neyi ne kadar’ bileceğini belirler. Medyada bir konu önemli ise; ‘ilk sayfalarda, başlıklarda, yorumlarda, tartışmalarda, mülakatlarda ve makalelerde’ yer almaktadır. Gerçek gündemin oluşması için politik gündem, medya gündemi ve toplumun gündeminin uyuşması gerekmektedir. Manheim bu üç kuramı sistemleştirmiştir.

1. Politik gündemde, önemli olan eylem, eyleme geçme olasılığı ve eylem özgürlüğüdür.

2. Medya gündeminde, konunun kapsadığı alan, izleyiciyle alakası ve medyada edindiği yer,

3. Toplum gündeminde, konunun bilinirliği, bireyin konuya ilgisi ve konuyla ilgili görüşler önemlidir (Gencer, 2012: 42-44).

Gündem üç gündemin birbirleri ile ilişkisi bağlamında belirlenir. Medya gündemi gündem oluşturmada son aşamayı oluşturur.

1. Medya Gündemi

Medyada gündem olayların içeriklerinin ve sıralamalarına göre oluşturulan bir listedir. Rogers ve Dearing medya gündemini; “kitle iletişim araçlarının içeriğinin önceliği olan konu ve olaylara yönelttiği dikkat” şeklinde açıklamışlardır. Medya gündeminin oluşumuna bakıldığında konuların kim tarafından belirlendiği, KİA’lar da yer alışı şekli ve üretiliş tarzı incelenen hususlardandır. Medya kuruluşlarının varlıklarını nasıl bir ekonomik, sosyal ve siyasal ortamda sürdürüyor oldukları dikkate alınmalıdır. Çünkü bütün bu unsurlar gündemi oluşturma aşmasını direk olarak etkiler. Ayrıca doğal afetler, egemen güçlerin söylemleri ve kurum-kuruluşların çalışmaları da medya gündemini etkiler (Ergen, 2014: 4).

2. Politika Gündemi

Kamuyu ilgilendiren olay ve olguların, yöneticiler, yargı güçleri ve devlet kurumlarının oluşturduğu gündemdir. Devletin her sorunu politik gündemde yer almaz. Demokratik yönetimlerde KİA’ların toplumsal sorumluluğu yerine getirmesi açısından gündem oluşturmaları önemlidir. Ne var ki KİA’ların gündemi oluşturuyor olması onların tarafsız olduğunu ve toplumun yararını gözettiğini göstermez. Çünkü medya, toplum ve siyasal seçkinler zaman zaman birbirlerine baskı kurabilmektedirler (Ergen, 2014: 4).

3. Kamu Gündemi

Toplumun belirli zaman aralıklarında önemli gördükleri konulara göre sıralanmasıdır. Kamu gündemi toplumun gündemini belirler. Medyada yer alan bir haber sadece konuyla ilgili bilgi vermez, ne derece önemli görüldüğünü de gösterir. Araştırmacılar kamu gündemindeki konuyu öğrenmek amacıyla kişilere “ülkenin bugün karşı karşıya kaldığı en önemli sorun nedir?” diye sorarlar. Cevabın kamu gündemini yansıttığına inanılır (Ergen, 2014: 4).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.TOPLUMSAL KORKUYU TETİKLEMESİ AÇISINDAN TÜRK BASININ ULUSAL VE ULUSLARARASI TERÖR OLAYLARINA BAKIŞ AÇISI: ANKARA- PARİS VE BRÜKSEL TERÖR SALDIRILARI

Dördüncü ve son bölümde çalışmada incelenen terör saldırılarının kronolojik olarak analizlerine yer verilmiştir. İncelenen saldırılar gazetelerin ilk ve iç sayfalarında saldırılar ile ilgili yapılan haberleri kapsamaktadır. Araştırmaya konu olan altı saldırıda nicel ve nitel içerik analizi yöntemi ile belirlenen amaçlar doğrultusunda incelenmiştir.

4.1. Metodoloji

Bu bölüm araştırmanın temelini oluşturan soruya ve cevaplarına yönelik bilgiler içermektedir. Aynı zamanda araştırmanın hangi yöntemle şekilleneceğini, neden bu yöntemin seçildiğini belirtmek amacıyla oluşturulmuştur. Çalışmada kullanılan evren ve örneklem ile çalışmanın sınırlılıkları netleştirilmiştir.

4.2. Araştırma Soruları

Araştırmada yurtiçinde ve yurtdışında gerçekleşen terör olaylarının Türk basınında nasıl yer verildiği üzerine incelemeler yapılmıştır. Amaç medyanın yaklaşımının bu tarz terör saldırılarında yurtiçi ve yurtdışı eylemlere karşı tutumunun zamanla değişip değişmediğini görmektir. Bu amaçla aşağıda belirtilen sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Medya terör olaylarını gündeme taşırken korku unsurları kullanmakta mıdır?
2. Medya yurtiçi ve yurtdışı terör olaylarına yer verirken tarafsızlığını koruyabilmekte midir?
3. Terör olayları verilirken insanları etkilemeye yönelik ifadeler ve fotoğraflar kullanılmakta mıdır?
4. Dolayısıyla medya yurtiçi ve yurtdışı şeklinde ayırmaksızın terör olaylarını hem nicel çokluk açısından hem de nitel olarak nasıl vermektedir?

4.3. Yöntem

Çalışmada medyada yer alan 6 gazetenin bir haftalık süreçlerle 6 terör saldırısını ele alışları incelenmiştir. Bu saldırıların ikisi Fransa'da biri Belçika'da üçü Türkiye'de gerçekleşmiştir. Çalışmaya dâhil edilen saldırılar: 7 Ocak 2015 Charlie Hebdo saldırısı, 10 Ekim 2015 Ankara Gar saldırısı, 13 Kasım 2015 Paris saldırıları, 17 Şubat 2016 Ankara Genelkurmay saldırısı, 13 Mart 2016 Ankara Güvenpark saldırısı, 22 Mart 2016 Brüksel Havalimanı saldırısı. Fransa'da konuyla ilgili incelenmek istenen üçüncü saldırı gazetelerin 2016'nın ikinci 6 aylık arşivine erişilememiş olması nedeni ile araştırma dışı bırakılmıştır. İnceleme için gazete haberleri nitel ve nicel içerik analizi olmak üzere iki şekilde analiz edilmiştir.

4.3.1. Araştırmanın Modeli

İçerik çözümlemesi daha önceden belirlenmiş sınırlar çerçevesinde belirlenen materyalin sistemli bir şekilde analiz edildiği araştırma yöntemidir. Bu yöntem, televizyon haberleri, reklamlar, filmler, gazete yazıları ve radyo programları gibi bütün iletişim içeriklerinin incelenmesine olanak tanımaktadır. Fakat bu yöntemle anket yönteminde elde edilebilen içeriğin etkisi ya da nasıl anlaşıldığını açıklamaz. İçerik çözümlemesi tekniği ilk olarak kitle iletişim araçlarında kullanılmış daha sonra kurumsal ve psikolojik alanlarda da kullanılmaya başlanmıştır. Bu yöntem temelde nitel ve nicel içerik analizi olarak iki şekilde uygulanmaktadır. İçerik çözümlemesinin tarihi eskidir. İlk örnekler 1910 yılında gazetelerde siyasal- toplumsal konulara ne sıklıkta yer verdiği üzerine Max Weber tarafından yapılmış bir çalışmada rastlanmaktadır. Weber bu çalışmayı medyanın toplumun gündemini nasıl oluşturduğunu göstermek amacıyla yapmıştır. Bu çalışma daha sonra gündem belirleme kuramının temellerinden sayılmıştır. İçerik analizi yöntemi ayrıca 1940'larda askeri alanda haber alma ve mesajların incelenmesi için de kullanılmıştır. İçerik analizi yönteminin 20. yüzyılda giderek önem kazanmasının nedeni bu yöntemin gündem belirleme kuramı daha anlaşılır hale getireceğinin düşünülmesidir. İçerik çözümlemesi ayrıca toplumun medya mesajlarını nasıl anladıkları ve iletişim araçlarının topluma etkisini ölçmede kullanılan bir yöntemdir (Geray, 2011: 151).

İçerik çözümlemesi kullanılan materyale göre doğrudan ya da dolaylı gözlem olarak adlandırılabilir. Eğer incelenen bir başkası tarafından yapılmış bir medya mesajı ise

dolaylı gözlem, gazete gibi yazılı materyalin temel özellikleri üzerinden yapılan bir inceleme ise doğrudan gözlemdir. Yazılı materyallerin analizleri ‘dolaylı gözlem’ şeklinde ele alan araştırmacılar bulunmaktadır. Burada dolaylı gözlem ile kastedilen, yazan kişilerin düşünceleri üzerinden yorum yapıldığıdır. Ancak bazı araştırmacılar gazete, dergi gibi yazılı materyaller üzerinden yapılan çalışmaların kuramsal açıdan ‘doğrudan gözlem’ olduğunu öne sürmektedirler. Doğrudan ve dolaylı gözlemi ayıran temel unsur; yazılı eserlerde -gazete gibi- başlık, konu dağılımı, sayfa konumu doğrudan gözlem sayılırken, otobiyografi, günlük şeklinde yazılmamış bir eser inceleniyorsa dolaylı gözlem sayılmaktadır (Berger, 2000: 134-135).

Zamanla içerik çözümlemesi için farklı tanımlar yapılmıştır. Fakat yöntemin temelini belirleyen tanım: İletişimin açık içeriğinin nicel betimlemesi için kullanılan sistematik ve nesnel bir araştırma tekniğidir. Bu tanıma göre yöntemin özellikleri:

1. Açık içeriğin incelenmesi,
2. Sistematik bir yöntem olması,
3. Nicel verilere dayanması,
4. Nesnel olması.

Yöntemin açık içeriği çözümlenmeye dayanması yazılı materyalin alt metinlerinin değil görülen metin neyse o metnin çözümlenmesine gönderme yapmaktadır. Ancak nitel içerik analizi ile alt anlamlar ortaya çıkarılabilmektedir (Geray, 2011: 152).

İçerik çözümlemesinin bir araştırma yöntemi olarak kullanılmasının nedenleri:

1. Medyanın olaylara, kişilere nasıl yer verdiğinin gösterilmesi,
2. Medyada yapılan haberlerin siyasi karakter taşıyıp taşımadığının belirlenmesi,
3. Medyada yaratılan içerikle gerçekliğin karşılaştırılması,
4. İnsanların din, etnik köken, cinsiyet gibi alanlarda nasıl temsil edildiğinin sınıflandırılması,
5. Medyanın topluma etkisinin araştırılmasıdır (Geray, 2011: 153).

İçerik çözümlemesi yapılırken dilsel ve dilsel olmayan ölçüler kullanılmaktadır. Dilsel birimler; kelimeler, cümleler ve paragraflardır. Dilsel olmayan birimler ise; metinlerin tamamı, metinlerin bir parçası ve kişilik özellikleridir. İçerik çözümlemesi yapılırken bazı kategoriler oluşturulur. Biçim, bakış açıları, kişi ve konu oluşturulan kategorilerdendir. Konuya göre kategori, konulara göre sınıflandırma yapılmasıdır. Bakış açıları, metni yazan kişinin konuya nasıl baktığı ile ilgilidir. Kişi kategorisi, her türlü kişi ve karakter için yapılabilen bir kategoridir. Son olarak biçim, metni şekline göre inceler, içeriğine göre değil. Biçim kategorisi kendi içinde ikiye ayrılır; tanımlanmış biçim (belli kalıplar üzerinden yapılır) ve etki için yoğunluk (daha çok propaganda için okuyucuyu istenilen şekilde etkilemek amacıyla kullanılan duygu, korku, tehdit gibi unsurlar içeren) kategorisidir. İçerik analizi yapılmadan önce örnekleminin belirlenmesi de gerekmektedir. İlk olarak kullanılacak medya türü belirlenir; televizyon, gazete veya dergi haberi olup olmadığı seçilmektedir. Daha sonra eğer gazete kullanacaksak hangi gazeteleri, inceleyeceğimiz ve incelenecek gazetelerin sayısı belirlenmektedir. Daha sonra seçilen gazetelerin incelenecek sayfaları, konuları da saptanmaktadır. Araştırmanın ne kadarlık bir süreyi kapsayacağı da önemlidir. İçerik çözümlemesini gerçekleştirmek için önce ne amaçla yaptığımızı belirlememiz, kullanılan kaynaklar hakkında sınırlamalar ve bilgiler verilmesi gerekmektedir. Hemen ardından örneklem oluşturarak çözümlemeyi neyin üzerinden yapacağımız saptanmalıdır. İçerik çözümlemesini hangi kategoride yapacağımız seçilmelidir. Araştırmada yapılan kodlamaların ne anlama geldiği açıkça belirtilmelidir. Çalışmanın tamamı örneklem üzerinden gerçekleştirildikten sonra sayısal analizi yapılmalıdır. Sayısal veriler ve diğer sonuçlar ilişkilendirilerek yorumlamaya gidilmelidir (Geray, 2011: 159).

Araştırmanın kuramsal çerçevesi bu konuda daha önce yapılan çalışmaların literatür taraması incelenerek oluşturulmuştur. Uygulama bölümü ise nicel nitel içerik analizi yöntemiyle elde edilen veriler üzerine kurulmuştur. İçerik analizi altta yatan anlamları açığa çıkarmak ve yorumlamak için kullanılır. Nitel kavramları sayısal sonuçlara dönüştürmeye yarayan bir yöntemdir. Analiz için belli kategoriler oluşturularak sistematik sonuçlar elde edilir. Nicel içerik analizi çalışmanın daha bilimsel sonuçlar vermesini sağlamaktadır. Nitel içerik analizinde ise çalışma belli kelimeler, semboller ve ifadeler üzerinde yoğunlaşmaktadır. İçerik analizi ortaya çıkışından itibaren tanımlanmasında bazı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Ancak zamanla içerik

analizinin ‘sayma’ temelli olduğu fikri yerleşmiş buna rağmen sayılan veriler nitel bir şekilde yorumlanmıştır. Bu da içerik analizinde nicel ve nitel veri analizinin birlikte yapılmasına olanak sağlamıştır. Nitel içerik analizi tek başına çok güvenilir olarak görülmemekte sayısal verilerle desteklendiğinde daha güvenilir sonuçlara ulaşıldığı kanaati yerleşmiştir. Nitel içerik analizi nitel araştırma yöntemleri arasında en çok tercih edilen yöntemlerdendir. Yöntem ilk olarak konuyla alakalı kapsamlı ve açıklayıcı kategoriler (konu, sayfa, haber sıklığı, fotoğraf vb) oluşturulması ardından incelenen belgelerin görsel ya da basılı verilerin sayılması ile uygulanmaktadır. Yöntemin uygulanmasında kategorilerin gelecekte yapılacak çalışmalara faydalı olabilmesi de sağlanmalıdır (Özdemir, 2010: 335). Nicel içerik analizi kavramsal analiz olarak da adlandırılır ve incelenen belgeler içerisinde oluşturulan kategoriler doğrultusunda verilerin sayılması ve tablolaştırılmasıdır (Nas, Kaya & Fışkın, 2013: 13-14).

4.3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma için örneklem seçilerek ulusal basında yer alan 6 gazete incelenmiştir. Bu gazeteler şunlardır: Türkiye, Hürriyet, Milliyet, Cumhuriyet, Yeni Şafak ve Sözcü.

4.3.3. Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu aşamasında incelenen 6 gazetenin olaylara nasıl yer verdiği nicel ve nitel içerik analizi yöntemi ile elde edilen veriler ışığında yorumlanmıştır. Bu veriler doğrultusunda öne sürdüğümüz varsayımları destekleyen ya da desteklemeyen sonuçlara ulaşılmıştır.

4.3.4. Türk Ulusal Basınında Yurtiçinde ve Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırıların Nicel İçerik Analizi Yöntemiyle İncelenmesi

Türkiye ulusal basınında Ankara, Paris ve Brüksel’de gerçekleşen terör saldırılarının nicel içerik analizi yöntemiyle incelenmesi uygulama kısmında; “yurtiçinde gerçekleşen terör olaylarının gazetelerde yer alış sıklığı, yurtdışında gerçekleşen terör olaylarının gazetelerde yer alış sıklığı, yurtiçi saldırılarında haberlerin gazetede konumu, yurtdışı saldırılarının haberlerinin gazetelerdeki konumu, gazetelerin olaylara yaklaşımı, yurtiçi saldırı haberlerinde fotoğraf kullanımı, yurtdışı haberlerde fotoğraf kullanımı, kullanılan fotoğrafın türü, yurtiçinde gerçekleşen saldırı haberlerinde

kullanılan başlığın türü ve yurtdışı saldırı haberlerinde kullanılan fotoğrafın türü” gibi konularla ilgili tablolara yer verilmiştir.

Gazeteler	Gar Saldırısı	Genelkurmay Saldırısı	Güvenpark Saldırısı	Toplam
Türkiye	7	6	6	19
Hürriyet	7	6	5	18
Milliyet	6	6	6	18
Cumhuriyet	7	5	3	15
Yeni Şafak	6	6	4	16
Sözcü	6	6	4	16
TOPLAM	39	35	28	102

Tablo 4. 1. Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Olaylarının Gazetelerin İlk Sayfalarında Yer Alış Sıklığı

Tablo 4.1’de incelenen 6 gazetede terör olaylarına yer verilmiştir. İncelenen bir haftalık süreç boyunca Ankara’da gerçekleştirilen ilk saldırı olan 10 Ekim 2015’de birbiri ardına meydana gelen Ankara Gar Saldırısına araştırmaya konu olan 6 gazetede büyük oranda yer vermiştir. İkinci saldırı Ankara Genelkurmay’da 17 Şubat 2016’da gerçekleşmiştir. Üçüncü Saldırı olayı 13 Mart 2016’da gerçekleşen Ankara Güvenpark’ta meydana gelmiştir. Ancak üçüncü saldırının ardından İstanbul Taksim’de gerçekleşen patlama gündemde diğer iki patlama kadar yer verilememesine neden olmuştur. Toplamda 102 haber yapılmış: Birinci olay 39 haber ile gündemde yer tutarken, ikinci olay 35, üçüncü olay 28 haberle gündeme gelmiştir.

Gazeteler	Charlie Hebdo Saldırısı	Paris Saldırısı	Brüksel Havaalanı Saldırısı	Toplam
Türkiye	7	7	4	18
Hürriyet	7	7	4	18
Milliyet	7	6	4	17
Cumhuriyet	6	6	5	17
Yeni Şafak	7	5	4	16
Sözcü	7	4	2	13

Tablo 4. 2. Yurtdışında Gerçekleşen Terör Olaylarının Gazetelerin İlk Sayfalarında Yer Alış Sıklığı

Tablo 4.2’de incelenen 6 gazetede terör olaylarına yer vermiştir. Ele alınan bir haftalık süreçte Paris’te meydana gelen ilk saldırı olan 7 Ocak 2015’de gerçekleşen Charlie Hebdo Saldırısına araştırmaya konu olan 6 gazetede büyük oranda yer vermiştir. İkinci saldırı 13 Kasım 2015’de Paris’te gerçekleşmiştir. Üçüncü Saldırı olayı 22 Mart 2016’da Brüksel Havaalanında meydana gelmiştir. Toplamda 99 haber yapılmış: Birinci saldırı 41 haber ile gündemde yer tutarken, ikinci saldırı 35, üçüncü saldırı 23 haberle yer tutmuştur. Saldırı haberlerinde ki azalış aynı tarihlerde yurtiçinde gerçekleşen terör saldırılarının gündemi değiştirmiş olmasıdır.

İç sayfalarda saldırıların yer alışı sıklığına Tablo 4.3 ve 4.4’de haberlerin yer aldığı kısımların belirtildiği yerde sayısal olarak belirtildiği için Tablo 4.1 ve 4.2’de sadece ilk sayfalardaki yer alışı sıklığı verilmiştir.

Gazeteler		Manşet	Sürmanşet	1.Sayfann eteği	Gazetenin iç sayfası	Toplam
Türkiye	1.olay	7	0	0	5	12
	2.olay	3	0	3	7	13
	3.olay	4	0	2	7	13
Hürriyet	1.olay	6	0	1	5	12
	2.olay	4	0	2	5	13
	3.olay	5	0	0	4	9
Milliyet	1.olay	4	0	2	4	10
	2.olay	4	0	2	6	12
	3.olay	4	0	2	3	9
Cumhuriyet	1.olay	6	0	1	6	13
	2.olay	2	0	3	6	11
	3.olay	2	0	1	6	9
Yeni Şafak	1.olay	5	1	0	6	12
	2.olay	2	2	2	7	13
	3.olay	3	0	1	7	11
Sözcü	1.olay	5	0	1	5	11
	2.olay	4	1	1	5	11
	3.olay	2	1	1	6	10
TOPLAM		73	5	25	100	203

Tablo 4. 3. Yurtiçi Saldırıları Haberlerin Gazete Sayfalarında Yer Verildiği Kısım

Tablo 4.3 haberlerin gazete sayfalarında konumlandırılması üzerine oluşturulmuştur. Sayfa konumlandırması habere verilen önem açısından değer taşımaktadır. Terör saldırıları toplumda önemli bir yer tuttuğu için ve can kayıplarına neden olduğu için büyük bir kısmı manşetten verilmiştir. Tablo 4.3 ve Tablo 4.4’de

belirtilen haberlerin sayısal değerlerine baktığımızda; 129 haberde saldırılar manşetten verilmiştir. Geri kalan haberlerin 20'si sürmanşetten, 53'si sayfa eteğinde haber yapılmıştır. Sürmanşetten verilmesi haberin ikinci öncelikli olarak görüldüğünü gösterirken sayfa eteğinde verilmesi haberin dikkat çekme olasılığını da düşürmektedir. Ayrıca haberlerin iç sayfalarda da verilmeye devam ediliyor olması saldırıların detaylarının paylaşılması açısından önemli bir husustur. İç sayfalarda verilen haberler aynı zamanda saldırılara büyük ölçüde dikkat çekmektedir. Tablo 3' de incelenen saldırılar: 1. olay Ankara gar saldırısı, ikinci olay Ankara genelkurmay saldırısı ve üçüncü olay Ankara Güvenpark saldırısıdır.

Gazeteler		Manşet	Sürmanşet	1.Sayfanın eteği	Gazetenin iç sayfası	Toplam
Türkiye	1.olay	3	2	2	7	14
	2.olay	4	0	3	5	12
	3.olay	3	0	1	6	10
Hürriyet	1.olay	7	0	0	5	12
	2.olay	2	2	3	5	12
	3.olay	3	0	1	4	8
Milliyet	1.olay	6	0	1	7	14
	2.olay	4	1	1	5	11
	3.olay	3	0	1	3	7
Cumhuriyet	1.olay	5	1	0	4	10
	2.olay	2	2	2	4	10
	3.olay	2	0	3	4	9
Yeni Şafak	1.olay	5	2	0	6	13
	2.olay	1	2	2	5	10
	3.olay	3	0	1	4	8
Sözcü	1.olay	2	1	4	6	13
	2.olay	1	2	1	4	8
	3.olay	0	0	2	2	4
TOPLAM		56	15	28	86	185

Tablo 4. 4. Yurtdışında Gerçekleşen Saldırıların Gazete Sayfalarında Yer Verildiği Kısım

Tablo 4.4'de görüldüğü gibi yurtdışında gerçekleşen terör eylemlerine iç sayfalarda daha çok yer verilmiştir. Bunda olaylara daha geniş yer verilmesini sağlamanın yanı sıra ilk sayfalarda daha önemli görülen konulara yer verilmiş olmasının etkisi vardır. Olaylar yoğun olarak iç sayfada verilmişken, ilk sayfada yer alan haberlerde manşetten yapılan haberler yoğunluk göstermektedir.

Tablo 4.4'de bahsi geçen olaylar: Birinci olay 7 Ocak 2015 Paris Charlie Hebdo saldırısını, ikinci olay 13 Kasım 2015 Paris saldırılarını ve üçüncü olay 22 Mart 2016 Brüksel Havaalanı saldırısını göstermektedir.

Gazeteler		Nesnel	Öznel	Toplam
Türkiye	1.olay	3	4	7
	2.olay	0	6	6
	3.olay	2	4	6
	4.olay	4	3	7
	5.olay	5	2	7
	6.olay	4	0	4
Hürriyet	1.olay	2	5	7
	2.olay	3	3	6
	3.olay	2	3	5
	4.olay	2	5	7
	5.olay	2	5	7
	6.olay	1	3	4
Milliyet	1.olay	2	4	6
	2.olay	4	2	6
	3.olay	3	3	6
	4.olay	4	3	7
	5.olay	4	2	6
	6.olay	4	0	4
Cumhuriyet	1.olay	0	7	7
	2.olay	2	3	5
	3.olay	0	3	3
	4.olay	3	3	6
	5.olay	5	1	6
	6.olay	3	2	5
Yeni Şafak	1.olay	3	3	6
	2.olay	2	4	6
	3.olay	1	3	4
	4.olay	4	3	7
	5.olay	3	2	5
	6.olay	3	1	4
Sözcü	1.olay	0	6	6
	2.olay	0	6	6
	3.olay	0	4	4
	4.olay	5	2	7
	5.olay	3	1	4
	6.olay	1	1	2
TOPLAM		89	112	203

Tablo 4. 5. Gazetelerin Yurtiçi ve Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarıyla İlgili Haberlerdeki Yaklaşımı

Tablo 4.5. İçin olay numaralarının karşılık geldiği saldırılar: Birinci olay 10 Ekim 2015 Ankara Gar saldırısı, ikinci olay 17 Şubat 2016 Ankara Genelkurmay saldırısı, üçüncü olay 14 Mart 2016 Ankara Güvenpark saldırısı, dördüncü olay 7 Ocak 2015 Charlie Hebdo saldırısı, beşinci olay 13 Kasım 2015 Paris saldırıları ve altıncı olay 22 Mart 2016 Brüksel saldırısını belirtmektedir.

Tablo 4.5’de gazetelerin saldırılara yönelik tutumu analiz edilmiştir (nesnel, öznel, nötr olup olmadığı yönüyle). Terör saldırıları beklendiği üzere haberlerde yoruma dayalı yer almıştır. 89 haberde nesnel bir dil kullanılırken, 112 haberde öznel bir dil kullanılmıştır. Haberlerde genel olarak öznel bir dil kullanıldığı görülmüştür.

Nesnellik-öznellik ayrımı yapılırken gazetelerde kullanılan bazı ifadeler dikkate alınmıştır. Bu bağlamda öznel tutum olarak görülen kelimeler özellikle; Lanetliyoruz, alçaklar, katliam, lanet olsun, yılmayacağız, yazıklar olsun, kalbimize bomba, devlet uyudu Ankara patladı, düşünceyi katlettiler, kanlı saldırı, hain kana doymuyor, acımızda öfkemizde çok büyük gibi başlıklar ve kelimeler öznel tutum olarak değerlendirilmiştir.

Gazetelerin saldırılar hakkında yetkililer tarafından yapılan açıklamaları tırnak içinde aktararak verdiği ya da saldırı ile ilgili sayısal bilgilerin yer aldığı ifadelerden oluşan haberler ise nesnel tutum içeren haberler olarak değerlendirilmiştir.

Gazeteler	EVET	HAYIR	Toplam
Türkiye	18	1	19
Hürriyet	18	0	18
Milliyet	18	0	18
Cumhuriyet	15	0	15
Yeni Şafak	16	0	16
Sözcü	15	1	16
TOPLAM	100	2	102

Tablo 4. 6. Yurtiçi Terör Saldırısı İlk Sayfa Haberlerinde Fotoğraf Kullanımı

Tablo 4.6’da: Haberlerde Fotoğraf Kullanımı üzerine veriler toplanmıştır. Gerçekleştirilen terör saldırıları pek çok sivilin hayatını kaybetmesine neden olmuştur. Bu nedenle haberlerde fotoğraf kullanılarak olayların boyutlarını göstermek açısından önemlidir. 100 haberde (neredeyse haberlerin tamamında) fotoğraf kullanılmıştır. Sadece iki haberde fotoğraf kullanılmamıştır.

Gazeteler	Evet	Hayır	Toplam
Türkiye	17	1	18
Hürriyet	18	0	18
Milliyet	15	2	17
Cumhuriyet	14	3	17
Yeni Şafak	16	0	16
Sözcü	13	0	13
TOPLAM	93	6	99

Tablo 4. 7. Yurtdışı Saldırıların İlk Sayfa Haberlerinde Fotoğraf Kullanımı

Tablo 4.7 yurtdışı terör saldırılarında kullanılan fotoğrafların niceliğini göstermektedir. Yurtiçi saldırılarında kullanılan fotoğraf sayısı ile kıyaslandığında büyük bir fark olmadığı görülmektedir. Toplam 93 haberde fotoğraf kullanılmış, sadece 6 haberde fotoğraf kullanılmamıştır.

Gazeteler	Olaylar	Kanlı	Normal	Toplam
Türkiye	1.olay	1	6	7
	2.olay	0	6	6
	3.olay	0	6	6
	4.olay	1	6	7
	5.olay	1	2	3
	6.olay	1	6	7
Hürriyet	1.olay	1	6	7
	2.olay	0	6	6
	3.olay	1	6	7
	4.olay	2	5	7
	5.olay	1	3	4
	6.olay	0	7	7
Milliyet	1.olay	2	4	6
	2.olay	2	4	6
	3.olay	0	6	6
	4.olay	1	6	7
	5.olay	1	1	2
	6.olay	1	5	6
Cumhuriyet	1.olay	1	6	7
	2.olay	0	5	5
	3.olay	0	3	3
	4.olay	0	6	6
	5.olay	1	2	3
	6.olay	1	4	5
Yeni Şafak	1.olay	1	5	6
	2.olay	0	6	6
	3.olay	0	4	4
	4.olay	1	6	7
	5.olay	1	3	4
	6.olay	0	5	5
Sözcü	1.olay	1	5	6
	2.olay	1	5	6
	3.olay	1	3	4
	4.olay	0	7	7
	5.olay	1	1	2
	6.olay	1	3	4
TOPLAM		27	173	200

Tablo 4. 8. Yurtiçi ve Yurtdışı saldırılarında Kullanılan Fotoğrafın Türü

Tablo 4.8: Haberlerde kullanılan fotoğrafın türü (kanlı mı? , normal olay yeri fotoğrafı mı?) belirtilmiştir. Saldırıların ölümlerle sonuçlanmış olması kullanılan fotoğrafların kanlı fotoğraflar ile haber yapılması beklenirken, sadece 27 haberde kanlı fotoğraf haberle birlikte verilmiştir. Kanlı fotoğraf kullanılan haberler çoğunlukla olayların gerçekleştiği ilk günlerde haberlerde verilmiştir.

Gazeteler		Betimleyici	Alıntı	Yorum	Toplam
Türkiye	1.olay	2	2	3	7
	2.olay	0	0	6	6
	3.olay	0	2	4	6
Hürriyet	1.olay	1	0	6	7
	2.olay	1	0	5	6
	3.olay	1	0	4	5
Milliyet	1.olay	2	0	4	6
	2.olay	1	0	5	6
	3.olay	3	0	3	6
Cumhuriyet	1.olay	1	1	5	7
	2.olay	2	0	3	5
	3.olay	0	0	3	3
Yeni Şafak	1.olay	0	2	4	6
	2.olay	1	1	4	6
	3.olay	0	1	3	4
Sözcü	1.olay	0	2	4	6
	2.olay	1	0	6	7
	3.olay	1	0	3	4
TOPLAM		17	11	84	102

Tablo 4. 9. Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Haberlerinde Kullanılan Başlığın Türü

Tablo 4.9 için birinci olay:10 Ekim 2015 Ankara Gar saldırısını, ikinci olay 17 Şubat 2016 Ankara Genelkurmay saldırısı ve üçüncü olay 14 Mart 2016 Ankara Güvenpark saldırısını göstermektedir.

Tablo 4.9’da haberler betimleyici, alıntı ve yoruma dayalı olarak üç başlıkta incelenmiştir. 102 haberden 17 tanesinin başlığı betimleyici nitelik taşırken, 11 haberde başlıklarda alıntılara yer verilmiş, 84 haberde ise yoruma dayalı başlık oluşturulmuştur. Haberlerde olması gereken nesnellik, tarafsızlık gibi ilkelere göre haberlerin başlıklarında da betimleyici ya da alıntı tercih edilmesi bu özellikleri sağlaması açısından önemlidir. Yorum haberin tarafsızlığını olumsuz yönde etkiler. Ancak terör olayları söz konusu olduğunda medyanın da tarafsızlığı bir kenara attığını söylemek mümkündür.

Gazeteler		Betimleyici	Alıntı	Yorum	Toplam
Türkiye	1.olay	1	0	6	7
	2.olay	1	0	6	7
	3.olay	3	0	1	4
Hürriyet	1.olay	2	0	5	7
	2.olay	4	1	2	7
	3.olay	2	2	0	4
Milliyet	1.olay	2	2	3	7
	2.olay	2	0	4	6
	3.olay	1	0	3	4
Cumhuriyet	1.olay	0	0	5	5
	2.olay	2	1	3	6
	3.olay	3	1	1	5
Yeni Şafak	1.olay	2	0	5	7
	2.olay	2	1	2	5
	3.olay	1	0	3	4
Sözcü	1.olay	4	0	3	7
	2.olay	1	0	3	4
	3.olay	1	0	1	2
TOPLAM		34	8	56	98

Tablo 4. 10. Yurtdışında Gerçekleşen Saldırıların Haberlerinde Kullanılan Başlığın Türü

Tablo 4.10. için verilen olay sıralamalarının karşılığı: Birinci olay: 7 Ocak 2015 Charlie Hebdo Saldırısı, ikinci olay: 13 Kasım 2015 Paris Saldırıları ve üçüncü olay: 22 Mart 2016 Brüksel Saldırısını temsil etmektedir.

Tablo 4.10 yurtdışı saldırılarının başlıklarının ne kadar objektif ne kadar subjektif olduğunu göstermektedir. Toplamda incelenen 98 haberin, 34'ünde betimleyici, 8'inde alıntı, 56'sında yoruma dayalı başlık kullanılmıştır.

4.3.5.Türk Ulusal Basınında Yurtiçinde ve Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarının Nitel Sunumu

Türkiye basınında incelenen gazetelerde saldırıların nicel olarak analizine yer verdikten sonra konunun daha açık bir şekilde ortaya konulması açısından nitel analizine de aşağıda yer verilmiştir. Böylece saldırıların sayısal verilerinin nitel verilerle desteklenmesini sağlamak amaçlanmıştır.

4.3.5.1.Türkiye Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu

Ankara'da meydana gelen ve çalışmaya konu olan ilk terör saldırısı 10 Ekim 2015'de Ankara Garı'nda gerçekleşmiştir. Türkiye gazetesi olayın hemen ertesi günü

saldırıyı manşetten, ‘Alçaklık’ (Türkiye, 11 Ekim 2015: 1) başlığı ile vermiştir. Haberde kanlı bir fotoğraf kullanılarak patlamanın etkisini gözler önüne sermiştir. Ancak kanlı bir fotoğraf ve yoruma dayalı bir başlık olaya ne kadar duygusal yaklaşıldığını da göstermektedir. Yayınlanan ilk haberlerin ardından ele alınan bir haftalık süreç boyunca patlama haberleri yapılmaya devam edilmiştir. Gazete, haberlerde genel olarak öznel bir dil kullanmış ve başlıklarını yoruma dayalı atmıştır. Alıntı yapılan başlıklarda genellikle konuya yönelik devlet yetkililerinin sert açıklamaları yer almıştır. ‘Gerekirse PYD’yi de vururuz’ (Türkiye, 14 Ekim 2015: 1) alıntı yapılan başlıklardan biri iken yoruma dayalı başlıklar; ‘Kalles iş birliği’ (Türkiye, 15 Ekim 2015: 1), ‘Acıya saygı lütfen’ (Türkiye, 13 Ekim 2015: 1) şeklinde terör eyleminin nasıl gözüküğünü ve etkisini yansıtmaktadır. Saldırıların sonrasında HPY’ ye karşı tutum da oldukça net ‘HDP Acıyı çalıyor’ (Türkiye, 16 Ekim 2015: 1) başlığıyla birlikte HDP’ nin acıya saygı duymadığı düşüncesinin manşetlerde yer bulmuş halini yansıtıyor.

Görsel 4.1. Türkiye Gazetesi Ankara Gar Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi
(Türkiye, 11 Ekim 2015: 1)

Türkiye gazetesi Ankara Gar saldırısını 11 Ekim’de iç sayfasına taşımamıştır. ‘Türkiye Ağlıyor’ (Türkiye, 12 Ekim 2015: 12) başlıklı haberin altında saldırıda hayatını kaybeden vatandaşların cenazelerinden görüntüler eşliğinde onlar hakkında bilgiler verilmiştir. ‘Bombacılar iki kişi örgüt IŞİD’ (Türkiye, 12 Ekim 2015: 11) haberinde bombacılar ile ilgili öğrenilen detaylar aktarılmıştır. ‘Lütfen acıya SAYGI!’ (Türkiye, 13

Ekim 2015: 11) terör olayının terör sempatanlarına provokasyon fırsatı veren bir eylem yaptıklarını belirten bir başlıktır. Ölen vatandaşlar için değil terör yandaşlığı yapmak için toplandıklarını belirten bir grup eylemciye eleştiri getirmektedir. ‘Davutoğlu net konuştu: Gerekirse PYD’Yİ De Vururuz! (Türkiye, 14 Ekim 2015: 11) başlığında Amerika’nın PYD’YE yaptığı yardımların PKK’ya yardım edilmesi ile aynı anlama geleceğini ve Başbakanın konuyla ilgili olarak Amerika’yı uyardığını belirtmektedir. ‘Hain Ortaklık’ (Türkiye, 15 Ekim 2015: 14) haberi PKK ile IŞİD’ in saldırı için ortak hareket ettiğini ve saldırı emrini PKK’nın verdiğini söylemektedir. ‘HDP Acı Çalıyor’ (Türkiye, 16 Ekim 2015: 11) başlıklı haberde Başbakan Davutoğlu’nun saldırıyı HDP’NİN çıkar sağlamak amacıyla kullandığını yönünde ki açıklamasına yer verilmiştir. 17 Ekim 2015’de konu ile ilgili iç sayfalarda haber yapılmamıştır.

Yaklaşık 4 ay sonra gerçekleşen ikinci terör saldırısı bu sefer tarih 17 Şubat 2016’yı gösterirken Genelkurmay Başkanlığı’nın yakınlarında vuku buldu. Gazete 6 gün boyunca bu saldırıya da yer vermiştir. ‘Kalleşler yine sahnede’ (Türkiye, 18 Şubat 2016: 1), ‘Utaç verici hainlik’ (Türkiye, 20 Şubat 2016: 1), ‘Bu küstahlık dünyada yok’ (Türkiye, 23 Şubat 2016: 1) gibi manşetlerde sert bir dille saldırı eleştirilmiştir. Aynı zamanda saldırı ile ilgili bilgiler betimleyici başlıklarla birinci sayfada ki yerini almışlardır. ‘Konvoyla gelmişler’ (Türkiye, 19 Şubat 2016: 1), ‘PKK’lılar bile TAK’a inanmadı’ (Türkiye, 21 Şubat 2016: 1) başlıkları saldırıyı gerçekleştirenler ile ilgili yorumla birlikte bilgi vermektedir. Saldırlara karşı sert söylemler devam etmektedir. Değişen tek şey haberlerde kullanılan fotoğrafların kanlı içeriğe sahip olmamasıdır. Başlıklarda bazı kelimelerin korku unsuru olarak ele alınabileceği görülmüştür. Örneğin Kalleşler Yine Sahnede başlığının ‘yine’ kelimesi saldırıların önlenemediğini, Konvoyla gelmişler başlığında ise teröristlerin sayıca çok oldukları ve rahatça giriş çıkış yaptıkları belirtilmektedir.

Görsel 4.2. Türkiye Gazetesi Ankara Genelkurmay Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Türkiye, 18 Şubat 2016: 1)

Türkiye gazetesi iç sayfalarında bu olaya ‘Erdoğan Sert Konuştu: Sabrımızın Sınırını Zorlamayın’ (Türkiye, 18 Şubat 2016: 10) başlığıyla Cumhurbaşkanının Ankara saldırısının ardından terör örgütlerine karşı kararlılıkla mücadele edileceğini net bir şekilde ifade ederken, Başbakan Davutoğlu’nun konuyla ilgili açıklamalarına da yer vermiştir. ‘Kanlı saldırıya eskortla girmiş’ (Türkiye, 19 Şubat 2016: 11) başlıklı haberde bombacının kimliği belli olduktan sonra saldırının nasıl planlandığı ve bombacının saldırıyı nasıl gerçekleştirdiği konusunda bilgi haberle aktarılmıştır. ‘Türkiye Şehitlerini Uğurluyor: Merasim Acısı’ (Türkiye, 20 Şubat 2016: 12) şeklindeki başlıktan da anlaşıldığı üzere şehitlerin cenaze törenleri sırasında yapılan açıklamaları ve şehit ailelerinin acıları dile getirilmiştir. ‘Erdoğan: Tepkiler Umurumuzda Değil: Kendimizi Müdafaa Etmek Hakkımız’ (Türkiye, 21 Şubat 2016: 13) şeklindeki ifadelerde saldırının ardından alınan tedbirler üzerine alınan tepkiler Cumhurbaşkanının alınan tedbirlerin gerekli olduğunu gerekirse daha sert tedbirlerde alınabileceği bilgisi verilmektedir. ‘Organize hainler’ (Türkiye, 22 Şubat 2016: 12) haberde saldırının birden fazla kişi

tarafından gerçekleştirildiğini ayrıca olası başka bir saldırının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alındığını aktarmaktadır. ‘Bu Küstahlık Dünyanın Hangi Ülkesinde Var?’ (Türkiye, 23 Şubat 2016: 10) sayfa boyunca teröristin cenazesinin bir kahraman cenazesi gibi düzenlenmesine nasıl izin verildiğini sorgulamaktadır. Bu haber, teröristin kimliği ve yıllardır aranan bir kişi olduğunu anlatan bir haberdir. ‘Başbakan Hdp’lilere Sert Çıktı: Milletın yasıyla dalga geçiyorlar’ (Türkiye, 24 Şubat 2016: 13) şeklindeki haberde Başbakanın HDP’LİLERİN bombacının cenazesine katılmasının Türk milletine karşı yapılmış bir ihanet olduğunu ifade etmektedir. Araştırılan hafta boyunca Türkiye gazetesi saldırıyı ilk sayfalarına olduğu gibi iç sayfalarına da taşımıştır.

İkinci saldırının etkisi devam ederken üçüncü bir patlama beklenmedik bir etki yarattı. Üçüncü saldırıda diğerleri gibi kanlı oldu. Ankara’nın kalbi olarak nitelenen Kızılay Güvenpark’ta gerçekleşen saldırı pek çok sivilin yaşamını kaybetmesi ile sonuçlandı. Bu kanlı saldırıya Türkiye gazetesi 6 gün boyunca en fazla yer veren gazetelerden biri olma özelliğini korumuştur. ‘Yıldırılmazsınız’ başlığı ile manşetten saldırının ertesi günü yayınlanan gazete saldırılara karşı herhangi farklı bir tutumla yaklaşmamaktadır. ‘Acılı ve öfkeliyiz’ (Türkiye, 15 Mart 2016: 1), ‘Terör diz çökecek’ (Türkiye, 16 Mart 2016: 1), ‘Şehitlere mahcup olmayacağız’ (Türkiye, 17 Mart 2016: 1) şeklindeki başlıkları ile devletten gelen açıklamalarında teröre karşı kararlı bir tutum içinde olduklarını göstermektedir. Bombacının cesedinin ailesi tarafından kabul edilmemesi üzerine ‘Ceset ortada kaldı’ (Türkiye, 18 Mart 2016: 1) başlığı ile verilmiştir. Son olarak saldırıyı gerçekleştirenlere yönelik elde edilen bilgiler doğrultusunda ‘Güvenpark için 6 tutuklama talebi’ başlığı ile haber yapılmıştır. Güvenpark saldırısı üzerine yapılan haberlerde de kanlı fotoğraf kullanılmamış sıklıkla normal olay yeri içerikli fotoğraflara yer verilmiştir.

Görsel 4.3. Türkiye Gazetesi Ankara Güvenpark Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Türkiye, 15 Mart 2016: 1)

Araştırmaya Türkiye’den konu edinilen üçüncü ve son saldırı gazetesinin önemli gördüğünü iç sayfalarına taşıyarak da göstermektedir. ‘Yılmayacağız’ (Türkiye, 14 Mart 2016: 9) başlıklı haber Türk halkının saldırılar karşısında teröre karşı duruşunun değişmeyeceğini terörle kararlılıkla mücadele edilmeye devam edileceğini gösteren bir haber yapılmıştır. Güvenpark saldırısının hemen ardından Başbakan tarafından toplanan güvenlik zirvesinin yanı sıra Cumhurbaşkanının açıklamaları da haberde aktarılmıştır. ‘İşte O Canlı Bomba’ başlıklı haberin içeriğinde (Türkiye, 15 Mart 2016: 10) teröristin kimliği, fotoğrafı ve hakkında toplanan bilgiler detaylı bir şekilde verilmiştir. ‘Acılı Aneden Teröristlere Tokat Gibi Sözler: Allahım canilerin hepsini sen yok et’ (Türkiye, 16 Mart 2016: 13) şeklindeki ifadelerde şehit cenazeleri sırasında şehit yakınlarının acılı ifadelerinden birinin başlıklarda yer bulmuş hali olan bu haber hayatını kaybedenlerin hayatını anlatan küçük bilgilerde içermektedir. ‘Şehitlerimize karşı mahcup olmayacağız’ (Türkiye, 17 Mart 2016: 13) Cumhurbaşkanının açıklamalarının bir sayfalık haberinin başlığıdır. Haberin devamında teröristlere mecliste de yer verilmeyeceğini, sonuna kadar

mücadele edileceğini, gerekirse Kandil'e de girileceğinin, saldırıların hesabının sorulacağını garantisini veren konuşması yer almaktadır. 'Bombayı Valize Getirmiş' (Türkiye, 18 Mart 2016: 13) başlığının altında saldırıyı TAK terör örgütünün üstlendiği, saldırıyı gerçekleştiren bombacının saldırıya doğru izlediği yol belirtilmiştir. İncelenen haftanın devamında 19 ve 20 Mart 2016'da konu iç sayfalara taşınmamıştır.

Türkiye gazetesi art arda gerçekleşen saldırılara yoğun bir şekilde ve çoğunlukla manşetten yer vererek saldırılara yönelik tutumunun saldırılara büyük önem verdiği yönünde olduğunu göstermiştir. Haberlerde kanlı değil daha çok normal fotoğraflar kullanmıştır. Başlıkları yoruma dayalı saldırılara karşı duyulan yoğun üzüntüyü yansıtır niteliktedir. Ancak haberlerinde güvenilirliği sağlamaya yönelik kaynak kullanmamıştır.

4.3.5.2. Türkiye Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu

Türkiye' de olduğu gibi terör olayları dünyanın farklı bölgelerinde de meydana gelebilmektedir. Yurtdışında büyük etkileri olan üç saldırı Türk basınında da önemli bir yer tutmuştur. Tarihler 7 Ocak 2015'i gösterdiğinde Paris'te bir mizah dergisine yapılan kanlı saldırı tüm dünyada yankı uyandırmıştır. 'Randevulu Saldırı' (Türkiye, 8 Ocak 2015: 1) sürmanşetiyle gazetede verilen haberde gazete Avrupa'nın Müslümanlara karşı olumsuz tutumunun yüksek olduğu bir dönemde gerçekleşen saldırının bu sorunu daha da arttırmasına yönelik bir etkisi olacağını öne sürmektedir. Haberde saldırı sırasında hayatını kaybedenlerden birinin fotoğrafı ve ölü sayısı belirtilmiştir. 'Kanlı Baskında Öfkenin Adresi Şaşı Müslümanlar Hedefte' (Türkiye, 9 Ocak 2015: 1) başlıklı haberde ise öngörüldüğü gibi Müslümanlara yönelik şiddet haberleri artmış camilerde hedef alınmaya başlandığı hakkında bilgiler verilmiştir. 'Charlie'nin Sırları' (Türkiye, 10 Ocak 2015: 1) başlıklı haberde saldırının arkasından akıllarda bazı soruların kaldığını ve bunların cevaplanması gerektiğini belirten bir haber yapılmıştır. 'Fransa Başbakanı: Açık Bir Başarısızlık Çuvalladık İtirafı!' (Türkiye, 11 Ocak 2015: 1) şeklindeki başlıkla Fransa Başbakanının bir terör olayını açık bir şekilde beklenildiğini ancak bu saldırıyı engelleyemedikleri yönündeki açıklaması sayfanın eteğinde haber yapılmıştır. 'Tek Yürek' (Türkiye, 12 Ocak 2015: 1) başlığının altında Paris saldırısına tüm dünya liderlerinin tepkisini göstermek amacıyla gerçekleştirilen yürüyüşten ilk izlenimler aktarılmaktadır. 'ABD'den Özür Gibi Jest' (Türkiye, 13 Ocak 2015: 1) başlıklı haberde Paris'te düzenlenen yürüyüşe her ülkeden temsilcinin katılımı gerçekleşirken ABD'nin

temsilcisinin olmayışı tepki toplayınca Amerika'nın özür dilemek amacıyla ünlü Empire State binasının ışıklandırmasında Fransız bayrağının renkleri kullanmış olduğu bilgisi verilmektedir. 'Ce n'est pas ça la liberte Charlie' (Türkiye, 14 Ocak 2015: 1) şeklinde Fransızca başlıklı bu haberde mizah dergisinin saldırıdan sonrada Müslümanlara karşı hakaret içeren karikatürler yayınlamaya devam etmekte oluşunu eleştirmektedir. Bu haberlerde dikkat çeken nokta ise dünyanın her yerinde terör saldırısı ile karşılaşılabilceğinin sinyallerini vermektedir.

Görsel 4.4. Türkiye Gazetesi Charlie Hebdo Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Türkiye, 8 Ocak 2015: 1)

Saldırı hakkında iç sayfalarda daha fazla bilgiye yer verilmiştir. 'Fransa'da Dergiye Kanlı Baskın Randevulu Katliam' (Türkiye, 8 Ocak 2015: 14) başlığının altında yer alan tam sayfalık haberde saldırıyı gerçekleştiren terör örgütünün daha çok saldırı olacağı hakkında ve bu saldırı konusunda da örgütün uyardığı ortaya çıkmıştır. 9 Ocak 2015 (Türkiye, 9 Ocak 2015: 8) tarihinde birden fazla başlık altında Fransa halkının saldırılarda hayatını kaybedenleri anmak amacıyla yapmış oldukları yürüyüşü yayınlamıştır. 'Charlie'nin Şüpheleri' (Türkiye, 10 Ocak 2015: 12) başlıklı haberde saldırı hakkında merak edilen konular on soru başlığı altında toplanmıştır. 11, 12, 13 Ocak

2015’de iç sayfalarda saldırı haberi yer almamaktadır. ‘Charlie Hebdo’dan yine rezil karikatür’ (Türkiye, 14 Ocak 2015: 16) haberinde saldırının nedeni olarak yapılan bir karikatür öne sürülmesine rağmen yine İslam dünyasının tepkisini çekecek karikatürler yayınlamaya devam etmektedir.

2015 yılı bitmeden Fransa ikinci bir saldırı ile karşı karşıya kalmıştır. 13 Kasım 2015 tarihinde Fransa’nın başkenti Paris’te aynı anda üç noktada saldırıların gerçekleşmesi sonucu büyük bir panik yaşamıştır. ‘Fransa’da Terör Gecesi’ (Türkiye, 14 Kasım 2015: 1) manşeti saldırıda hayatını kaybedenlerin sayısı ve kaza bilgilerinin yanında ardından alınan önlemleri içermektedir. ‘Neden Paris’ (Türkiye, 15 Kasım 2015: 1) şeklindeki haberde bu sorunun cevapları verilmeye çalışılmıştır. Saldırıyı IŞİD’İN üslendiği de edinilen bilgiler arasındadır. ‘51 bela daha var!’ (Türkiye, 16 Kasım 2015: 1) şeklindeki haberde saldırı riskinin hala geçmediği aksine ülkeye sızan 51 IŞİD’

linin ülkeye girdiğini ve başka ülkelerde de saldırı yapma olasılığı üzerinde durulmuştur. ‘Paris’e 20 Tabur Asker’ (Türkiye, 17 Kasım 2015: 1) başlığıyla verilen haberde Fransa’da devam edecek olan OHAL kapsamında alınan güvenlik önlemleri haberin devamında yer almaktadır. 18 Kasım 2015 baskısında gazete saldırı haberi yapmamıştır. ‘Avrupa’da Herkes Şüpheli Abarttılar’ (Türkiye, 19 Kasım 2015: 1) başlıklı haberde Fransa’nın saldırılar nedeniyle aldığı önlemlerin fazla abartıldığını gösteren örneklere yer verilmiştir. ‘Cumhurbaşkanı Erdoğan: DAESH’İN Zararı İslam’a (Türkiye, 20 Kasım 2015: 1) başlıklı haberde Cumhurbaşkanı İslam adına gerçekleştirilen terörist eylemlerinin aslında Müslümanları katlettiğini belirten açıklamalarda bulunmuştur. Altı gün boyunca gazetenin gündeminde Paris saldırıları yer almıştır.

Görsel 4.5. Türkiye Gazetesi Paris Saldırılarına İlişkin İlk Sayfa Haberi
(Türkiye, 11 Ekim 2015: 1)

Gazetenin iç sayfalarında da saldırı haberi verilmeye devam etmiştir. ‘Paris’te terör zinciri’ (Türkiye, 14 Kasım 2015: 13) başlığında gazete haberde olayı Avrupa’nın 11 Eylül’ü olarak tanımlamıştır. Olayla ilgili elde edilen sayısal veriler paylaşılmıştır. ‘Neden Paris’ (Türkiye, 15 Kasım 2015: 10) başlığı ilk sayfada da yer bulmuştur. Neden Paris sorusunun cevaplarını gazete iç sayfa haberinde vermeye çalışmıştır. Saldırının nedeninin son zamanlarda milliyetçilik adı altında Müslümanlara yönelik ayrımcılığın ve şiddetin artmış olması ve Suriye’de çok fazla Fransız vatandaşı olmasına bağlanmaktadır. ‘Fransa, 51 bombacı teröristin peşinde!.. (Türkiye, 16 Kasım 2015: 13) şeklindeki başlıkta belirtildiği gibi olası saldırıların istihbaratı hakkında bilgilere yer verilmiştir. ‘Avrupa diken üstünde’ (Türkiye, 17 Kasım 2015: 13) şeklindeki haberde saldırının üzerine çok büyük önlemler alınmış ve bunlar hakkında açıklamalara değinilmiştir. 18 Kasım’da iç sayfalarda saldırıya yer verilmemiştir. ‘Avrupa’da Herkes Şüpheli Abarttılar!’ (Türkiye, 19 Kasım 2015: 10) ifadelerinde daha önce ilk sayfada kullanılan başlığın tam sayfa haberi detaylı bir şekilde aktarılmıştır. 20 Kasım 2015’de saldırı haberi

yapılmamıştır. Paris’te ki ikinci saldırının ardından teröristlerle ilgili verilen bilgilerde teröristlerin sayıları devam eden terör tehdidini görünür kılmaktadır.

Avrupa’da gerçekleşen saldırılardan araştırmaya konu edilen üçüncü ve son saldırı Belçika’nın başkenti Brüksel’de meydana gelmiştir. 22 Mart 2016’da Brüksel Havaalanında ve metroda gerçekleşen saldırı incelenmiştir. Gazete ‘Terör AB’nin Kalbinde’ (Türkiye, 23 Mart 2016: 1) manşetiyle Brüksel saldırısını ve yarattığı korkuyu gündemine taşımıştır. ‘Çok Güzel Hareketler’ (Türkiye, 24 Mart 2016: 1) manşetinin altında Belçika halkının terör eylemlerine karşı tek yürek oluşunu ve hayatını kaybedenlere son görevlerini yerine getirmek amacıyla toplandıklarını göstermektedir. ‘Avrupa, DAESH İçin Kendini Sorguluyor Ankara Haklı’ (Türkiye, 25 Mart 2016: 1) başlıklı haberde Ankara’nın saldırganlar konusunda Belçika’yı uyarmasına rağmen önlem almaması konusunda yapılan eleştirileri aktarmaktadır. 26 ve 27 Mart 2016 tarihli yayınlarında gazete saldırı haberi vermemiştir. ‘Brüksel Yürüyüşü Güvenliğe Takıldı’ (Türkiye, 28 Mart 2016: 1) şeklinde sayfa eteğinde verilen haberde teröre karşı yapılması planlanan yürüyüşün yeni bir terör saldırısı korkusuyla iptal edildiğini bildirmektedir. 29 Mart 2016’ da saldırı haberi yapılmamıştır.

Görsel 4.6. Türkiye Gazetesi Brüksel Saldırısına İlişkin İlk Sayfası Haberi
(Türkiye, 23 Mart 2016: 1)

Brüksel saldırısı hakkında gazetenin iç sayfalarında ki haberler teröre karşı dünyanın ortak tepkisini yansıtan haberlerdir. ‘Türkiye’den Teröre Karşı Dayanışma Biz Bu Acıyı Çok İyi Biliriz’ (Türkiye, 23 Mart 2016: 11) şeklinde Cumhurbaşkanının açıklamaları üzerine atılmış olan bu başlığın altında son günlerde sık sık yapılan terör saldırılarının Türkiye’de çok fazla yaşandığını bu nedenle Brüksel’in acısını çok iyi anladığımızı belirten konuşmasına yer verilmiştir. ‘Türkiye’de Ki Terörü Görmezlikten Gelen AB’ye Avrupalı Tepkisi İkiyüzlüsün Avrupa’ (Türkiye, 24 Mart 2016: 12) şeklindeki haberde belirtildiği gibi AB’nin bugüne kadar Türkiye’de meydana gelen saldırıları eleştirmek yerine Türkiye’nin aldığı önlemleri demokrasiye aykırı ve geri kalmışlıkla bağdaştırırken Avrupa’nın herhangi bir yerinde yapılan saldırının ardından ırkçılığa kadar giden önlemleri eleştirmek bir yana nasıl desteklediğini gözler önüne sermektedir. ‘Türkiye, AB’nin güvenlik zaafalarını ortaya çıkardı’ (Türkiye, 26 Mart 2016: 17) şeklindeki başlıklı haberde İngiliz gazetesi Financial Times’ın haberinde Türkiye’nin Belçika’da ki saldırıyı gerçekleştiren bombacıyı nasıl yakalayıp sınır dışı ettikten sonra uyardığını ancak Belçika’nın bunu nasıl göz ardı ettiği eleştirilmektedir. ‘Belçikalı Yetkililerden Yeni İddia Üçüncü kişi Faysal’ (Türkiye, 27 Mart 2016: 12) şeklindeki haberde saldırının ardından tutuklanan kişilerden biri olan Faysal Cheffou’ nun bombacılardan biri olduğu konusunda ki şüphelerini içermektedir. ‘Hükümet yasak dedi kimse istifa istemedi’ (Türkiye, 28 Mart 2016: 9) başlıklı haber saldırının ardından teröre karşı birlik olduklarını göstermek amacıyla Belçika halkının yapmayı planladığı yürüyüşün güvenlik tehdidi nedeniyle iptalini ve hükümetin uyarılarını kapsamaktadır. 29 Mart 2016’da saldırı haberi yapılmamıştır. Türkiye gazetesi yurtiçindeki terör saldırısına yer verdiği kadar yurtdışındaki terör saldırılarına da büyük oranla yer vermiştir. Ancak bazı yurtiçi ve yurtdışındaki saldırılar çakıştığında yurtiçi saldırıları daha çok gündemde kalmıştır.

4.3.5.3. Hürriyet Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu

Hürriyet gazetesi incelenen terör olaylarına yoğun bir şekilde yer vermiştir. Üç saldırıyı da 21 günlük süreçte 18 gün boyunca saldırıları başlıklarına taşımıştır. İlk olarak Ankara Garında gerçekleşen saldırının ardından ‘Kalbimize bomba’ (Hürriyet, 11 Ekim 2015: 1) başlığı ile manşete yansıtılmıştır. Haberde saldırının ardından çekilmiş olan kanlı bir fotoğraf da eklenmiştir. Tam sayfa olarak olaya yer verilmiştir. Haberlerin içeriklerinde öznel bir anlatım ile acının boyutları yansıtılmaya çalışılmıştır. İlerleyen

günlerde yapılan haberler bombalı saldırının sorumluları ve sonuçlarını anlamaya yönelik haberlerdir. ‘Polis IŞİD İzi Sürüyor’ (Hürriyet, 12 Ekim 2015: 1), ‘Barışı Nasıl Anlatacağım’ (Hürriyet, 13 Ekim 2015: 1), ‘Bir Aileden 18 Cenaze’ (Hürriyet, 14 Ekim 2015: 1) başlıklarında görülmektedir ki saldırı sonucu saldırıyı gerçekleştirenler ile ilgili elde edilen ipuçları ve saldırıda yakınlarını kaybedenlerin betimleyici ifadeleri başlıklara taşınmıştır. Başlıkların çoğu ise yoruma dayalıdır: ‘İhanetin son 3 günü’ (Hürriyet, 16 Ekim 2015: 1), ‘Önce bırak, sonra ara’ (Hürriyet, 17 Ekim 2015: 1). Gar saldırısının ardından Hürriyet, 7 gün boyunca terör olaylarına yer vermiştir. İlk gün hariç kanlı bir fotoğraf kullanmak yerine olay yeri, normal fotoğraflar ile haberler yapılmıştır. Saldırıların boyutunun büyük oluşu gazetenin olaylara yorum katarak anlatmasının temel nedeni olarak gösterilebilmektedir.

Görsel 4.7. Hürriyet Gazetesi Ankara Gar Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Hürriyet, 11 Ekim 2015: 1)

‘Tek Dilekleri Barıştı’ (Hürriyet, 11 Ekim 2015: 9) başlıklı bu haber barış mitinginde gerçekleşen saldırının gazetenin iç sayfalarında yer aldığı ilk haberdır. Haberin devamında mitingde hayatını kaybeden vatandaşların kısa hikâyelerine yer verilmiştir. Saldırının ardından tüm ülkede tepki amaçlı eylemler ve yürüyüşler

yapılmıştır. Gazetede bu yürüyüşler hakkında ‘Türkiye Ayakta’ (Hürriyet, 12 Ekim 2015: 18) başlıklı bir haber yapılmıştır. Hürriyet, saldırıda hayatını kaybedenler için düzenlenen cenaze törenlerini ‘Terör Kurbanları Böyle Toprağa Verildi’ (Hürriyet, 13 Ekim 2015: 21) başlıklı bir haberle yayınlamıştır. Saldırıyı gerçekleştiren örgüt hakkında elde edilen bilgiler doğrultusunda gazete dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu’nun açıklamasına, ‘İki Örgüt Şüphesi Var’ (Hürriyet, 14 Ekim 2015: 18) başlığıyla yer vermiştir. Başbakanın açıklamaları gazetede bir kez daha başlıklarda ‘Hem DEAŞ hem PKK olabilir’ (Hürriyet, 15 Ekim 2015) şeklinde yerini almıştır. Bombacıların kimlikleri belirlendikten sonra gazete ‘Turist Gibi Turlamışlar’ (Hürriyet, 16 Ekim 2015: 15) başlıklı haberle Ankara’ya nasıl geldiklerini açıklamaktadır. Saldırının kamera kayıtlarından elde edilen görüntülerle saat saat takip ettiği rota izlenirken eksik olan noktalar olduğunu belirten ‘Bombayla SIR 2 saat’ (Hürriyet, 17 Ekim 2015: 20) başlıklı haberde gazete saldırının öncesinde iki saatlik bir kayıp olduğunu belirtmektedir.

Gazete terör saldırıları konusunda duygusal yaklaşımını ikinci saldırıda da (Genelkurmay) devam ettirmiştir. ‘Lanet olsun’ (Hürriyet, 18 Şubat 2016: 1), ‘Türkiye ağlıyor’ (Hürriyet, 19 Şubat 2016: 1) şeklinde manşetlerinde yer almıştır. Betimleyici başlıklarında ise olayın sorumluları ile ilgili betimleyici ifadeler kullanılmıştır. ‘O aracın sırrı’ (Hürriyet, 20 Şubat 2016: 1), ‘Bombacının hücre evi’ (Hürriyet, 23 Şubat 2016: 1), ‘Bombacı için Açılan Taziye Evi Basıldı’ (Hürriyet, 24 Şubat 2016: 1) ifadelerinde görülmüştür ki saldırıyı gerçekleştirenlere karşı olumsuz tutum yansıtılmaya devam etmiştir. 6 gün boyunca Ankara saldırısı haber yapılmıştır, haberlerde özel bir dil kullanılmıştır. Ancak bu sefer haberlerde kanlı fotoğraflar kullanılmamıştır. Olay yerini ve sonrasını gösteren normal fotoğraflara yer verilmiştir. Çoğunlukla olaylara manşetten yer verilmesi saldırılara verilen önemi göstermektedir. 5 gün boyunca manşetten yer verilirken sadece 1 gün saldırı haberi sayfa eteğinde yer almıştır.

Görsel 4.8. Hürriyet Gazetesi Ankara Genelkurmay Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Hürriyet, 18 Şubat 2016: 1)

Ankara Genelkurmay saldırısı gazetenin iç sayfalarında da geniş yer bulmuştur. 18 Şubat 2016 de konuyla ilgili iç sayfada haber yapılmamıştır. Saldırıdan iki gün sonra gazete ‘Ankara’da acılı sabah’ (Hürriyet, 19 Şubat 2016: 22) başlığıyla Merasim sokakta saldırının bilançosunu ortaya koyan bilgilere yer vermektedir. Gazete hayatını kaybedenlerin kimliklerini ‘Hayatları romandı’ (Hürriyet, 19 Şubat 2016: 16) başlıklı haberinde açıklamaktadır. Saldırıyı gerçekleştiren bombacının kim olduğu ile ilgili ‘4 kamerada var’ (Hürriyet, 20 Şubat 2016: 18) başlığının devamında detaylı olarak aktarmaktadır. Şehit cenazelerinde ailelerin üzüntüleri de gazetede ‘Oğlumun Düğünü’ (Hürriyet, 21 Şubat 2016: 19) başlıklı haberde verilmeye çalışılmıştır. Saldırganın kimliği netleşirken hakkında edinilen bilgiler ‘Metin A.’nın şifreleri’ (Hürriyet, 22 Şubat 2016: 25) başlıklı haberde yer almaktadır. Saldırıyı gerçekleştiren bombacı için taziye evi açılması ve HDP’li vekillerin taziyeye katılması gazetede ‘İnsanlık ayıbı’ (Hürriyet, 23 Şubat 2016: 18) başlıklı haberde belirtilmektedir. 24 Şubat 2016 tarihinde gazetede saldırı haberi yapılmamıştır.

Ankara Güvenpark saldırısı (üçüncü) ise Hürriyette 5 gün boyunca haber olarak yayınlanmıştır. Haberler 5 gün boyunca da manşette yer almıştır. Olayın hemen ardından 14 Martta gazetenin yaptığı haber kanlı bir fotoğraf eşliğinde verilmiştir. ‘Hain kana doymuyor’ (Hürriyet, 14 Mart 2016: 1), ‘Yazıklar olsun’ (Hürriyet, 17 Mart 2016: 1) şeklinde yoruma dayalı başlıklarla haber yapılmıştır. ‘3 yıldır aranıyor’ (Hürriyet, 15 Mart 2016), ‘Üçüncü el şüphesi’ (Hürriyet, 16 Mart 2016: 1), ‘Bomba valizi otobüsle geldi’ (Hürriyet, 18 Mart 2016: 1) başlıklarının altında ise saldırgan ya da saldırganların saldırıyı nasıl gerçekleştirdiği ile ilgili elde edilen bilgiler ve şüpheler konusunda haberlere yer verilmiştir. 19 – 20 Mart 2016’da gazetenin ilk sayfasında saldırı haberi verilmemiştir.

Görsel 4.9. Hürriyet Gazetesi Ankara Güvenpark Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Hürriyet, 14 Mart 2016: 1)

Güvenpark saldırısı ilk olarak ‘Halk Düşmanları’ (Hürriyet, 14 Mart 2016: 27) başlığıyla saldırının hemen ardından olay yerinin çekilmiş fotoğrafları ile ortaya çıkan zararı gözler önüne sermektedir. ‘Hepsinin Bir Hayatı Vardı’ (Hürriyet, 15 Mart 2016: 18) başlıklı haberde saldırıda şehit olan vatandaşların kısa hayat hikâyelerine yer verilmiştir. Saldırıda hayatını kaybedenlerin cenaze törenlerinden görüntüler ve ailelerinin üzüntülerini içeren sözleri ‘Kalbimize gömdük’ (Hürriyet, 16 Mart 2016: 21)

başlıklı haberle gazetede yer almıştır. Gazete teröre karşı Ankara’da birlik yürüyüşü düzenlenmesinin üzerine ‘Türkiye ayakta’ (Hürriyet, 17 Mart 2016: 27) başlığıyla yürüyüş ile ilgili izlenimlerini aktarmıştır. Ankara’da gerçekleşen üçüncü saldırıyı kimin ya da kimlerin gerçekleştirdiği hakkında elde edilen bilgileri gazete iç sayfasında ‘Saldırıyı TAK üstlendi’ (Hürriyet, 18 Mart 2016: 22) başlıklı haberde yayınlamaktadır. Haberin devamında saldırıda hayatını kaybedenlerin ailelerinin açıklamalarına, teröristlerin kamera kayıtlarından edinilen fotoğraflarına ve kim olduklarına dair bilgilere yer verilmiştir. Teröristlerin ülkeye nasıl ve hangi yollarla girdikleri sorusu ile alakalı olarak gazete bazı bilgiler toplamış ve bu bilgileri ‘Teröriste Üç Pasaport’ (Hürriyet, 19 Mart 2016: 16) başlıklı haberinde vermiştir. Kızılay’da yaşanan kanlı saldırının ardından terörü protesto etmek isteyen bir grup maskeli kişiye engel olunca olay ‘Protestolara gazlı müdahale’ (Hürriyet, 20 Mart 2016: 18) başlığıyla haber yapılmıştır.

Her üç olayda Hürriyet gazetesinde geniş çapta yer bulmuştur. İlk saldırıda da üçüncü saldırıda da öznel bir dille haber yapmaya devam etmiştir. Haberlerde kanlı fotoğraf kullanımından ziyade normal fotoğraf kullanılması tercih edilmiştir. Ancak olayın boyutlarını ve can kayıplarını saldırıların hemen ardından verilen haberlerde simgeleşmiş kanlı fotoğraflara da yer verilmiştir. Saldırının sadece duygusal boyutları değil olayın takibi yapılmaya ve betimleyici bilgiler de aktarılmıştır. Bu bilgiler aktarılırken de haberlerde öznel bir dil kullanılmıştır. Hürriyet gazetesi saldırıların sıklığı duygusal ve kınayıcı yorumları azaltmamış aynı şekilde tepki verilmeye devam etmiştir.

4.3.5.4.Hürriyet Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırıların Sunumu

Paris’te meydana gelen Charlie Hebdo saldırısını Hürriyet gazetesi ‘Dünya Şokta’ (Hürriyet, 8 Ocak 2015: 1) manşetiyle yayınlamıştır. Haberde saldırı anından görüntüler, saldırıda hayatını kaybedenlerin sayısal verileri ve hayatını kaybedenler hakkında bilgiler verilmektedir. ‘Kalem Susmaz’ (Hürriyet, 9 Ocak 2015: 1) manşetli haber Paris halkının saldırıların ardından ellerinde derginin simgesi olarak taşıdıkları kalemlerle düzenledikleri yürüyüşten izlenimleri aktarmaktadır. Charlie Hebdo’nun terör eylemi sonrası satışlarındaki artış ve dergide hayatını kaybeden yazarlar habere konu edilmiştir. ‘2. Perde’ (Hürriyet, 10 Ocak 2015: 1) başlığı Paris’te Hebdo saldırısının üzerinden birkaç gün geçmeden Paris ikinci bir saldırı gerçekleştiğini açıklamaktadır. Haberin devamında saldırganların yakalanıp öldürüldüğünün bilgisini içerirken, İslam dünyasının bu

saldırlardan nasıl olumsuz etkilendiğini de göstermektedir. ‘Her Yer Paris’ (Hürriyet, 11 Ocak 2015) başlıklı haberde saldırıya tepkilerini göstermek amacıyla dünya liderlerinin katılacağı yürüyüşün detaylarını aktarmaktadır. ‘İnsanlık Yürüdü’ (Hürriyet, 12 Ocak 2015: 1) başlıklı haberde Paris’te gerçekleştirilen terörü kınama yürüyüşüyle ilgili tam sayfa boyunca detayları aktarmaktadır. Yürüyüşe tüm dünyadan liderler katılmıştır. ‘Hayat Meselesi’ (Hürriyet, 13 Ocak 2015: 1) ifadeleriyle Hebdo saldırısının arkasından meydana gelen market saldırısının bombacısının sevgilisinin Türkiye’de olduğu bilgisinin paylaşıldığı bu haberde bombacının ve sevgilisinin ellerinde AB pasaportu bulunduğu Türk yetkililer bu nedenle ülkeye girişlerinde önlem alınmadığını belirtmektedirler. ‘Hollende’ den saygı duruşu’ (Hürriyet, 14 Ocak 2015: 1) sayfa eteğinde verilen bu haberde Fransız Cumhurbaşkanı’nın saldırıda ölenlerin cenaze töreninde onların Fransız halkının özgür yaşaması için hayatlarını kaybettiklerini ifade etmiştir.

Görsel 4.10. Hürriyet Gazetesinin Charlie Hebdo Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Hürriyet, 8 Ocak 2015: 1)

Charlie Hebdo saldırısının Hürriyette iç sayfalarda da yerini bulmuştur. ‘Çatıya kaçan kurtuldu’ (Hürriyet, 8 Ocak 2015: 18) başlıklı haberde saldırı esnasında hayatta

kalmak için çatıya kaçan vatandaşların açıklamalarına yer verilmektedir. Paris polislerinin teröristleri yakalamak amacıyla yaptıkları operasyonlar hakkındaki bilgileri ‘3 bin polis peşlerinde’ (Hürriyet, 9 Ocak 2015: 16) başlıklı haberle paylaşmaktadır. Paris’te saldırı sonrası artan İslam karşıtı hareketler üzerine Fransız cumhurbaşkanının yapmış olduğu bir açıklama ‘İslam Diniyle Alakaları Yok’ (Hürriyet, 10 Ocak 2015: 18) başlığının altında yer almaktadır. Saldırıya tepki amacıyla yapılan yürüyüş, ‘Yüzbinler yürüdü’ (Hürriyet, 12 Ocak 2015: 18) başlığıyla gazetede yayınlanmıştır. ‘Hayat Muamması’ (Hürriyet, 13 Ocak 2015: 29) başlıklı haberde gazete Paris saldırısını gerçekleştiren teröristin imam nikâhlı eşi olan Hayat Boumeddiene Fransa’da en çok aranan kadın olduğu bilgisi verilmektedir. Son olarak derginin saldırının ardından yaptığı ilk baskıda yine Hz. Muhammed karikatürünü kapak yapması tartışma konusu olmuştur. Gazete bu baskı ile ilgili eleştirileri ‘Tartışmalı kapakla 3 milyon baskı’ (Hürriyet, 14 Ocak 2015: 21) başlıklı haberde yayınlamıştır.

İkinci saldırıda Paris’te art arda üç farklı noktada gerçekleşen terör eylemlerini içermektedir. Gazete sürmanşetten ‘Paris’te Terör’ (Hürriyet, 14 Kasım 2015: 1) başlığı ile haberde ölenlerin sayısını ve saldırıyı gerçekleştirenler hakkındaki şüpheler yer almaktadır. Gazetede saldırının ardından birlik mesajı vermek amacıyla düzenlenen yürüyüş manşetlere ‘Teröre İnat Liberté Égalité Fraternité’ (Hürriyet, 15 Kasım 2015: 1) başlığıyla taşınmıştır. Başlıktaki Fransızca kelimeler özgürlük, eşitlik, kardeşlik anlamına geliyor, bu kelimeler Fransız devriminin anahtar kelimelerini oluşturmaktadır. ‘S Fişini Atladılar’ (Hürriyet, 16 Kasım 2015: 1) manşetinin altında Paris saldırganının polis tarafından arananlar listesinde olmasına rağmen nasıl yakalanamadığı sorusunun dayanakları verilmektedir. Hürriyet gazetesi Türkiye’nin Paris saldırısı hakkında Fransa’ya istihbarat verdiğini ama Fransa’nın konuyla ilgili geri dönüş yapılmadığını ‘Fransa’yı uyardığımız’ (Hürriyet, 17 Kasım 2015: 1) kazanmışken Türkiye’nin milli maç esnasında yaşananlardan dolayı eleştirilerin odak noktası olmuştur. ‘Dünyadan Tepki Yağdı’ (Hürriyet, 19 Kasım 2015: 1) başlıklı haberde maç da saygı duruşu esnasında ıslık çalınması Türkiye’nin tüm dünyanın gözünde itibarını zedeleyen bir olay olarak görülmüştür. Paris saldırısının akıllarda pek çok soru bıraktığı son başlıkta da görülmektedir: ‘İşte Barmen Bombacı’ (Hürriyet, 19 Kasım 2015: 1) bu başlıklardan biridir. Haberde yine saldırganın aranan biri olmasına, daha önce çevirmelere yakalanmasına rağmen neden ihmal edildiği sorusu bir kez daha gündeme taşınmıştır.

Saldırganlarla ilgili pek çok soru olmasına rağmen ‘Elebaşı Öldürüldü’ (Hürriyet, 20 Kasım 2015: 1) haberinde saldırının yakalanıp öldürüldüğü bilgisi verilmektedir.

Görsel 4.11. Hürriyet Gazetesi Paris Saldırılarına İlişkin İlk Sayfa Haberi
(Hürriyet, 14 Kasım 2015: 1)

İkinci saldırı iç sayfalarda ilk olarak ‘Terör Yine Paris’i Vurdu’ (Hürriyet, 14 Kasım 2015: 22) başlıklı haberle detaylandırılmıştır. Haberde saldırıyı İŞİD’İN gerçekleştirmiş olabileceği şüphesine değinilmiş, ayrıca 129 kişinin hayatını kaybettiği, 352 yaralı olduğu da aktarılmaktadır. ‘Paris’te OHAL’ (Hürriyet, 15 Kasım 2015: 20) başlıklı haberde saldırı nedeniyle ülke genelinde OHAL kapsamında önlemler alındığını, Eyfel Kulesi’nin kapatıldığını belirtmektedir. ‘Kurşun Çiçekleri’ (Hürriyet, 16 Kasım 2015: 20) başlığının altında gazete dünya genelinde Paris saldırısında hayatını kaybedenler için anma törenlerinden kareler içermektedir. Türkiye Brüksel Büyükelçisi saldırı hakkında çarpıcı açıklamalarda bulunmuştur. Bu açıklamalar: ‘Terör İçin Çok Uyardık Belçika Bizi Dinlemedi’ (Hürriyet, 17 Kasım 2015: 18) başlıklı haberde yer almıştır. 18 Kasım 2015’de saldırı haberi iç sayfalarda yapılmamıştır. Türk yetkililer tarafından saldırı hakkında istihbarat sağlandığı iddiaları ‘Türkiye bombacıyı sınır dışı

etmiş' (Hürriyet, 19 Kasım 2015: 18) başlıklı haberde gerekçeleriyle birlikte verilmiştir. Haberin devamında saldırıyı gerçekleştirdiği şüphesiyle bazı isimlere yönelik operasyonlar gerçekleştirildiği bilgisi verilmektedir. IŞİD'İN saldırıyı üstlenmesinin ardından gazete teröristlerin nasıl Avrupa'ya girdiğini açıklayan 'IŞİD, teröristi sahte pasaportla yolluyor' (Hürriyet, 20 Kasım 2015: 18) başlıklı bir haber yayınlamıştır.

Üçüncü saldırı Avrupa'nın en önemli kurumlarına ev sahipliği yapan Brüksel'de gerçekleşmiştir. Gazete bu saldırıyı 'Bu Kez AB'NİN Kalbine' (Hürriyet, 23 Mart 2016: 1) şeklinde manşetine taşımıştır. Saldırıda yaralanan vatandaşların kanlı fotoğraflarıyla hazırlanan haberin devamında yetkililerin halkı evden çıkmamaları konusunda uyarıları ve saldırı hakkında elde edilen bilgilere yer verilmiştir. Türkiye'nin saldırı istihbaratını Belçika'ya ilettiğini ve bunun bir ihmal olduğunu Cumhurbaşkanı Erdoğan: 'Sınır dışı Edip Uyardık' (Hürriyet, 24 Mart 2016: 1) şeklindeki açıklamasında ifade etmiştir. Cumhurbaşkanı'nın bu açıklamalarından sonra Belçika'da istifalar vermeye başlanmıştır. 'Bir İhmal İki İstifa' (Hürriyet, 25 Mart 2016: 1) manşetli haberde istihbarat olmasına rağmen teröristi yakalamamış olmalarının sorumluluğunu İçişleri ve Adalet Bakanı istifa ederek aldıklarını göstermişlerdir. Gazetede Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın bu saldırı hakkında açıklamaları önemli yer tutmuştur. Bu açıklamalardan biri: 'Alma mazlumun ahını' (Hürriyet, 26 Mart 2016: 1) başlıklı habere de konu olmuştur. Teröristler yakalandıktan sonra 'Jambon, Brüksel suçlusunu buldu' (Hürriyet, 27 Mart 2016: 1) başlıklı bir haberle duyurulmuştur.

Görsel 4.12. Hürriyet Gazetesi Brüksel Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi
(Hürriyet, 23 Mart 2016: 1)

Üçüncü saldırının iç sayfalarda Türkiye’de yakın zamanlı gerçekleşen terör eylemleri nedeniyle daha seyrek yer bulduğunu görülmüştür. İlk sayfada verilen başlığın iç sayfalarda da aynı şekilde verilmesinin yanında saldırılarla ilgili daha çok detay ‘Avrupa’nın kalbine saldırı’ (Hürriyet, 23 Mart 2016: 27) başlıklı haberde verilmektedir. Haberde bütün dünyanın kınama mesajları ve saldırının nasıl gerçekleştirildiği detaylandırılmıştır. İstihbarat sorunu Brüksel saldırısında da gündemde önemli yer tutmuştur. Gazete bu duruma ‘Türkiye, o bombacıyı Sınır Dışı Etmiş’ (Hürriyet, 24 Mart 2015: 31) başlıklı haberinde değinmektedir. Saldırının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınmamış olduğu bilgisi üzerine gazete ‘Belçika’da İhmal Krizi’ (Hürriyet, 25 Mart 2016: 23) başlıklı haberi yayınlamıştır. 26 Mart 2016’da gazetenin iç sayfasında saldırı haberi yapılmamıştır. Gazete Belçika’nın ihmallere karşı tutumunu ‘Belçika tek suçluyu buldu’ (Hürriyet, 27 Mart 2016: 22) başlıklı haberle aktarmaktadır. Gazetenin 28 – 29 Mart 2016 tarihli sayılarında iç sayfalarda saldırı haberi bulunmamaktadır.

4.3.5.5. Milliyet Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarına Sunumu

Gar saldırısının (birinci) ardından ‘Alçaklar’ (Milliyet, 11 Ekim 2015: 1) öznel başlığı altında manşetten kanlı bir fotoğrafla ve kaynak gösterilmeden verilmiştir. Olayla ilgili kısa süre içinde elde edilen bulgular doğrultusunda ‘İki örgüt’ (Milliyet, 14 Ekim 2015: 1), haberinde nesnel bir dil kullanılırken, ‘Katliama yayın yasağı’ (Milliyet, 15 Ekim 2015: 1), ‘Bedeli bu kadar ağır olmamalıydı’ (Milliyet, 12 Ekim 2015: 1: 1) başlıklı haberlerde de öznel bir dil kullanılmıştır. Saldırının gerçekleştiği yerle ilgili olarak ‘Katliam Meydanına Barış Anıtı’ (Milliyet, 13 Ekim 2015: 1) haberinde gerçekleşen olaya verilen önemi vurgulamaktadır. ‘Demokrasi Meydanı Oldu’ (Milliyet, 16 Ekim 2015: 1), başlıklı haberde saldırının gerçekleştiği meydana verilen isim üzerine nesnel bir içerik taşıyan, normal bir fotoğrafla sayfanın sağ köşesinde yer verilmiştir. 17 Ekimde saldırı haberi yapılmamıştır.

Görsel 4.13. Milliyet Gazetesi Ankara Gar Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Milliyet, 11 Ekim 2015: 1)

Milliyet birinci saldırıya iç sayfalarında daha geniş yer vermiştir. Saldırıda çok sayıda insanın hayatını kaybettiğini ve hayatını kaybedenlerin kimliği ile ilgili bilgiler veren gazete ‘Kanseri Yeni Bombaya Yenildi’ (Milliyet, 11 Ekim 2015: 12) başlığıyla

şehit ailelerinden birinin cümlelerini başlığına taşımıştır. 12 – 13 Ekim 2015 tarihli yayınlarında gazetenin iç sayfalarında saldırı haberi yapılmamıştır. Çok sayıda kişinin hayatını kaybettiği saldırıda bombacının ya da bombacıların kim olduğu ile ilgili net bir bilgi verilemese de dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun açıklamalarına gazetenin 'İki Örgüte İşaret Eden Bulgular Var' (Milliyet, 14 Ekim 2015: 18) başlığı altında yer verilmiştir. Milliyet saldırıya neden olan bir ihmâl olup olmadığı konusu Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarına 'Denetleme Kurulu Görevlendirildi' (Milliyet, 15 Ekim 2015: 20) başlıklı haberinde açıklanmaya çalışılmıştır. Saldırı soruşturmasının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi gerekçesiyle getirilen yayın yasağı gazetede 'Katliama Yayın Yasağı Getirildi' (Milliyet, 16 Kasım 2015: 13) başlıklı haberle duyurulmuştur. 17 Ekim 2015'te gazetenin iç sayfalarında saldırı haberi yoktur.

İkinci saldırının ardından haberlerde öznel ifadeler kullanılmaya ve yoruma dayalı başlıklara yer vermeye devam etmiştir: 'Lanetliyoruz' (Milliyet, 18 Şubat 2016: 1), 'Organize katliam' (Milliyet, 19 Şubat 2016: 1) manşetten normal fotoğraflarla yer verilmiştir. 20 Şubatta saldırı ile ilgili haber yapılmamıştır. 21 Şubatta ise 'Ankara'ya has güvenlik geliyor' başlığı ile sayfa eteğinde nesnel içerikli bir haber yayınlanmıştır. 'Başkent önlemleri' (Milliyet, 22 Şubat 2016: 1), 'Katliamın şifreleri' (Milliyet, 23 Şubat 2016: 1) yine manşetten nesnel bir üslupla normal fotoğraflar kullanarak ancak kaynak belirtilmeden saldırının etkileri ve saldırı ile ilgili elde edilen bilgiler yansıtılmıştır. Son olarak 'Taziye yerinde 11 gözaltı' (Milliyet, 24 Şubat 2016: 1) başlıklı haber sayfa eteğinde normal fotoğrafla nesnel bir anlatım içermektedir.

Görsel 4.14. Milliyet Gazetesi Ankara Genelkurmay Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Milliyet, 18 Şubat 2016: 1)

Gazete ‘Terörle Yok Olan Hayaller’ (Milliyet, 18 Şubat 2016: 15) başlıklı iç sayfa haberinde Kızılay saldırısında hayatını kaybedenlerin kısa hikâyelerine yer vermiştir. Ayrıca ‘Ankara’nın Kalbine Bomba’ (Milliyet, 18 Şubat 2016: 15) başlıklı haberde gazete saldırının geride bıraktığı enkaz, ölü ve yaralı sayıları verilmiştir. Gazetede terör saldırısında hayatını kaybedenler hakkında iç sayfalarda yeni bilgiler ‘5 dakika önce anne servisteyim dedi’ (Milliyet, 19 Şubat 2016: 11) başlıklı haberle yayınlanmıştır. Gazete şehitlerin cenazesinde yaşananları ‘Kocatepe’de yürek dağlayan feryatlar’ (Milliyet, 20 Şubat 2016: 14) başlıklı haberiyle okuyucularına aktarmaktadır. Terörist saldırının arkasında kim veya kimler olduğu sorusunu gazetede ‘Saldırıyı TAK üstlendi’ (Milliyet, 21 Şubat 2016: 16) başlıklı bir haberle açıklığa kavuşturmaya çalışmıştır. Saldırının nasıl gerçekleştiği ile ilgili detaylar ise gazetenin ‘Katliam böyle planlandı’ (Milliyet, 22 Şubat 2016: 11) başlıklı haberinde anlatılmaktadır. Gazetenin 23 – 24 Şubat 2016 baskısında iç sayfalarda ikinci saldırıyla ilgili haber yapılmamıştır.

Üçüncü saldırının üzerine gazete ‘Alçaklık’ (Milliyet, 14 Mart 2016: 1) başlığı ile manşetten saldırıyı yayınlamıştır. Yayımlanan diğer 5 haberde ise saldırgan veya

saldırganlar hakkında içeriklere sahiptirler: ‘Örgüt PKK, bombacı Seher’ (Milliyet, 15 Mart 2016: 1), ‘İşte bu evde saklandılar’ (Milliyet, 16 Mart 2016), ‘İşte O Araba’ (Milliyet, 17 Mart 2016: 1), ‘İkinci bombacı kafa karıştırdı’ (Milliyet, 19 Mart 2016: 1) başlıklarla çoğu öznel içeriğe sahip kaynağı belli olmayan ve normal fotoğraflarla verilmiştir. 20 Martta sayfa eteğinde ‘Hepsi akraba ve akraba’ (Milliyet, 20 Mart 2016: 1) başlıklı nesnel içerikli ve normal fotoğrafla yapılmış bir haberdir. Milliyet gazetesi üç saldırıya da önemli ölçüde yer vermiştir. Haberlerde öznel ifadeler, neredeyse tamamı normal fotoğraflar kullanılmış, kaynağı belirtilmemiştir.

Görsel 4.15. Milliyet Gazetesi Ankara Güvenpark Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Milliyet, 23 Mart 2016: 1)

Gazetenin iç sayfa haberlerinde ilk olarak ‘Kaybolan Hayatlar’ (Milliyet, 15 Mart 2016: 15) başlığıyla ölenlerin hikâyeleri anlatılmaktadır. Saldırıyı gerçekleştiren teröristler konusunda bazı bilgiler elde edilmiştir. Milliyet bu bilgileri ‘Onları 3. Kişi Patlatmış’ (Milliyet, 16 Mart 2016: 18) başlıklı haberin devamında aktarmaktadır. Saldırının ardından halkın tepki göstermek amacıyla yaptığı yürüyüş gazetede ‘Türkiye ayakta’ (Milliyet, 17 Mart 2016: 14) başlığıyla konu edilmiştir. Gazete saldırıda kullanılan bombaların Ankara’ya nasıl geldiği sorusuna cevap niteliğinde ‘Bavul dolusu

bomba otobüsle gelmiş’ (Milliyet, 18 Mart 2016: 22) başlıklı haberi yayınlamıştır. Milliyet ‘Şimdi’ de Beyaz Audi Alarmı!’ (Milliyet, 19 Mart 2016: 23) başlığıyla üçüncü saldırı hakkında bilgi vermeye devam etmektedir. Bu haber bombayı getiren aracın ikiz plakalı olduğunu bu şekilde Ankara’ya kadar bombanın getirildiğini belirtmektedir. Gazete ayrıca bombacıların yakalanmadan Türkiye’ye gelişiyle ilgili öğrenilen yeni bilgileri ‘Teröriste Üç Pasaport’ (Milliyet, 20 Mart 2016: 14) başlıklı haberinde okuyucularına sunmuştur. Gazete bavul dolusu bombaya ve şimdi de ifadesiyle terör korkusunu canlı tutmaktadır.

4.3.5.6.Milliyet Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırıları Sunumu

‘Paris’te Katliam’ (Milliyet, 8 Ocak 2015:1) manşetiyle 7 Ocakta gerçekleşen saldırı gazetenin manşetinde bu başlıkla yer almıştır. Haberde bir mizah dergisi olan Charlie Hebdo’nun teröristler tarafından basılıp ateşli silahlarla yazarların öldürüldüğünü aynı zamanda kaç kişinin hayatını kaybettiği bilgisi yer almaktadır. ‘Terörist Avı’ (Milliyet, 9 Ocak 2015: 1) başlığı saldırıdan dolayı ülke genelinde alınan tedbirleri, teröristleri yakalamak için başlatılan operasyonlar hakkında bilgi verilmektedir. ‘Ölümlerle Bitti’ (Milliyet, 10 Ocak 2015: 1) manşeti saldırganlar için yapılan operasyon sonucu yakalanan saldırganların öldürülmesi ile sonuçlandığını aktarmaktadır. Gazete Fransız halkının terörist eylem sonrası dünya liderlerinin eşliğinde bir yürüyüş gerçekleştireceğini ‘Avrupa Ayakta’ (Milliyet, 11 Ocak 2015: 1) başlığıyla yayınlamıştır. ‘Özgürlük İçin Pour La Liberte’ (Milliyet, 12 Ocak 2015: 1) başlığıyla haber yapılmıştır. Saldırının arkadaşı da yakalandıktan sonra ‘Teröristin arkadaşı sınırda yakalandı’ (Milliyet, 14 Ocak 2015: 1) başlığıyla sayfa eteğinde gazetede yer bulmuştur.

Görsel 4.16. Milliyet Gazetesi Charlie Hebdo Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Milliyet, 8 Ocak 2015: 1)

Charlie Hebdo saldırısının iç sayfa haberlerinin ilki ‘Yazı işleri masasına kanlı baskın: 12 ölü’ (Milliyet, 8 Ocak 2015: 14) başlıklı, saldırı anının tanıklar tarafından anlatımlarını içeren bir haberdir. Gazete Fransız yetkililer tarafından kimlikleri hemen belirlenen teröristler hakkında ‘Taşrada Kovalamaca’ (Milliyet, 9 Ocak 2015: 14) başlıklı haberde bazı bilgiler vermektedir. Milliyet, saldırganların kimliğini tespit ettikten hemen sonra Fransız polisinin saldırganları yakalayıp, öldürdüğü haberini ‘Kanlı Başladı, Kanlı Bitti’ (Milliyet, 10 Ocak 2015: 14) başlıklı haberinde vermiştir. Saldırıya tepki yürüyüşünün ön izlenimlerini gazetede ‘Teröre karşı dev miting’ (Milliyet, 11 Ocak 2015: 21) başlıklı haberinde aktarmaktadır. Mitingin ardından mitingden alınan görüntüler ile gazete ‘Paris, Dünyanın Başkenti’ (Milliyet, 12 Ocak 2015: 12) başlığını atmıştır. Haberde ek olarak 53 ülkeden liderlerin yanı sıra 3 milyon vatandaşında yürüyüşe katıldığı belirtilmiştir. Gazetede mitinge katılanlar kadar katılmayanlarda haber konusu olmuş ve bu durumu ‘Başkan Obama Paris’te ki mitinge neden katılmadı’ (Milliyet, 13 Ocak 2015) başlıklı haberiyle gündeme taşımıştır. Gazete saldırının ardından Müslümanların yaşadığı sorunlara da yer vermiş ve ‘Müslümanlara 50 saldırı’ (Milliyet, 14 Ocak 2015: 16) başlığıyla göstermiştir. Ancak aynı başlığın yanında gazetenin dikkat

çeken bir diğer başlığı ‘Katliam sonrası kapakta Hz. Muhammed karikatürü’ (Milliyet, 14 Ocak 2015: 10) olmaktadır.

Paris 13 Kasım 2015’ de ikinci bir saldırıyla terörle karşı karşıya gelmiştir. ‘Fransa’nın 11 Eylül’ü (Milliyet, 14 Kasım 2015: 1) manşetli haberde Fransa’nın bir gece içerisinde hem silahlı hem bombalı saldırıların hedefi olduğuna, pek çok kişinin hayatını kaybettiğinin yanı sıra hayatını kaybedenlerinde ciddi bir sayıya ulaştığını, Fransa’nın sınırlarda dâhil aldığı tedbirleri içermektedir. Hayatta kalanların saldırı anını anlattıkları röportajlar ile Fransız yetkililerin açıklamaları ‘Şovun Parçası Sandık’ (Milliyet, 15 Kasım 2015: 1) şeklindeki haberde saldırı hakkında bilgi verilmektedir. Fransa’da yapılan operasyonlar kısa sürede sonuç vermiş çok sayıda kişi öldürülmüştür. Gazete ‘Öldürülen terörist katliamın beyni çıktı’ (Milliyet, 20 Kasım 2015: 1) başlıklı haberde öldürülen teröristlerden birinin saldırıyı planlayan kişi olduğu belirtilmiştir. Milliyet gazetesi saldırıya yoğun olarak yer vermiştir.

Görsel 4.17. Milliyet Gazetesi Paris Saldırılarına İlişkin İlk Sayfa Haberi
(Milliyet, 14 Kasım 2015: 1)

Gazetenin iç sayfalarında da saldırı haberleri yayınlanmıştır. Buradan da gazetenin saldırıya büyük önem verdiğini söylemek mümkündür. Konuyla ilgili gazetede

yer alan ilk başlık: ‘Paris’te Kanlı Cuma’ (Milliyet, 14 Kasım 2015: 17) şeklindeki başlıktır. Bu başlığın devamında Milliyet, 160 kişinin hayatını kaybettiğini, sınırların kapatıldığını ve dünya liderlerinden saldırıyı kınama mesajları eklenmiştir. Milliyet, saldırıların arkasındaki isim hakkında ‘Saldırıları IŞİD Üstlendi’ (Milliyet, 15 Kasım 2015: 18) başlıklı haberde yetkililer tarafından açıklanan bilgiler vermektedir. Gazete IŞİD’İN saldırı üstlenmesinin ardından teröristlerin saldırıyı nasıl gerçekleştirdikleri ile ilgili bilgileri ‘Saldırgan Balkan rotasını yürümüş’ (Milliyet, 16 Kasım 2015: 13) başlıklı haberde işlemişlerdir. Gazetede ayrıca ‘IŞİD Saldırısı Suriye’de Planladı’ (Milliyet, 17 Kasım 2015: 3) başlıklı haberinde teröristlerin daha öncede saldırı planları yaptıkları ancak başarısızlıkla sonuçlandığını aktarmaktadır. 18 Kasım 2015 tarihli Milliyet gazetesinin iç sayfasında saldırı haberi yapılmamıştır. Saldırıyı gerçekleştiren kişinin kimliği belirlendikten sonra gazete ‘IŞİD’İN Beyni İçin Paris’te Dev Operasyon’ (Milliyet, 19 Kasım 2015: 16) başlıklı bir haberle konuya açıklık getirmeye çalışmıştır. Milliyet operasyonların sonuçlarına da iç sayfalarda ‘Kurşun yağmuruna tutularak öldürüldü’ (Milliyet, 20 Kasım 2015: 24) başlıklı bir haberle değinmiştir. Gazete neredeyse incelenen yedi günün altısında saldırıyı iç sayfalara taşımıştır.

Gazete Brüksel saldırısını ilk olarak ‘Terör Avrupa’nın Kalbini Vurdu’ (Milliyet, 23 Mart 2016: 1) başlığıyla manşetten yayınlamıştır. Haberde ölenlerin sayısı, saldırıların görüntüleri, saldırının ardından Avrupa’nın her yerinde teröre karşı önlem alındığı bilgisi verilmektedir. Avrupa’nın saldırının ardında bazı önlemler alınması gerektiği tartışması ‘Açık Toplum Tartışması’ (Milliyet, 24 Mart 2016: 1) başlıklı haberde Avrupa’da günlük yaşamda daha sıkı tedbirlerin alınması gerektiğini önermektedir. Brüksel saldırısında da Paris saldırısında olduğu gibi saldırganın Türkiye tarafından bildirildiği ancak yine önlem alınmadığı açıklamasında bulunulmuştur. ‘AB Bu Hatayı Hep Yapıyor’ (Milliyet, 25 Mart 2016: 1) başlıklı haber bu zafiyetin itirafını içermektedir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın açıklamaları Milliyette ‘Alma Mazlumun Ahını’ (Milliyet, 26 Mart 2016: 1) başlıklı haberde yer almıştır.

Görsel 4.18. Milliyet Gazetesinin Brüksel Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi
(Milliyet, 23 Mart 2016: 1)

Milliyet Brüksel saldırısının hemen ardından iç sayfalarda saldırı hakkında bilgiler vermeye başlamıştır. ‘Terör AB’nin Başkentinde’ (Milliyet, 23 Mart 2016: 18) başlıklı haberde gazete saldırılarda 34 kişinin hayatını kaybettiğini, saldırıyı IŞİD’İN üstlendiğini, THY’nin ise saldırıların ardından seferleri iptal ettiği bilgisini vermektedir. Brüksel AB’nin neredeyse tüm kurumlarına ev sahipliği yaptığı için saldırının etkileri de tüm AB’de yankılanmıştır. Bu konuya Milliyet gazetesi ‘Avrupa’da OHAL’ (Milliyet, 24 Mart 2016: 12) başlıklı haberinde alınan önlemlere değinmektedir. Avrupalı yetkililerin saldırının ardından yaptıkları açıklamalar ‘Açık toplum kültürü teröre karşı savunmasız’ (Milliyet, 24 Mart 2016: 12) başlığıyla gazetede yer bulmuştur. Saldırıyı gerçekleştiren terörist belirlendikten sonra Türk yetkililerden gelen açıklamalarda gazetede yer almaktadır. Bu açıklamalardan ilki gazetede ‘Sadece Bakraoi İle Sınırlı Değil Belçika’yı İki Defa Uyardık’ (Milliyet, 25 Mart 2016: 17) başlığı altında detaylandırılmıştır. Gazete ikinci açıklamada terörist şüphesi taşıyan diğer şüphelilerinde kimliklerine ‘Türkiye’nin gönderdiği rotayı FT’de yayınladı’ (Milliyet, 26 Mart 2016) başlıklı haberin devamında yayınlamıştır. Gazete ihmallerin ardından alınan önlemleri ‘Terörizme Karşı 7/24 Sıcak

Temas' (Milliyet, 27 Mart 2016: 14) başlıklı haberinde sıralamaktadır. 28 – 29 Mart 2016'da gazetenin iç sayfalarında saldırı haberi yapılmamıştır.

4.3.5.7. Cumhuriyet Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarına

Sunumu

Cumhuriyet gazetesi Ankara'da 10 Ekim 2015'de gerçekleşen Gar (birinci) saldırısını manşetten 'Barış için Yastayız' (Cumhuriyet, 11 Ekim 2015: 1) başlığı ile yer vermiştir. Haberin devamında kanlı bir fotoğraf kullanılmıştır. Haber, öznel bir üslup ve yoruma dayalı bir başlıkla yazılmıştır. Cumhuriyet gazetesi suçlayıcı bir üslupla saldırıları ele almıştır. 'Bomba patladı, polisler izledi' (Cumhuriyet, 12 Ekim 2015: 1), 'Onlara bir barış sözümüz var' (Cumhuriyet, 13 Ekim 2015: 1), 'Erdoğan: Her olayda istifa mı olur?' (Cumhuriyet, 14 Ekim 2015: 1), 'Besle kargayı' (Cumhuriyet, 15 Ekim 2016: 1), 'Polis her şeyi biliyordu' (Cumhuriyet, 17 Ekim 2015: 1) haberlerinin tamamını bu suçlamalar üzerine öznel bir ifade kullanarak, normal fotoğraflarla, kaynak belirtilmeden yapılmıştır. Saldırı ile ilgili tek bilgi 'Katliam planı Kilis'te yapıldı' (Cumhuriyet, 16 Ekim 2015: 1) başlıklı yine öznel ifadeler ve normal bir fotoğrafla, kaynak belirtilmeden yer verilmiştir. Cumhuriyet saldırılardan güvenlik güçlerini 'polis uyuyor' haberinde olduğu gibi halka korumasız olduğunu belirtmektedir.

Görsel 4. 19. Cumhuriyet Gazetesi Ankara Gar Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Cumhuriyet, 11 Ekim 2015: 1)

Gar saldırısına iç sayfalarda da tam sayfa yer vermeye devam edilmiştir. ‘Barışı Katlettiler’ (Cumhuriyet, 11 Ekim 2015: 8) başlığı saldırıda 95 kişinin öldüğünü, 246 kişinin yaralandığını ve miting alanının savaş alanına dönüştüğünü anlatan bir başlıktır. Saldırı ile ilgili aynı gün dikkat çeken bir diğer başlık: ‘İnsanlık Suçu’ (Cumhuriyet, 11 Ekim 2015: 12) şeklinde olmuştur. Saldırının şoku henüz atlatılmamışken IŞİD’İN intihar saldırılarını içeren bir dergi yayını yapmış olduğu ‘IŞİD dergisi saldırının sinyalinin vermiş’ (Cumhuriyet, 12 Ekim 2015: 4) başlıklı haberle açıklanmıştır. Gar saldırısından hemen önce saldırı haberinin istihbaratı AB tarafından verilmiş olduğunu ‘Meğer AB uyarılmış elçilikler önlem almış’ (Cumhuriyet, 13 Ekim 2015: 4) başlığının altında gazete tarafından belirtilmiştir. Saldırıya karşı birliktelik göstermek amacıyla toplanan gruplar saldırının olduğu garın önünde eylem yapmışlardır haberi: ‘Barışa Barikat’ (Cumhuriyet, 14 Ekim 2015: 4) başlığıyla yayınlanmıştır. ‘Ankara Bombacısı Aranıyor’ (Cumhuriyet, 15 Ekim 2015: 13) başlığı IŞİD ‘in saldırıyı üstlenmesinin ardından saldırıyı gerçekleştirdiği belirlenen üç bombacının saldırıyı nasıl planladıkları üzerine oluşturulmuş bir başlıktır. Teröristlerin sınırdan gece yarısı planlayarak geldikleri ve bir sınır köyünde saldırı kararının alındığını belirten delillerin elde edilmesi üzerine ‘Canlı bombalar gece yarısı mı geldi’ (Cumhuriyet, 16 Ekim 2015: 12) başlıklı haberde konu ile ilgili bilgiler verilmiştir. ‘Bütün katliam planı tapede deşifre olmuş’ (Cumhuriyet, 17 Ekim 2015: 13) şeklindeki haberde bombacıların aileleri ile yaptıkları son görüşmelerde saldırı gerçekleştireceklerinin delilleri mevcuttur.

Gazete ikinci saldırıyı da suçlamalar eşliğinde yer vermeye devam etmiştir. ‘Yeni Suriye’ (Cumhuriyet, 18 Şubat 2016: 1), ‘Yüzlerce can sıfır istifa’ (Cumhuriyet, 19 Şubat 2016: 1) başlıklı haberlerde görülmektedir. ‘Şehitler törenle uğurlandı’ (Cumhuriyet, 20 Şubat 2016: 1) haberi saldırının ardından yapılan saldırı ile ilgili ilk haberdir. 21 ve 24 Şubatta patlama haberi yapılmamıştır. Sonraki günlerde yapılan haberlerde saldırganlarla ilgili bilgiler aktarılmıştır: ‘TAK bombacısı için taziye evi’ (Cumhuriyet, 22 Şubat 2016:), ‘DNA sonuçlandı: Abdülbaki Sömer’ (Cumhuriyet, 23 Şubat 2016: 1). Gazete ölenlerin sayısının fazlalığına ve ‘yeni Suriye’ gibi tanımlamalarla terör korkusu yaratmaktadır.

Görsel 4. 20. Cumhuriyet Gazetesinin Ankara Genelkurmay Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Cumhuriyet, 18 Şubat 2016: 1)

İkinci saldırı iç sayfalarda ilk olarak 'Araç Gezmiş Devlet İzlemiş' (Cumhuriyet, 18 Şubat 2016: 11) başlığıyla bombalı aracın ülkede sahte plakayla nasıl yakalanmadan dolaştığını konu edinmektedir. Saldırının yetkililer tarafından sorumluluğunun üstlenilmediği '181 Ölüm, İstifa Yok' (Cumhuriyet, 19 Şubat, 2016: 11) başlıklı haberde eleştirilmektedir. 'Bu Acının Tarifi Yok' (Cumhuriyet, 20 Şubat 2016: 10) başlığının altında hayatını kaybedenlerin cenaze törenlerinde yaşanan üzüntü dile getirilmiş, saldırıyla ilgisi olduğu şüphesiyle 20 kişinin tutuklandığı bilgisi verilmektedir. 'Bombacı Bilmecesi' (Cumhuriyet, 21 Şubat 2016: 13) saldırıyı kimin gerçekleştirdiği konusunda net bir bilgi olmadığını, illerde OHAL ilan edileceğini de açıklayan bir haberdir. 'Bombacı benim oğlum' (Cumhuriyet, 22 Şubat 2016: 10) başlıklı haberde bombacıya taziyeye evi açılması ve HDP'li milletvekillerinin katılması büyük tepki çekmiştir. 23 Şubat 2016'da saldırı haberi yapılamamıştır. Ayrıca bombacının kim olduğu kesinleşmesine rağmen bombacı bilmecesi çözülmemiş ve konuyla ilgili 'Bombacı bulundu, örgüt bilmece' (Cumhuriyet, 24 Şubat 2016: 5) başlığıyla bir haber yapılmıştır.

Cumhuriyet üçüncü saldırıyı ‘Kanlı Pazar’ (Cumhuriyet, 14 Mart 2016: 1) başlığıyla manşetlere taşımıştır. Gazete üçüncü saldırıda daha çok saldırıya yönelik duygusal haberler ortaya koymuştur. ‘Merasimle geldi’ (Cumhuriyet, 15 Mart 2016: 1), ‘Işıklar sönerken’ (Cumhuriyet, 16 Mart 2016: 1) başlıklı haberlerde normal fotoğraflarla, öznel bir şekilde yayınlanmıştır. 17-18-19 ve 20 Mart 2016’da saldırı hakkında başka haber yapılmamıştır.

Ancak Cumhuriyet gazetesi üçüncü saldırıya iç sayfalarında geniş bir şekilde yer vermiştir. İlk olarak ‘Yine Katliam’ (Cumhuriyet, 14 Mart 2016: 10) başlıklı haberinde saldırıda masum öğrencilerin hayatını kaybettiğini, Güvenpark’ta yaşanan korku ve panik halinden bahsetmektedir. Yine kelimesini terörün artık korkutucu boyutlarda olduğunu da belirtmektedir. Aynı tarihli bir başka haberde ise ‘ABD: Tehdit biliniyordu’ (Cumhuriyet, 14 Mart 2016: 10) başlığı dikkat çekmektedir. ABD’li vatandaşların saldırı ihtimaline karşı uyarıldığı bilinmesine rağmen önlem alınmayışı eleştirilmektedir. ‘Ankara Terörde Bağdat’ı zorluyor’ (Cumhuriyet, 15 Mart 2016: 8) bu haberde iki kentte gerçekleşen terör olaylarının sayısal olarak karşılaştırması verilmektedir. Saldırıya karşı dünya liderlerinden gelen açıklamalara, ABD’nin saldırıyı önceden nasıl öğrendiği konularında bilgiler yer almaktadır. ‘Bombacı PKK’lı (Cumhuriyet, 16 Mart 2016: 4) başlığının altında bombacının resmi ve kim olduğu hakkında elde edilen bilgiler verilmiştir. Bombacının daha öncede PKK üyeliğinden yargılandığı ayrıca ailesinin olaya karışanlardan biri olmuşsa cenazesini kabul etmeyeceklerine dair açıklamaları dikkat çekmektedir. Bombalı saldırıyı gerçekleştirenlerin başında yer alan kişi hakkında da haberler yapılmıştır: ‘Saldırının kilit ismi Vahit Kılıç aranıyor’ (Cumhuriyet, 17 Mart 2016: 4) başlıklı haberde Vahit Kılıç’ın saldırıyı organize eden kişi olduğu, eylemci Seher Çağla Demir’in yüz tanıma sisteminde de kaydı olduğu ortaya çıkmıştır. Saldırıda kullanılan bombaların AŞTİ’den bavullarla geldiği bilgisine ulaşılmıştır. Kızılay saldırısını TAK terör örgütü üstlenmiştir. 18 Mart 2016’da gazetenin iç sayfasında saldırı ‘Bombalar AŞTİ’den’ başlığıyla aktarmıştır. Saldırganların yakalanması amacıyla yapılan operasyonlarda bazı ilerlemeler kaydedilmiştir. Bu konuda ‘Güvenpark Katliamı Soruşturması 5 Kişi Tutuklandı’ (Cumhuriyet, 19 Mart 2016: 8) başlıklı haberle elde edilen bilgiler aktarılmıştır. Gazete 20 Mart 2016’da saldırı haberi yapmamıştır. Cumhuriyet gazetesi üç saldırıya da hem ilk hem iç sayfalarda tamamen tarafsız bir şekilde olmasa da önemli ölçüde yer vermiştir.

4.3.5.8.Cumhuriyet Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarına Sunumu

Cumhuriyet gazetesi Charlie Hebdo saldırısını ‘Düşünceyi katlettiler’ (Cumhuriyet, 8 Ocak 2015: 1) başlığıyla manşetine taşımıştır. Saldırığı basının 11 Eylül’ü olarak tanımlayan gazete, tüm dünyanın olaya tepki verdiğini ancak Ankara’nın tepki vermekte geciktiğini yazmıştır. Ardından baskında ölenlerin anısına derginin bir milyon basılacağı ‘Bir milyon Charlie Hebdo’ (Cumhuriyet, 9 Ocak 2015: 1) manşetiyle verilmiştir. Paris ilk saldırının üzerinden iki gün geçtikten sonra ikinci bir saldırıya maruz kaldı. Ancak Hebdo saldırısı nedeniyle ülke genelinde terörist avında olan polis iki saldırının faillerini de öldürmüştür. Saldırganların ölümü ve ikinci saldırı üzerine gazetede ‘Paris’te kâbus’ (Cumhuriyet, 10 Ocak 2015: 1) başlığı atılmıştır. ‘Teröre tarihi lanet’ (Cumhuriyet, 11 Ocak 2015: 1) başlığıyla teröre karşı liderlerin eşliğinde gerçekleştirilecek olan yürüyüşün öneminin altı çizilmektedir. ‘Özgürlük İçin’ (Cumhuriyet, 12 Ocak 2015: 1) manşeti teröre karşı birlik yürüyüşünün ardından yaşananlara yer vermektedir. 13 Ocak 2015’ de gazete derginin üç milyon basılan sayısının birkaç sayfasını yayınlamıştır. Gazetenin 14 Ocak 2015 basımında saldırı haberi yapılmamıştır.

Görsel 4. 21. Cumhuriyet Gazetesi Charlie Hebdo Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Cumhuriyet, 8 Ocak 2015: 1)

Gazetenin iç sayfalarında ‘Dünyadan Lanet Yağıyor’ (Cumhuriyet, 8 Ocak 2015: 14) başlığıyla yer almıştır. Haberde saldırının ardından tüm dünyadan teröre karşı birlik

mesajları aktarılmaktadır. Aynı gün atılan bir başka başlık 'Paris'te basın katliamı' (Cumhuriyet, 8 Ocak 2015: 14) olmuştur. Bu başlığın altında hayatını kaybeden yazarlar konusunda bilgi verilmiştir. 'Lanetlemek yerine Fransa'yı uyardı' (Cumhuriyet, 9 Ocak 2015: 7) şeklindeki haber Ahmet Davutoğlu'nun saldırılar nedeniyle Müslüman halkın baskıya maruz kalmaması gerektiği konusunda Fransa'yı bilgilendirdiğini açıklamaktadır. '53 saatlik terör fırtınası' (Cumhuriyet, 10 Ocak 2015: 9) ifadeleriyle katliamın ardından Fransız güvenlik güçlerinin başlattığı operasyonu anlatan bu başlıkta teröristlerin uzun zamandır arananlar listesinde oldukları bilgisine yer verilmiştir. 'Liderlerde 'Je Suis' (Cumhuriyet, 11 Ocak 2015: 9) başlıklı haber Paris' de barış yürüyüşüne katılacak olan liderlerin teröre karşı ilk yürüyüşü olma özelliğini taşımaktadır. Yürüyüşün yankıları bir sonraki günde gazetede yerini 'Dünyanın kalbi Paris'te attı' (Cumhuriyet, 12 Ocak 2015: 8) başlıklı haberde yer bulmuştur. 'Öldürmekle bitmeyiz' (Cumhuriyet, 13 Ocak 2015: 12) bu haberde de Charlie Hebdo saldırısını kınamak amacıyla Ankara ve İstanbul'da gerçekleştirilen yürüyüşler konu edinilmiştir.

Paris'te 2015 yılında gerçekleşen ikinci saldırı Cumhuriyet gazetesinin de manşetlerinde yerini almıştır. Gazete 14 Kasım 2015'de saldırı haberi yayınlamamıştır. 'Fransa çocuklarına ağlıyor' (Cumhuriyet, 15 Kasım 2015: 1) manşetiyle saldırıyı duyuran gazete saldırıda ölenlerin sayısı, tanıkların olay anı ile ilgili anlattıklarını tam sayfa haber yapmıştır. Teröristlerin Paris'e nasıl geldikleri hakkında pek çok malumat alınmıştır. 'Katliamın Yolu Ege'den Geçti' (Cumhuriyet, 16 Kasım 2015: 1) başlıklı haberde IŞİD'Lİ teröristlerin Türkiye üzerinden Fransa' ya geçtiğini ve izlediklerini düşündükleri rotayı aktarmaktadır. IŞİD'İN saldırıyı üstlenmesinin ardından 'IŞİD Eğitti Paris'e Gönderdi' (Cumhuriyet, 17 Kasım 2015: 1) başlıklı haberde IŞİD'İN saldırılar hakkında yaptığı açıklamalara yer vermektedir. 'Milli Maçta Tarihi Ayıp' (Cumhuriyet, 18 Kasım 2015: 1) başlığıyla sürmanşetten verilen bu haberde saldırıda hayatını kaybedenlere saygı duruşu esnasında ıslık çalınarak yapılan saygısızlığın uyandırdığı tepkilere dikkat çekmektedir. IŞİD saldırıyı üstlendikten sonra Fransa' da 'Fransa'da IŞİD için süre avı' (Cumhuriyet, 19 Kasım 2015: 1) başlıklı haberde belirtildiği gibi teröristleri yakalamaya girişmiştir. 'Teröristler kimyasal silah kullanabilir' (Cumhuriyet, 20 Kasım 2015: 1) bu açıklama Fransız Cumhurbaşkanı tarafından yapılmıştır. Açıklamanın ardından Fransa'da korku hali egemen olmuştur.

İkinci saldırı gazetenin iç sayfalarında ‘Paris’te Kara Cuma’ (Cumhuriyet, 14 Kasım 2015: 11) başlığının altında saldırganın cihatçı olduğunu aktarmaktadır. Net olmamakla birlikte 60 kişinin hayatını kaybettiği 100’ü aşkın kişinin rehin alındığı saldırının detayları yer almaktadır. Saldırıların ardında Fransa önlem alıyor ve ‘Paris’te sıkıyönetim’ (Cumhuriyet, 15 Kasım 2015: 13) başlığının altında bu önlemleri açıklamaktadır. ‘Mülteci gibi gittiler’ (Cumhuriyet, 16 Kasım 2015: 11) başlıklı haber saldırıyı gerçekleştiren teröristlerin Fransa’ya mülteci olarak geldiklerini, planı ise Belçika’da yaptıklarını belirtmektedir. Dünyanın her yerinde önemli noktaların simgeleri Fransız bayrağının rengiyle ışıklandırıldığı da aktarılan bilgiler arasındadır. Saldırıda ölenler hakkında bazı bilgiler ‘Kara Cuma kurbanlarının hikâyeleri yürek burkuyor’ (Cumhuriyet, 17 Kasım 2015: 7) başlığı altında anlatılmaktadır. ‘Katliamın Beyni Yakalandı’ (Cumhuriyet, 18 Kasım 2015: 11) haberi saldırıyı planlayan teröristin kimliğinin yanı sıra saldırı planında yer alan diğer teröristler hakkında bilgilere de yer vermektedir. Milli maçta yaşanan talihsiz olay ise iç sayfada da yerini almaya yine ‘Milli maçta tarihi ayıp’ (Cumhuriyet, 19 Kasım 2015: 12) başlığıyla devam etmektedir. ‘Fransa hedefi vurdu’ (Cumhuriyet, 20 Kasım 2015) başlığı saldırganların yakalanıp öldürüldüğü haberini içermektedir. Gazete hafta boyu saldırıyı iç sayfalarında yoğun bir şekilde yer vermiştir.

Cumhuriyet gazetesi Brüksel saldırısını ‘İŞİD AB’yi Vurdu’ (Cumhuriyet, 23 Mart 2016: 1) başlığıyla manşetten yayınlamıştır. Haberde saldırıda ölenlerin sayısı, saldırının dehşeti, saldırı sonrası alınan güvenlik önlemleri de haberde yer almıştır. ‘Saldırganı bildirmiştik’ (Cumhuriyet, 24 Mart 2016: 1) haberindeki açıklama Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’dan gelmiştir. Gazetede yer alan bir diğer başlık ‘Normal şartlarda istifa ediliyor’ (Cumhuriyet, 25 Mart 2016: 1) kinayeli bir ifade ile Belçika Bakanlarının sorumluluk alarak istifa ettiklerini belirten bir haberdir. İstihbarat zafiyeti bir kez daha gazetenin ilk sayfasında ‘Belçika Polisi Ayakta Uyumuş’ (Cumhuriyet, 26 Mart 2016: 1) başlığıyla verilmiştir. Teröristlerin yakalandığı hakkında ki bilgi ‘Havaalanındaki 3. Terörist yakalandı’ (Cumhuriyet, 27 Mart 2016: 1) başlıklı haberde açıklanmıştır.

Görsel 4.22. Cumhuriyet Gazetesi Brüksel Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi
(Cumhuriyet, 23 Mart 2016: 1)

Gazetenin iç sayfalarına gelindiğinde Türkiye’de gerçekleşen üçüncü saldırının hemen ardından meydana gelmesine rağmen olaya yer verilmeye devam edilmiştir. ‘AB kalbinden vuruldu’ (Cumhuriyet, 23 Mart 2016: 10) konu ile ilgili ölenlerin sayısı saldırının gerçekleştiği yerler ve saldırı sonrası görüntülerin yer aldığı bir başlıktır. ‘Brüksel’de patlamaması için bir sebep yok’ (Cumhuriyet, 24 Mart 2016: 13) bu açıklama Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın teröristlere ev sahipliği yapan bir ülke olduğu için Belçika’nın terörist saldırıların gerçekleşmeyeceğini göstermediğini ifade etmektedir. Cumhurbaşkanı ayrıca teröristi yakalayıp sınır dışı ettiklerini ancak Belçikalı yetkililerin gerekeni yapmadıklarını da sözlerine eklemektedir. Saldırıların ardından güvenlik zafiyeti olup olmadığı sorusunu da akıllara getirmiştir. ‘Havalimanında güvenlik eksik mi’ (Cumhuriyet, 25 Mart 2016: 13) başlıklı haberde bu sorunun cevapları verilmeye çalışılmıştır. Aynı tarihli yayında gazetede İŞİD’Lİ teröristlerin Avrupa’da sayıca çok fazla oldukları bilgisi verilmektedir. ‘İki kardeş patlattı’ (Cumhuriyet, 26 Mart 2016: 13) başlıklı haberde saldırıyı İŞİD’Lİ iki kardeşin yaptığı ve bu kardeşlerin geniş bir suç geçmişine sahip oldukları bilgisi verilmiştir. Bombalı saldırının faillerinden olan bir şüphelinin yakalanmasının ardından ‘Belçika’da kritik gözaltı’ (Cumhuriyet, 27 Mart

2016: 7) başlığıyla gazetede yer almıştır. 28 - 29 Mart 2016'da gazete saldırı ile ilgili başka bir habere yer vermemiştir.

4.4.1.3.9.Yeni Şafak Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırılarına

Sunumu

Yeni Şafak gazetesi 'Acımızda öfkemizde çok büyük' (Yeni Şafak, 11 Ekim 2016: 1) başlıklı haberinde 10 Ekim'de gerçekleşen Ankara Gar (birinci) saldırısını 11 Ekimde böyle yayınlamıştır. Olayın kanlı görüntülerine kanlı bir fotoğraf da yer vermiş ve kaynak kullanmamıştır. Anlatımında öznellik ağır basmaktadır. Saldırının üçüncü gününde elde edilen bulgulara yönelik haberler yapılmaya başlanmıştır: '33 Yelek Alarmı' (Yeni Şafak, 12 Ekim 2015: 1), 'Bir isme çok yaklaştık' (Yeni Şafak, 13 Ekim 2015: 1) manşet ve sürmanşette yer alan bu haberlerde hem nesnel hem öznel bir dil kullanılmış, fotoğraflar normal içerikli seçilmiş ve kaynak kullanılmamıştır. Yetkililerin konuyla ilgili çalışmalarına ve saldırganlar hakkında elde edilen bilgilere yönelik haberlere de yer verilmiştir: 'Devlet Denetleme Kurulu Görevde' (Yeni Şafak, 14 Ekim 2015: 1), 'İŞİD – PKK ortaklığı' (Yeni Şafak, 15 Ekim 2015: 1), 'İhanet İçeride' (Yeni Şafak, 16 Ekim 2015: 1). 17 Ekim'de saldırıya yönelik haber yapılmamıştır.

Görsel 4.23. Yeni Şafak Gazetesinin Ankara Gar Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Yeni Şafak, 11 Ekim 2015: 1)

Ankara Gar saldırısı gazetesinin iç sayfalarında ilk olarak dönemin Başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun 'Üç Gün Ulusal Yas' (Yeni Şafak, 11 Ekim 2015: 17) başlıklı açıklamasıyla yer bulmuştur. Saldırının gerçekleştiği Ankara Garı önünde hayatını kaybedenleri anmak amacıyla vatandaşların bir araya gelişi gazetede 'Karanfil yağdı' (Yeni Şafak, 12 Ekim 2015: 14) başlıklı haberde verilmiştir. Gazete saldırının ardından AB'li yetkililerin Türkiye'ye destek amacıyla Gar önünde toplandığını 'AB'den 97 karanfil' (Yeni Şafak, 13 Ekim 2015: 11) başlığıyla aktarmıştır. Gazete saldırıyı gerçekleştirenlerin belirsizliği üzerine Başbakan Davutoğlu'nun açıklamaları doğrultusunda 'İzler 2 örgütü işaret ediyor' (Yeni Şafak, 14 Ekim 2015: 15) başlıklı haberinde bilgi vermeye çalışmaktadır. Başbakan Davutoğlu'nun daha önce belirttiği gibi saldırıyı gerçekleştiren iki örgütün ismine Yeni Şafak 'PKK-IŞİD ortak yapımı' (Yeni Şafak, 15 Ekim 2015: 16) başlıklı haberle açıklık getirmiştir. Saldırı hakkında önceden bilgisi olduğu öne sürülen HDP Başkanı Demirtaş'ın bu konudaki tutumu gazetede 'İmdatına paralel yetiştirdi' (Yeni Şafak, 16 Ekim 2015: 16) başlıklı bir haberle açıklanmıştır. Haberde HDP'lilerin saldırıdan haberdar oldukları iddiası üzerine paralel örgüt üyelerinin HDP'yi aklamaya çalışan açıklamaları da yer almaktadır. Ankara Garı saldırısında elde edilen ilginç bilgilerden biri Twitter üzerinden saldırının önceden duyurulması olmuştur. Gazete bu konuda yetkililerin gerçekleştirdiği operasyonu 'Kâhinlere saldırı sorgusu' (Yeni Şafak, 17 Ekim 2015: 10) başlıklı haberiyle yayınlamıştır.

17 Şubat 2016'da gerçekleşen ikinci saldırının ardından saldırının acısı ve etkisinden ziyade olayı gerçekleştirenler hakkında öne sürülen fikirlere dayalı başlıklara yer verilmiştir: 'Çokuluslu Terör' (Yeni Şafak, 18 Şubat 2016: 1), 'Hepiniz ortaksınız' (Yeni Şafak, 19 Şubat 2016: 1). Saldırının dördüncü günü duygusal bir içerikle 'Çok Öfkeliyiz' (Yeni Şafak, 20 Şubat 2016: 1) başlığı atılmıştır. 'Ankara Zirvesi' (Yeni Şafak, 21 Şubat 2016: 1) başlıklı haber olaya karşı önlemleri içeren sayfa eteğinde, nesnel bir içerikle oluşturulmuştur. 22 Şubatta patlama haberi yapılmamıştır. 'Tabelayı değiştirin' (Yeni Şafak, 23 Şubat 2016: 1), 'Ankara saldırısında 1 şehit daha' (Yeni Şafak, 24 Şubat 2016: 1) başlıklı haberlerde kaynak kullanılmadan nesnel ve öznel ifadelerle birlikte normal fotoğraflara yer verilmiştir.

Görsel 4.24. Yeni Şafak Gazetesinin Ankara Genelkurmay Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Yeni Şafak, 18 Şubat 2016: 1)

Yeni Şafak Ankara Merasim sokakta gerçekleşen saldırıya iç sayfalarda geniş yer vermektedir. 'Başkent'te kalleş saldırı' (Yeni Şafak, 18 Şubat 2016: 14) başlıklı haberde gazete 28 kişinin hayatını kaybettiği, 61 kişinin yaralandığı bilgisi verilmiştir. Gazete saldırıda yaralanan vatandaşların ziyaretlerine giden Başbakan Davutoğlu'nun açıklamalarını 'Bedeli ödetilecek, (Yeni Şafak, 19 Şubat 2016: 13) başlıklı haberinde aktarmaktadır. Saldırının detayları ile ilgili son gelişmeleri gazete 'Profesyonel işi' (Yeni Şafak, 20 Şubat, 2016: 15) başlıklı bir haberle yayınlamıştır. Haberde saldırının gerçekleştiği alanda yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Gazete Ankara'nın karşı karşıya kaldığı üçüncü saldırının ardından Başbakan Davutoğlu bazı önlemler alınacağına sinyallerini 'Başkent güvenlik anlayışı geliyor' (Yeni Şafak, 21 Şubat 2016: 16) başlıklı haberde vermektedir. 22 Şubat 2016'da gazetenin iç sayfalarında saldırı haberi yapılmamıştır. Yeni Şafak teröristlerin kimler tarafından desteklendiği konusunda 'Terörü gizleme telaşı' (Yeni Şafak, 23 Şubat 2016: 10) başlığıyla yaptığı haberde ABD'nin teröristlere yardım ettiğini gösteren fotoğraflar paylaşmaktadır. Teröristlerin cenazelerinde sıkça göze çarpan HDP'li vekiller Yeni Şafağa da konu olmuş

ve gazetenin ‘Meclis’te ne işi var’ (Yeni Şafak, 24 Şubat 2016: 13) başlıklı haberinde eleştirilmiştir.

Ankara’da gerçekleşen üçüncü saldırı ‘Alçaksınız’ (Yeni Şafak, 14 Mart 2016: 1) başlığı ile manşetten normal bir fotoğraf kullanılarak, öznel bir ifade ile kaynak kullanılmadan verilmiştir. Aynı şekilde ‘Canlarımız’ (Yeni Şafak, 15 Mart 2016: 1) başlıklı haberde terör saldırılarına karşı duyulan üzüntüyü yansıtmaktadır. ‘Onlar Diz Çökecek’ (Yeni Şafak, 16 Mart 2016: 1) terörle mücadelede gösterilen kararlılığı göstermektedir. ‘Bombada Kobani’den’ (Yeni Şafak, 18 Mart 2016: 1) başlıklı haber saldırının faillerine işaret etmektedir. 17-19 ve 20 Mart 2016’da haber yapılmamıştır. Yeni Şafak gazetesi terör saldırılarına yönelik duygusal tavrını korumuş, haberlerinde neredeyse tamamı öznel bir üslupla, kaynak belirtilmeden, normal fotoğraflar eşliğinde ve yoruma dayalı başlıklar kullanmıştır.

Görsel 4. 25. Yeni Şafak Gazetesinin Ankara Güvenpark Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Yeni Şafak, 14 Mart 2016: 1)

Yeni Şafak Ankara’da gerçekleşen üçüncü saldırıyla ilgili iç sayfalarında daha geniş bilgilere yer vermiştir. Konuyla ilgili açıklamalarda bulunan Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın sözleri gazetede ‘Terör dize getirilecek’ (Yeni Şafak, 14 Mart 2016: 15)

başlığıyla aktarılmaktadır. Haberde ayrıca tüm dünyadan kınama mesajları da verilmiştir. 15 Mart 2016 tarihli basımının iç sayfalarında gazete konuya yer vermemiştir. Saldırının nasıl gerçekleştiği konusunda netliğe kavuşmayan soruların olması üzerine gazete ‘Cesedi niye parçalanmadı’ (Yeni Şafak, 16 Mart 2016: 13) başlıklı bir haberle bu sorulara cevap aramaktadır. Teröristlerin Ankara’ya nasıl geldiği konusunda yeni bilgiler elde edilmiştir. Gazete elde ettiği bu bilgileri ‘Otobüsle geldiler’ (Yeni Şafak, 17 Mart 2016: 16) başlıklı haberde paylaşmaktadır. Gazete şehitlerin ailelerine yapılan toplantıda Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar’ın sözlerine ‘Hainler hedeflerine ulaşamayacaklar’ (Yeni Şafak, 18 Mart 2016: 12) başlığının altında yer vermektedir. Saldırını gerçekleştirenler için yapılan operasyonlarla ilgili gelişmeler, saldırganların kimlikleri ile beraber ‘Şifre gelebilirsin’ (Yeni Şafak, 19 Mart 2016: 19) başlıklı haberde gazetede yer almaktadır. Gazete son olarak ‘Ankara’da sır 33 gün’ (Yeni Şafak, 20 Mart 2016: 10) başlıklı haberinde saldırıyı gerçekleştiren teröristin saldırının öncesinde 33 gün boyunca Ankara’da olduğunu belirtmektedir.

4.3.5.10.Yeni Şafak Gazetesinin Yurtdışındaki Terör Saldırılarını Sunumu

Yeni Şafak gazetesi Paris’te gerçekleşen Charlie Hebdo saldırısını sürmanşetten ‘Paris katliamı’ (Yeni Şafak, 8 Ocak 2015: 1) başlığıyla duyurmuştur. Hayatını kaybedenlerin sayısı ve saldırı anının görüntülerine de yer verilmiştir. ‘PARİS’TE OHAL’ (Yeni Şafak, 10 Ocak 2015: 1) manşeti altında saldırı nedeniyle Paris’te alınan tedbirlerden bahsedilmektedir. Ancak saldırının Müslümanlara yönelik olumsuz tutum geliştirilmesine neden olacağını belirtmek üzere gazete ‘İslamafobi Salgını’ (Yeni Şafak, 9 Ocak 2015: 1) ve ‘İslamofobiye Paris Dopingi’ (Yeni Şafak, 11 Ocak 2015: 1) başlıklı haberleri yayınlamıştır. Yeni Şafak’ta diğer gazetelerde olduğu gibi Paris yürüyüşünü manşetine ‘Paris Dayanışması’ (Yeni Şafak, 12 Ocak 2015: 1) başlığıyla taşınmıştır. Saldırıların kimler tarafından nasıl planlandığı sorusunun cevapları ‘Paris Saldırısı Musul’da Planlandı’ (Yeni Şafak, 13 Ocak 2015: 1) haberinde açıklanmıştır. Saldırının kimliğinin Fransa tarafından bilinmesine rağmen saldırganın yakalanmadığı iddialarını ise ‘Fransa Onu Çok İyi Tanıyordu’ (Yeni Şafak, 14 Ocak 2015: 1) haberinde yazıya dökmüştür.

Görsel 4. 26. Yeni Şafak Gazetesinin Charlie Hebdo Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Yeni Şafak, 8 Ocak 2015: 1)

Gazete Charlie Hebdo saldırını ‘Paris’te Kanlı Gün’ (Yeni Şafak, 8 Ocak 2015: 10) başlığıyla iç sayfasına taşımıştır. Haberde saldırıda hayatını kaybeden insanların sayısı, saldırının gerçekleşmesine neden olduğu düşünülen karikatür hakkında bilgi verilmiştir. Hebdo saldırısını gerçekleştirenlerin Arap asıllı olduğu iddiaları gazetede ‘Yangına Benzin’ (Yeni Şafak, 9 Ocak 2015: 10) başlıklı haberde, Müslümanlara yönelik saldırı tetikleyeceği korkusuyla yer almaktadır. Fransız yetkililerin teröristleri yakalamak amacıyla gerçekleştirdikleri operasyonlar ‘Paris’te Alarm’ (Yeni Şafak, 10 Ocak 2015) başlıklı haberle okuyuculara aktarılmaktadır. Haberde Fransız polisinin operasyonunu canlı yayında yayınladığı da belirtilmiştir. Teröristlerin Müslüman oldukları bilgisinin ardından Fransa’da Müslümanlara yönelik saldırıların baş göstermesi üzerine Yeni Şafak ‘Paris dopingi’ (Yeni Şafak, 11 Ocak 2015: 9) başlıklı haberinde bu soruna değinmiştir. Gazete haberde Müslümanlara yönelik nefreti tetiklediği ve daha önce Doğuya karşı olan ırkçılığın biçim değiştirdiğini de eklemektedir. Gazete ‘Paris Yürüyüşü’ (Yeni Şafak, 12 Ocak 2015: 9) başlıklı haberde dünya liderlerinin Paris ’de teröre karşı birlik mesajı vermek amacıyla yaptıkları yürüyüşün detaylarını aktarmaktadır. Charlie Hebdo saldırının failleri ile ilgili son olarak elde edilen bilgiler ışığında ‘Plan son anda değişti’ (Yeni Şafak, 13 Ocak 2015: 14) başlıklı haberde, saldırganların daha önce keşif için gazetenin bulunduğu sokağa birkaç kez geldiği bilgisine yer verilmiştir. Fransa saldırıya

karşı birlik gösterilerine devam etmiştir. Bu gösterilerden biri daha gazetede ‘Ne Irkçılık Ne Terör... Sessiz İsyân’ (Yeni Şafak, 14 Ocak 2015: 11) başlığıyla yer almaktadır. Ayrıca gazetede teröristlerden birinin sevgilisiyle ilgili bazı bilgiler de verilmiştir: Hayat adlı teröristin Fransa’da yakalandığı ancak serbest bırakıldığı iddia edilmektedir.

İkinci saldırı gazetenin 14 Kasım 2015 tarihli baskısında verilmemiştir. ‘Avrupa Panikte’ (Yeni Şafak, 15 Kasım 2015: 1) manşetiyle saldırının ikinci günü ölenlerin sayısı, Fransa’nın aldığı tedbirler, dünyadan saldırıya yönelik tepkileri, liderlerin taziye ve destek mesajları aktarılmaktadır. Gazetenin 16 Kasım 2015 tarihli saldırı haberi yoktur. ‘Türkiye iki kez uyardı’ (Yeni Şafak, 17 Kasım 2015: 1) başlıklı haberde Fransa’nın güvenlik zafiyeti gösterilmektedir. Fransız yetkililer saldırılardan Müslümanları sorumlu tutmakla kalmayıp onlara yönelik ayrımlar yapmaya başlayınca ‘Müslümanlara kırmızı çarpı!’ (Yeni Şafak, 18 Kasım 2015: 1) başlığıyla ilk sayfasına taşımıştır. ‘Paris abluka altında’ (Yeni Şafak, 19 Kasım 2015: 1) haberinde Fransız polisinin ülke çapında gerçekleştirdiği operasyonlara değinmektedir. Pek çok gazete terör saldırısını gerçekleştiren teröristle ilgili aynı başlığı: ‘Katliamın beyni öldürüldü’ (Yeni Şafak, 20 Kasım 2015: 1) olarak kullanmışlardır.

Görsel 4. 27. Yeni Şafak Gazetesinin Paris Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi
(Yeni Şafak, 14 Kasım 2015: 1)

Paris’te art arda gerçekleşen üç patlamanın iç sayfalarda ‘Paris’te terör’ (Yeni Şafak, 14 Kasım 2015: 10) başlığıyla aktarılmıştır. Haberde saldırının hemen ardından

olağanüstü hal ilan edildiği, sınırların kapatıldığı ve dünya liderlerinin taziye mesajlarına da yer verilmiştir. Gazete saldırıların etkisini ‘Avrupa Panikledi’ (Yeni Şafak, 15 Kasım 2015: 14) başlıklı haberinde göstermektedir. 16 Kasım 2015’de gazete saldırı haberi yapmamıştır. Yeni Şafak saldırının hesabının Müslümanlara kesileceği konusunda ‘İrkçılara fırsat doğdu’ (Yeni Şafak, 17 Kasım 2015: 11) başlıklı bir haber yayınlamıştır. Bu haberde Fransa’da saldırı sonrası camilere ve Müslümanların yaşadığı yerlere kırmızı çarpı atılması eleştirilmektedir. Gazete Müslümanlara yönelik ırkçı davranışları ‘Müslümanlara çarpı işareti’ (Yeni Şafak, 18 Kasım 2015: 8) başlıklı haberde ikinci kez eleştirilmiştir. 19 Kasım 2015 tarihinde gazetenin iç sayfasında saldırı haberi yapılmamıştır. Gazete Paris saldırılarını son olarak ‘Katliamın beyni öldürüldü’ (Yeni Şafak, 20 Kasım 2015) başlıklı bir haberle, saldırıyı planlayan teröristin Fransız polisi tarafından gerçekleştirilen operasyonla ölü ele geçirildiği belirtilmiştir.

‘Avrupa Şokta’ (Yeni Şafak, 23 Mart 2016: 1) manşetli haberde Brüksel’de gerçekleşen saldırı hakkında elde edilen bilgiler (silahlı saldırı, yaralanan ve ölenlerin sayısı, saldırıyı kimin üstlendiği gibi) yer almaktadır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan saldırı ile ilgili ‘Belçika’yı Uyardık’ (Yeni Şafak, 24 Mart 2016: 1) açıklamasında bulunmuştur. Cumhurbaşkanı’nın bu açıklamasından sonra gazete ‘Hollanda Uyumuş’ (Yeni Şafak, 25 Mart 2016: 1) başlığıyla Hollanda’nın teröriste kapılarını açtığını yazmıştır. ‘Yüzlerce Bakraoui var’ (Yeni Şafak, 26 Mart 2016: 1) başlıklı haberinde gazete Brüksel saldırısını düzenleyen terörist gibi pek çok teröristin Avrupa’da olduğunu belirtmektedir.

Görsel 4. 28. Yeni Şafak Gazetesinin Brüksel Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Yeni Şafak, 23 Mart 2016: 1)

Brüksel saldırısı gazetenin iç sayfalarında da nasıl yer aldığı incelenmiştir. Gazetede saldırının hemen ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamaları 'Belçika'nın yanındayız' (Yeni Şafak, 23 Mart 2016: 13) başlığıyla verilmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan Belçika'da ki saldırı konusunda çarpıcı açıklamalarda da bulunmuştur. Bunlardan biri gazetede 'Belçika umursamadı' (Yeni Şafak, 24 Mart 2016: 15) başlıklı haberde Türkiye'nin teröristi Belçika'ya bildirmesine rağmen önlem alınmadığı ifade edilmiştir. Cumhurbaşkanının bu açıklamalarının Belçika'yı nasıl etkilediğini Yeni Şafak 'Erdoğan'ın Sözleri Avrupa'yı Salladı İstifa depremi' (Yeni Şafak, 25 Mart 2016: 14) başlıklı haberinde istifa eden adalet ve işleri bakanlarının bilgisi ile yer vermektedir. Teröristlerin Belçika'ya kadar nasıl geldikleri konusunu açıklığa kavuşturmak amacıyla gazete 'Avrupa baskına başladı' (Yeni Şafak, 26 Mart 2016: 13) başlıklı bir haber yayınlamıştır. Bu haberde teröristlerin mülteci olarak Avrupa'ya geldikleri bilgisi dikkat çekmektedir. Konu ile ilgili olarak tüm Avrupa'da terörist şüphesi taşıyanlara yönelik operasyonlara başlandığı bilgisi de haberde verilmektedir.

4.3.5.11. Sözcü Gazetesinin Yurtiçinde Gerçekleşen Terör Saldırıları Sunumu

Ankara’da 10 Ekim 2015 tarihinde gerçekleşen terör saldırısının Sözcü gazetesinde ilk olarak ‘Lanet Olsun’ (Sözcü, 11 Ekim 2015: 1) başlığı ile manşetten verilmiştir. Gazete net olarak teröre karşı nefret dolu bir söylem kullanmıştır. Sözcü gazetesinin ilerleyen günlerde de bu tutumunun değişmediğini ve gerek teröristlere gerek saldırılardan sorumlu tuttuğu yetkililere karşı aynı üslubu devam ettirdiği görülmektedir. “ ‘Sorumlu AKP hükümeti değil’, halk soruyor, Ölen mi sorumlu!“ (Sözcü, 12 Ekim 2015: 1) başlığı ile manşette verilen haberde gazete Başbakanın saldırılardan hükümeti sorumlu olarak görmediğine dair açıklamaları üzerine tepkisini göstermektedir. Dünyanın diğer bölgelerinde gerçekleşen terör saldırıları üzerine Türkiye liderlerinin verdiği tepkilerde gündemde yerini bulmuştur. ‘Başkasının işine karışıyor, Türkiye’yi görmüyor Kendine Bak!’ (Sözcü, 13 Ekim 2015: 1) manşetinde de Sözcü Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın diğer ülkelere terör konusunda yorum yapmasını eleştirmektedir. Haberin içeriğinde de eleştirilerine öznel bir üslupla devam etmiştir. Gazete saldırı ile ilgili kendi yorumunu da manşetlere taşımıştır. ‘Haziran seçiminden sonra terör zirve yaptı... Nereye Kadar!’ (Sözcü, 14 Ekim 2015: 1) başlıklı haberde de kendi yorumlarına göre yapılmış bir haberdir. Ayrıca saldırıyı gerçekleştiren bombacı ile ilgili haberlere de yer verilmiştir. ‘Canlı bomba şüphelisinin anne ve babası konuştu: Oğlumun cezaevine atın dedim ama serbest bıraktılar!’ (Sözcü, 15 Ekim 2015: 1) bu haberde saldırganın ailesi ile yapılan görüşme sonucu yetkililerin saldırının önlemini alabilecekken almadıkları iddiası yer almaktadır. Gar saldırısından sonra basına bazı kısıtlamalar ve yayın yasaklamaları getirilmiştir. Gazete bu yasaklara karşı eleştirel tavrını ‘Basın Dayağı!’ (Sözcü, 16 Ekim 2015: 1) başlıklı haberiyle göstermiştir. 17 Ekim 2015 tarihli Sözcü gazetesinde ise konuyla ilgili başka haber yapılmamıştır.

Görsel 4. 29. Sözcü Gazetesinin Ankara Gar Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Sözcü, 11 Ekim 2015: 1)

Ankara’da gerçekleşen ilk saldırının iç sayfalarda da yoğun bir şekilde işlendiği görülmüştür. ‘Son Yılların En Kanlı Katliamı’ (Sözcü, 11 Ekim 2015: 13) haberin başlığında belirtildiği gibi çok fazla insanın hayatını kaybettiği (95 ölü) barış mitinginin nasıl can pazarına dönüştüğünü açıklamaktadır. Saldırının ardından yapılan güvenlik kontrolünün eleştirisi de haberde yer bulmuştur. 11 Ekim’de iç sayfalarda dört sayfa boyunca katliamın ayrıntıları başlıklara taşınmıştır. Mitingde ölenlerin cenazeleri sırasında yaşananlar ve şehit yakınlarının görüşleri 12 Ekim 2015 Sözcü, (12 Ekim 2015: 10) basımında ayrıntılı bir şekilde gazetede verilmiştir. 13 Ekim 2015’ de barış mitinglerine katılanlar hakkında bazı bilgiler verilmiştir (Sözcü, 13 Ekim 2015: 4). Patlama anını görüntüleyen üniversiteli gencin açıklamaları da yer almıştır. ‘Olay yerinde rezalet’ (Sözcü, 14 Ekim 2015: 11) başlıklı haberde hayatını kaybeden vatandaşların anılması için toplanan bir gruba polisin gazlı müdahalesi eleştirilmektedir. Gazete saldırının beraberinde sosyal medyanın yavaşladığını da iddia etmektedir. ‘Erdoğan 4 gün sonra olay yerinde’ (Sözcü, 15 Ekim 2015: 10) gazetesinin haberinde Cumhurbaşkanı’nın saldırının gerçekleştiği meydana günler sonra gelmesi eleştiri konusu olmuştur. 16 ve 17 Ekim 2015 tarihli yayınlarında gazetede saldırı haberleri iç sayfalara taşınmamıştır.

İlk saldırının üzerinden yaklaşık üç ay geçmemiştir ki Ankara ikinci bir saldırı ile sarsılmıştır. 17 Şubat 2016'da Ankara Genelkurmay Başkanlığı yakınlarında gerçekleşen saldırıda yine pek çok sivil ve asker hayatını kaybetmiştir. Sözcü gazetesi olayın hemen ardından saldırı yerinin görüntülerinin yer aldığı 'Kahpeler Türkiye'nin Kalbine Saldırdı: Devlet Uyudu Ankara Patladı' (Sözcü, 18 Şubat 2016: 1) başlığı ile manşetten yer vermiştir. Hemen ardından 'Ülkemiz Yanıyor Sorumlusu Yok!' (Sözcü, 19 Şubat 2016: 1) başlığının altında saldırıların sorumluluğunu neden yetkililerin almadığı konusunda eleştiren bir haber yayınlayan Sözcü hükümetin istifa etmesi gerektiğini öne sürmektedir. Sözcü haberlerinde daha çok halkın duygularına değinmektedir. Örneğin; '86 şehidimizi uğurlarken 7 şehit daha geldi. Halk böyle diyor: Kaldırın Başımızı Nereye Gidiyoruz!' (Sözcü, 20 Şubat 2016: 1) manşetinde şehit ailelerinin metanetine değinirken haberle şehit cenazesine katılan devlet yetkililerinin başları önüne eğik fotoğrafları birlikte verilmiştir. 21 Şubatta saldırı ile ilgili haber yapılmamıştır. Ancak sonraki günlerde saldırı yine gazetede yer bulmuştur. Sözcü saldırıdan hükümeti ve hükümetin politikalarını eleştirmektedir. 'İktidar "çözüm" dedi, "barış" dedi, milleti uyuttu... Ülke bu yüzden kan gölüne döndü. Ankara şehitleri de Açılım Kurbanı' (Sözcü, 22 Şubat 2016: 1) başlıklı haberde barış sürecinin bir sonucu olarak terör saldırısını göstermektedir. Sözcü 22 Şubattan sonrada iktidara yönelik suçlamalarına devam etmektedir. 'Ankara'da 28 canın göz göre göre şehit olduğu ortaya çıktı Skandal İhmal!' (Sözcü, 23 Şubat 2016: 1) gazete haberin devamında saldırının istihbaratı alındığını ancak önlem alınmadığını bir istihbarat raporunun fotoğrafı ile yayınlamakla göstermektedir. Son olarak 24 Şubatta 'Ankara'da ikinci Saldırı Alarmı!' (Sözcü, 24 Şubat 2016: 1) başlıklı haberde gerçekleşmesi muhtemel olduğu söylenen saldırılara karşı bir uyarı niteliğindedir.

Görsel 4. 30. Sözcü Gazetesinin Ankara Genelkurmay Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Sözcü, 18 Şubat 2016: 1)

Gazetenin iç sayfalarında saldırı ile ilgili daha detaylı haberlere yer verilmiştir. ‘Kurtulmuş: Planlı bir eylem’ (Sözcü, 18 Şubat 2016: 10) Türkiye’nin önemli kurumlarının yakınlarında gerçekleşen saldırıyı Hükümet Sözcüsü Numan Kurtulmuş tarafından konuyla ilgili açıklamalarına yer verilmiştir. Haberde hükümet yetkililerinin görüşlerine de değinilmiştir. ‘Devletin kalbinde patlayan araba tüm Türkiye’yi dolaşmış!’ (Sözcü, 19 Şubat 2016: 9) başlıklı haberde bombanın bulunduğu araç sahte plaka ile Türkiye’yi bir baştan bir başa dolanmış ve bundan yetkililerin nasıl haberi olmamış sorunun cevabını aramaktadır. Dünya basınının Ankara saldırısına tepkisi de haberde yer almaktadır. ‘Davutoğlu’ndan 28 şehidimiz için 28 karanfil!’ (Sözcü, 20 Şubat 2016: 5) başlığının altında cenaze töreninden görüntüler ile haber yapılırken, ‘Ankara saldırısını TAK üstlendi’ başlığının devamında TAK hakkında bilgi verilmektedir (Sözcü 20 Şubat 2016: 5). 21 Şubat 2016 (Sözcü, 21 Şubat 2016: 12) yayınında saldırıda hayatını kaybedenlerin yakınları hakkında bilgiler yer almıştır. 22 Şubat 2016’da ise saldırının kimliği açıklanmış ve ailesinin röportajına yer verilmiştir. ‘MİT Emniyet’i uyardı ama tedbir alınmadı’ (Sözcü, 23 Şubat 2016: 12) saldırının nasıl gerçekleştiğini ve neden önlem alınmadığı konusunda elde edilen bilgiler paylaşılmıştır. Gazetenin ‘Canlı

bombanın arkadaşından kan donduran ifade: Kara Harp Okulu da Hedefi' (Sözcü, 24 Şubat 2016: 11) başlıklı haberinde canlı bombanın resminin de yer aldığı bu haberde teröristlerin saldırıyı nasıl planladığını açıklayan detaylar kullanılmıştır. İncelenen hafta boyu Sözcü iç sayfalarda saldırı haberleri yayınlamıştır.

Üçüncü saldırı Ankara'nın merkezi olarak nitelendirilen Kızılay Güvenpark'ta 13 Mart 2016'da gerçekleşmiştir. 'Ankara'da Yine Patlama 34 ölü Soruyoruz Milletın Canını Kim Koruyacak' (Sözcü, 14 Mart 2016: 1) saldırıyı manşetten olayın gerçekleştiği alanda ölen vatandaşların kanlı bedenlerinin yer aldığı bir fotoğrafla yayınlanmıştır. Haberde de belirtildiği gibi halkın can güvenliğinin olmadığını göstererek korku yaratmaktadır. Ancak gazete olayla ilgili daha ilk haberde olayın sorumluları olduğunu düşündüğü kişilere yüklenmiştir. 15 Mart'ta daha sert ifadelerle hükümeti '7 Katliam Oldu... 537 Kişi Öldü... Arsızlık Var Pişkinlik Var... "Araştırılsın" Yok... Onur Yok... Çünkü Haysiyet Yok... Bu Yüzden... İktidarınız Batsın Paranız Batsın Başkanlığınız Batsın' (Sözcü, 15 Mart 2016:1) başlıklı haberi manşete taşıyarak eleştirmektedir. Gazete konuyla ilgili haber yapılan diğer günlerde de aynı sert üslubu kullanmıştır. 'Çirkin politikaların kurbanı bu çocuklar' (Sözcü, 16 Mart 2016: 1) başlıklı haberinde olduğu gibi. 'Türkiye'nin en güvenli kenti Ankara çıktı' (Sözcü, 17 Mart 2016: 1) haberinde ise gazete yapılan bir araştırma üzerinden son olaylara yönelik kinayeli bir haber yayınlamıştır. 18-19 ve 20 Şubat 2016 tarihlerinde ise saldırı ile ilgili başka bir haber yapılmamıştır.

Görsel 4. 31. Sözcü Gazetesi Ankara Güvenpark Saldırısına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Sözcü, 14 Mart 2016: 1)

Gazete üçüncü saldırıyı da iç sayfalarına taşımış ve detaylarını aktarmaya devam etmiştir. 'Ankara'da Yine Patlama' (Sözcü, 14 Mart 2016: 12) başlığı ile iki tam sayfa boyunca patlamanın ardından çekilmiş görüntüler eşliğinde haber yapılmıştır. 'Yine' kelimesi saldırıların sıklığından korkulması gerektiğini belirtmektedir. Haberin alt başlıklarında saldırının ardından Türkiye'de yetkililerin konuyla ilgili açıklamaları, istihbarat zafiyetleri ve dünyanın saldırıları kınama mesajlarına yer verilmiştir. Patlama anını gösteren görüntülerde habere eklenmiştir. İç sayfalarda birden fazla başlıkla haberler yapılmıştır. Bunların arasından en dikkat çekici olanları analize taşınmıştır. 'Ankara'yı Kana Bu Hain Buladı' (Sözcü, 15 Mart 2016: 10) haberinde gazete saldırganın resmini ve saldırganla ilgili elde ettiği bilgileri aktarmaktadır. 'Kana buladı' cümlesinde de görüldüğü gibi gazete ölüm korkusu da yaratmaktadır. Gazete saldırıyı yine iki tam sayfa boyunca anlatmıştır. Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun açıklamalarına ve saldırıda hayatını kaybedenlerin kimliklerin belirlenmesi sürecini de 15 Mart 2016 tarihli sayısında iç sayfa haberi olarak yayınlamıştır. Saldırının yankıları ve saldırganlarla ilgili bilgiler ilerleyen günlerde de gazetede yer almıştır. 'Çirkin politikaların kurbanı oldu bu çocuklar' (Sözcü, 16 Mart 2016: 10) manşetinin devamında iç sayfalarında saldırganının

sevgilisinden emir aldığı bilgisini paylaşırken, saldırıda şehit olan vatandaşların cenaze törenlerinden karelerle kısa hikâyelerine değinilmiştir. Sözcü saldırılar konusunda daha önce çok kere uyarılarda bulunduğu belirten bir haberle ‘Yüz Vermeseydiniz Bunlar Olmazdı’ (Sözcü, 17 Mart 2016: 12) başlığının altında saldırının sorumluları konusunda gazetenin daha önce yaptığı haberleri derlemiştir. ‘Terörist diye suçlanan askere muhtaç oldular’ (Sözcü, 19 Mart 2016: 12) kimin terörist kimin vatansever olduğu konusunda bir karşılaştırma yapmaktadır. Ayrıca saldırganlar için 8 bin 240 yıl hapis cezası istemiyle yargılandıkları belirtilmiştir. Saldırganların fotoğrafları da haberde verilmiştir. 20 Mart 2016’da iç sayfalarında gazete saldırı haberi yapmamıştır.

Sözcü gazetesi Türkiye’de gerçekleşen üç saldırıya da olaylara gerek manşetten gerek sürmanşetten ve iç sayfalarda yer vermiştir. Genel olarak saldırıları manşetten vererek terörü ciddiye aldığını, gündeminde tuttuğunu söylemek mümkündür. Olayların incelenen günler boyunca iç ve ilk sayfalarda aynı günlerde verilmediği de görülmüştür. Bunu saldırıların önemli olmasına rağmen ilk sayfalarda gündemin daha hızlı değiştiğine yorumlamak mümkündür. Gazetenin olaylara yer verirken haberlerinde özellikle dikkat çeken nokta saldırıdan çok saldırı ile ilgili sorumlu gördüğü kişi ve kurumlara yönelik ağır eleştiriler içeren haberlerle gündemde tutmuş olduğudur. Art arda meydana gelen terör eylemleri Sözcünün üslubunu her olayda daha da sertleştirmesine neden olmuştur. İç sayfalara da taşınan saldırı haberlerinin geniş bir çerçevede ele alındığı ve ülkenin giderek kötü bir duruma taşındığını ileri sürmektedir. Genel olarak saldırıların manşetlere taşındığı ilk günlerde fotoğrafları olay yerinden alınmış kanlı fotoğraflar ile haberler yapılmıştır. Sonra ki günlerde yapılan haberlerde ise yine fotoğraflar kullanılmış ancak bu fotoğraflarda kanlı bir görsel bulunmamaktadır. Olaya dair hazırlanan haber başlıklarının neredeyse hepsinde ünlem işareti (!) kullanarak ifadelerinin güçlendirilmeye çalışıldığı görülmektedir. İncelenen yedi gün boyunca gazetenin terör eylemlerine neredeyse her gün yer verildiği görülmüştür.

4.3.5.12. Sözcü Gazetesinin Yurtdışında Gerçekleşen Terör Saldırılarını Sunumu

Terör olayları 2015-2016 yıllarında Türkiye’de olduğu gibi Avrupa’da da gündemde yoğun yer tutacak kadar sık meydana gelmiştir. 7 Ocak 2015 de Paris’te bir mizah dergisi olan Charlie Hebdo’ya yapılan saldırının ardından Avrupa’da terör

sorunuyla yüzleşmiştir. Türk basının terör olaylarına aşına olmasına rağmen yurtdışında gerçekleşen bir saldırıya karşı tepkisi de Türk basınının tarafsızlığı açısından önemlidir.

Yurtdışında gerçekleşen ilk saldırı olan Charlie Hebdo saldırısının ardından Sözcü olayın ertesi günü habere sayfa eteğinde 'Paris'te mizah dergisine kanlı saldırı: 12 ölü' (Sözcü, 8 Ocak 2015: 1) başlığı ile birkaç cümlelik açıklama eşliğinde yer vermiştir. Haberde yoğun olarak betimleyici ifadeler kullanılmış ve beraberinde kanlı bir görüntü yerine normal bir fotoğraf yer almıştır. Saldırının ikinci günü başlıklarda 'Fransa'da terörist avı' (Sözcü, 9 Ocak 2015: 1) ile Fransa'nın saldırıların ardından ülke genelinde teröristleri yakalamak için başlattığı sıkı güvenlik önlemlerini ve araştırmaları açıklamaktadır. 10 Ocak' da '12 Kişinin Katili Dinci Kardeşler Öldürüldü' (Sözcü, 10 Ocak 2015: 1) başlıklı haberde bir açıdan yorumlama olduğunu söylemek mümkündür. Dinci kardeşler ifadesi Avrupa tarafından verilmiş bir niteleme olmasının yanında saldırı anında teröristlerin şeriat için yaptıklarını söyledikleri de öne sürülmektedir. Üzerinden çok geçmeden Fransa polisi saldırının failleri hakkında bilgi toplayıp aramalara başlamıştır. Saldırıyı gerçekleştirenlerden olan bir teröristin fotoğrafı medyada yerini bulmuştur. Sözcü bu haberi 'Dünya Bu Kadını Arıyor' (Sözcü, 11 Ocak 2015: 1) başlığı ile sayfa eteğinde yayınlamıştır. Türkiye'nin terör eylemleri üzerine Paris'e verdiği destek de Sözcü'nün sayfalarında haber yapılmıştır. Önce 'Davutoğlu Cumhuriyet Yürüyüşünde' (Sözcü, 12 Ocak 2015: 1) haberinde Başbakanın saldırıya tepki amacıyla düzenlenen yürüyüşe destek amaçlı katılması ardından 'AKP Hazmedemedi' (Sözcü, 14 Ocak 2015: 1) haberinde Başbakanın yürüyüşe katılmasının parti içinde oluşturduğu söylemlere değinilmiştir. Charlie Hebdo saldırısının izleri aranırken teröristlerden biriyle ilgili bilgiler 'Aranan kadın terörist Kadıköy'de kalmış' (Sözcü, 13 Ocak 2015: 1) haberin devamında yer almıştır. Sözcü Charlie Hebdo saldırısını yedi gün boyunca haberlerinde işlemiştir.

Gazetenin iç sayfalarında 'Paris'te mizah dergisine saldırı' (Sözcü, 8 Ocak 2015: 13) başlığı ile Paris'te gerçekleşen saldırı anının görüntüleri, dünyanın ve Türkiye'nin saldırıya karşı kınama mesajları ve saldırı ile ilgili elde edilen son bilgiler ışığında saldırı hakkında bilgiler verilmiştir. Ertesi gün yapılan haberde ise gazete saldırının an be an nasıl gerçekleştiğini aktarmaya çalışmıştır. 'Adım Adım Katliam!' (Sözcü, 9 Ocak 2015: 12) saldırıların gerçekleştiği yerlerin bir haritasını çıkartmıştır. Haberin ikinci kısmında ise saldırılardan dolayı Paris'te Müslümanlara yönelik şiddet içeren eylemlere yer

verilmiştir. ‘Çifte Operasyon: 7 Ölü’ (Sözcü, 10 Ocak 2015: 11) saldırıyı gerçekleştiren iki kardeşin yakalanıp öldürülmesini konu edinen, saldırıda rehin alınan vatandaşların röportajlarını ve Eyfel Kulesinin saldırılara tepki olarak karanlığa gömülmesini içeren bir başlıktır. 11 Ocak’ta teröristlerin Türkiye üzerinden Avrupa’ya ulaşıp ulaşmadıklarıyla ilgili çeşitli haberler yapılmıştır (Sözcü, 11 Ocak 2015: 14). Ek olarak teröristin sevgilisi de habere konu edilmiştir. ‘Dünya liderleri Paris’te teröre karşı kenetlendi’ (Sözcü, 12 Ocak 2015: 10) başlıklı haber, Paris’te saldırının ardından teröre karşı tüm dünyanın ortak bir tutum geliştirdiğini kanıtlamak amacıyla gerçekleştirilen yürüyüşü aktarmaktadır. 13 Ocak 2016 tarihli basımda gazete bu konuda haber yapmamıştır. Gazetenin son saldırı haberi ‘Paris’teki yürüyüşe Görmez Dilipak’tan sert tepki!..’ (Sözcü, 14 Ocak 2015: 12) Diyanet İşleri Başkanının yürüyüşe katılan dönemin Başbakanı Davutoğlu’na yönelik eleştirilerini konu edinmiştir. Haberin devamında Avrupa Parlamentosu’nun Paris’e destek olduğunu ve saldırıda ölen polisler için madalyalı uğurlama konu edilmiştir.

Paris’te 2015 yılı içerisinde terör korkusu ikinci kez 13 Kasım’da yaşanan Paris saldırıları üzerine yaşanmıştır. Sözcü bu ikinci saldırıya da ilk saldırı kadar olmasa da genel hatları ile yer vermiştir. 14 Kasım’da saldırı haberi yapılmamıştır. ‘Paris’i Kana Bulayan IŞİD’İN 3 Teröristi Türkiye’ye Sızdırmış!’ (Sözcü, 15 Kasım 2015: 1) başlığı konu ile ilgili yapılan ilk haberde konu Türkiye’ye getirilmiştir. Saldırganların Türkiye üzerinden Paris’e geçtiğine yönelik iddialardan dolayı bu tarz haberlere yer verilmeye devam edilmiştir. ‘2 saldırgan sahte Türk pasaportlu çıktı’ (Sözcü, 16 Kasım 2015: 1) başlıklı haber Türkiye ile bağlantılı olarak yapılan haberlerdendir. İlk saldırıda olduğu gibi saldırganın ‘dinci’ olduğu Fransa’nın yetkili kişileri tarafından belirtilmiştir. ‘İşte katliam emrini veren dinci terörist’ (Sözcü, 17 Kasım 2015: 1) ifadeleri sayfa eteğinde devamında yoruma dayalı bilgiler ile yazılmış bir haber görülmektedir. 18 Kasım’da saldırı haberi yoktur. Saldırıları kınamak amaçlı İstanbul’da milli maçta saygı duruşu sırasında ıslıkların başlaması Türkiye’yi zor durumda bırakmıştır. ‘Türkiye’yi dünyaya Rezil Eden Islık’ (Sözcü, 19 Kasım 2015: 1) haberinde de maçta ki ıslıkların etkileri dile getirilmiştir.

Paris’te gerçekleşen ikinci saldırının iç sayfalarda nasıl yer verildiği de incelenmiştir. 14 Kasım’da saldırı haberi yapılmamıştır. ‘Terör Dehşeti’ (Sözcü, 15 Kasım 2015: 12) başlıklı haberde Paris’te meydana gelen ikinci saldırının birkaç yerde art zamanlı meydana gelişini ve ardından yaşananları konu edinmiştir. Dehşet kelimesi

ile de görüldüğü gibi gazete yaşananların korkunçluğunu ön plana çıkarmaktadır. 16 Kasım 2015 tarihli basımında gazete canlı bombalar hakkında toplanan ilk bilgileri ve dünyanın her yerinde saldırıya karşı yapılan protestoların fotoğrafları yayınlanmıştır (Sözcü, 16 Kasım 2015: 10). ‘İstanbul – Londra hattında “Cihatçı John” Gerilimi’ (Sözcü, 17 Kasım 2015: 13) başlıklı haberde okuyucuları biraz geriye götürerek saldırının öncesi hakkında ve nasıl geliştiği ile ilgili bir sıralama yapılmaktadır. 18 Kasım 2015’ de saldırı haberi yapılmamıştır. ‘Milli Maçta Ayıp’ (Sözcü, 19 Kasım 2015: 5) başlığının ardından Türkiye’nin Fransa saldırılarının ardından maçta saldırıyı kınamak için saygı duruşu sırasında ıslık çalınması üzerine gelen tepkiler haber yapılmıştır. 20 Kasım 2015 tarihli gazete yayınında da saldırı haberi yapılmamıştır.

Üçüncü ve son olarak incelenen ve yine Avrupa’nın kalbi olarak adlandırılan Brüksel’de gerçekleşen saldırının Sözcü gazetesinde çok fazla yer almadığı görülmüştür. 22 Mart 2016’da Brüksel Havalimanı’nın da Avrupa’yı etkileyen bir saldırı daha meydana gelmiştir. ‘İŞİD Bu Kez Brüksel’i Patlattı’ (Sözcü, 23 Mart 2016: 1) başlıklı haber sayfa eteğinde verilmiştir. Saldırının ardından olay yerinde çekilmiş yaralıların bulunduğu kanlı bir fotoğraf verilmiştir. 24 Mart’ta saldırı haberi yapılmamıştır. ‘Eyy Belçika iki bomba patladı, 34 kişi öldü diye istifa edilir mi?’ (Sözcü, 25 Mart 2016: 1) başlığının altında gazete Türkiye’de terör saldırılarının ardından hiçbir istifa olmamasını Brüksel’de ki istifalar üzerinden eleştirmek amacıyla yayınlamıştır. 26 – 27 – 28 ve 29 Mart 2016 tarihlerinde Brüksel saldırılarına daha fazla yer verilmemiştir.

Görsel 4. 32. Sözcü Gazetesi Brüksel Saldırına İlişkin İlk Sayfa Haberi (Sözcü, 23 Mart 2016: 1)

Üçüncü saldırının iç sayfalarda da çok fazla yer almaması Türkiye gündeminin daha önemli gördüğü konularla değişmiş olmasıdır. 'İŞİD Terörü' (Sözcü, 23 Mart 2016: 20) başlığıyla iki sayfalık bir haber yapmıştır. Saldırının sonrasında yaralıların ve hayatını kaybedenlerin kanlı fotoğrafları da tam sayfa gösterilmiştir. Saldırı hakkında edinilen ilk bilgilere göre saldırganın bir resmi ve dinci bir terörist olduğu haberde yer almıştır. Belçika hükümetinin Türk mahallerinde yaptığı baskınları ve yakalanan şüphelileri de kapsayan bir haber yapmıştır. 'Brüksel'i kana bulayan teröristler kardeş çıktı' (Sözcü, 24 Mart 2016: 11) haberinin devamında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın saldırganı sınır dışı edip saldırı hakkında Belçika'yı uyardıklarını belirtmektedir. Son olarak 'Saldırıda ihmalleri ortaya çıkan iki bakan istifa etti' (Sözcü, 25 Mart 2016: 24) haberinde içişleri bakanı ve adalet bakanının konuyla ilgili sorumluluklarını yerine getiremediklerinden dolayı istifaları hakkında bilgi verilmektedir.

Gazete yurtdışında gerçekleşen saldırılara yer vermiştir. Saldırı haberlerinde sıkça olayların yinelenmesine, dehşet olarak görüldüğüne ve kanlı oluşunu ön plana çıkarmaktadır. Ancak genel olarak sayfa eteğinde ya da iç sayfalarda yer vermiştir. Görülmüştür ki yurtdışında ki saldırılarla ilgili yapılan haberlerde yorumdan çok

yetkililerin konuyla ilgili görüşleri alıntılanmış, bir kısmında ise betimleyici ifadeler kullanılmıştır. Ayrıca Brüksel saldırılarının gazetede çok az yer bulmasının nedeni aynı zamanlarda Türkiye’de art arda gerçekleşen terör eylemleridir. Gazetenin yurtdışı terör eylemlerine karşı daha tarafsız ve edindiği bilgiyi aktarma yoluna gittiği görülmektedir.

SONUÇ

İncelenen 6 gazetenin her biri altı saldırıyı da haber yapmıştır. Gazeteler hem yurtiçinde hem yurtdışındaki saldırılara özellikle ilk sayfalarında büyük ölçüde yer vermişlerdir. Çalışmanın temelini oluşturan sorulara cevap oluşturması amacıyla nicel analiz kısmında yapılan tablolardan dikkate değer sonuçlar elde edilmiştir. İlk olarak terör saldırılarına gazetelerin yer veriş sıklığı karşılaştırılmıştır. Gazeteler yurtiçi ve yurtdışı saldırılarına nicel olarak birbirlerine yakın yayın yapmışlardır. Ancak haberlerin gazetelerde konumlandırılmaları açısından farklılıklar göze çarpmaktadır. Yurtiçi saldırıları daha çok ilk sayfada konumlandırılmışken, yurtdışında gerçekleşen saldırılarla ilgili bilgiler iç sayfalarda yer verilmiştir. Araştırma soruları doğrultusunda yurtiçi ve yurtdışı haberlerine Türk basınında öznel mi nesnel mi yer verildiğini gösteren nicel ölçüde; gazetelerin yurtiçi saldırılarına daha öznel bir şekilde yaklaşırken yurtdışı saldırılarında bilgilerin dış kaynaklı olmasının da etkisi ile daha nesnel bir yaklaşım sergilemiştir. Gerçekleşen saldırılar çok sayıda yaralanmaya ve can kaybına neden olmuştur. Bu nedenle fotoğraf kullanımı ve kullanılan fotoğrafın türü (Kanlı mı? Normal mi?) analize dâhil edilmiştir. İncelenen haberlerin neredeyse tamamında fotoğraf kullanıldığı görülmüştür. Ancak fotoğrafların türüne bakıldığında olayların yer verildiği ilk gün haberleri dışında kanlı içeriğe sahip fotoğraflar kullanılmamıştır. Araştırmada haberlerin başlıkları da haberlerde objektiflik-sübjektiflik sağlanıp sağlanmadığını ölçmek için incelenmiştir. Gazetelerin haberlerde kullandıkları başlıkların türlerinde yurtiçi saldırı haberlerinin yurtdışı saldırılarına kıyasla daha çok yoruma dayalı haberler yapıldığı ancak yurtdışı saldırılarının yurtiçi saldırılarına göre nicel olarak betimleyici başlıklarının fazla olduğu görülmüştür.

Bütün bu bulgular sonucunda Türkiye basınının terör saldırılarına yönelik öznel ve duygusal bir tutum sergiledikleri söylenebilir. Medyanın terör konusunda nesnel ve tarafsız tutumunu bir kenara bıraktığını, tamamen öznel bir şekilde hareket ettiği görülmüştür. Haberlerde kanlı fotoğraf kullanılması çok uygun olmasına rağmen olayların boyutlarını göstermek ve duyguyu daha çok ön plana çıkarmak açısından kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ancak bu kadar önemli ve hassas bir konuda duygusallığı ön plana çıkaracak halkı fazlasıyla etkilemeye ve korku yaratmaya yönelik üslup kullanıldığı dikkat çekmiştir. Araştırmanın temel amacı olan medyanın terör olaylarını gündeminde tutarak toplumda korku yaratacak unsurlar kullanıp kullanmadığı

varsayımı, medyanın saldırılara karşı tutumunun korku yaratmanın yanında teröre karşı sert tepkiler içerdiği de görülmüştür. Burada dikkat edilmesi gereken gazeteden gazeteye kullanılan korku unsuru kelimelerin değiştiğidir. Ancak altı gazetenin dördünde korku yaratma unsurlarını diğer iki gazeteye göre ikinci planda tuttuğunu, iki gazetenin ise toplumda terör korkusu ve güvensizlik yaratmaya yönelik daha fazla haber yaptığı nitel analiz kısmında ortaya çıkmıştır. Gazeteler yurtiçi saldırılara sert ve ağır bir üslupla tepkiler verirken yurtdışı saldırılarına 'bizim başımıza geldi, siz de alışsınız' şeklinde bir üslup kullanmıştır. Gazetelerin bu tutumu gazetecilik etiği açısından eleştirilmesi gereken bir tutumdur. Fakat terör gibi konularda gazetelerin içinde bulunduğu toplumun ve kültürün haberler üzerindeki etkisi yadsınamaz. Terör saldırılarının gündemde yoğun bir şekilde yer tutması terör olaylarına karşı toplumu hem olumlu hem olumsuz etkileyebilmektedir. Araştırmada yer alan haberlerde toplumu olumsuz etkilediği gibi teröre karşı toplumu birleştirmeye çalıştığı görülmüştür. Burada olumlu tutum, gazetelerin kullandığı kelimelerle birleştirici bir üslup içererek, toplum olarak teröre alışılmayacağını yinelemektedir. Olumsuz tutum ise, terör ve güvenlik korkusu yaratan haberler yapılması anlamında kullanılmıştır. Çalışmamızda gazetelerin az ya da çok bu olumsuz tutumu yansıttığı görülmüştür. Her ne kadar yurtiçi saldırılarında daha öznel ve duygusal bir üslup kullanılmış olsa da yurtdışı saldırılarında da gazetelerin çoğunda teröre karşı ortak bir tutum sergilenmiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki Türk basını terör olaylarını gündemde büyük ölçüde tutmaktadır. Fakat gazeteden gazeteye terör saldırılarına yönelik tutum tam olarak zıtlık içermese de farklılıklar gösterebilmektedir. Bazı gazeteler yurtiçi saldırılarında yöneticilere yüklenip saldırının neden ve nasıldığını sorgulamazken, bazı gazeteler yurtdışı saldırılarında hayatını kaybedenlerin de insan olduğu gerçeğini görmeyerek ülkelerin neredeyse bunu hak ettikleri şeklinde haberler yapmaktadır. Türk basını yurtiçi terör olaylarını korku ve güvensizlik yaratmakta daha çok kullanırken, yurtdışı saldırılarında o ülkelerde de terörün ne kadar korkutucu olduğunu göstermeye dayalı bir dil kullanmaktadır. Ek olarak diyebiliriz ki gündemde büyük yer tutması terörü yüceltmemektedir. Ancak 'gündemde bu kadar yer tutmasının bir nedeni var mı?' sorusunu da akıllara getirmektedir. Bu çalışmanın terör gündeminin arkasında yatan gerçekleri inceleyecek gelecek çalışmalara da faydalı olması amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Akın, D. (2009). Kitle İletişim Araçlarında Yaratılan Mitlerde Korku Kullanımının Amaç ve Sonuçları Reklâmlar Üzerine Bir İnceleme, *Erciyes İletişim Dergisi*, ss: 80-104.
- Alav O., ve Güçlüer, E. (2015). Medya'nın Gündem ve Kamuoyu Oluşturma Etkilerinin Toplumsal-Siyasal ve Yönetimsel Eksende Tartışılması, *Elektronik Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi*, Sayı 2, ss:1-17.
- Altan, Z. (2006). Kişilerarası İletişimde Bir Sosyal Baskı Düzeneği: Korku Kültürü. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi*, Sayı 25, ss: 5-17.
- Arınç, K. (2010). Siyasî ve Tarihî Coğrafya Perspektifiyle: Türkiye'nin Terör Sorununun Analizi ve Jeopolitik-Jeostratejik Açından Değerlendirilmesi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 14, Sayı 2, ss: 1-34.
- Ayhan, H. (2015). Terör Kavramı, Güvenlik Konseyi ve Genel Kurul Özelinde Birleşmiş Milletler'in 2001 Sonrası Terör Yaklaşımı. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, Sayı 21, ss: 117-146.
- Bal, İ. (2007). PKK Terör Örgütü Tarihsel Süreç ve 28 Mart Diyarbakır Olayları Analizi, Sayı 8, ss: 75-89.
- Balcı, M. (2002). "Savaş ve Terör ." Tebliğ, ss: 11-30.
- Bilir, H. (2009). *Terör, Medya ve Devlet*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Bulut, M. B. (2015). Terör Yönetimi Kuramı (Dehşet Yönetimi Kuramı), *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, Sayı 1, ss: 161-174.
- Cereci, S. (2001). Gündem Oluşturmada Medyanın Rolü, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 3, ss:18-26.
- Çakır, B. (2007). Belirsizlik ve Korkunun Yeni Düzenin Oluşmasına Katkısı, *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, Sayı 36, ss: 64-82.
- Çora, N. (2008). *Uluslararası Terörizm ve Failleri*, İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Demir, C.K. (2008). "Öğrenen Örgütler ve Terör Örgütleri Bağlamında PKK", *Uluslararası İlişkiler*, Sayı 19, ss: 57-88.

Demirçivi, E.R. (2015). Metropollerde Terörizm Algısı: Ankara’da Bir Uygulama, *T.C. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.

Demirel, E. (2007). *Terör*, İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.

Devran, Y. (2015). Medya ve Terör Sorunsalı, *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, Sayı 2, ss: 84-95.

Gencer, Z. T. (2012). Medyanın Gündem Oluşturma Sürecinde Sosyal Entropinin Rolü Üzerine Uygulamalı Bir Çalışma, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler Ve Tanıtım Anabilim Dalı, Doktora Tezi*, Konya.

Gökbunar, A. R. (2014). Organize Suç ve Terör Örgütleri İle Mücadelede Sivil Silah: Sosyal Destekler. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 2, 230-242.

Gücenmez, B. (2014). Terörizmin Finansmanı: PKK, ETA Ve IRA Terör Örgütlerinin Karşılaştırılması, *T.C. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.

Güneş, A. (2014). Gündem Belirleme Teorisi Bağlamında 30 Mart 2014 Yerel Seçimlerinin Basında Sunumu: AKP ve CHP Örneği, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, Sayı 2, ss: 1-16.

Erdoğan, İ. (2011). Gündem Koyma ve Saptama Yaklaşımında Bir Araştırma Geleneği ve Tasarımı Olarak Çerçeveleme. *Erciyes İletişim Dergisi*, Sayı 1, ss: 48-62.

Erdoğan, İ. (2013). Terörle Mücadele Stratejileri Bağlamında “Müzakere”: Türkiye Örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi*, Sayı 2, ss: 347-390.

Eren, A. (2005). Korku Kültürü, Değerler Kültürü ve Şiddet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, Sayı 8, ss: 1-14.

Ergen, Y. (2014). Gündem Belirleme Kuramı Bağlamında Yeni Medya: Twitter Gündemi Hakkında Karşılaştırmalı Bir Analiz, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi*, ss:1-22.

Fışkın R., Kaya, A.Y ve Nas, S. (2013). “Safety Science” Dergisinde 2006-2010 Yılları Arasında Yayınlanan Makalelerin İçerik Analizi, *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, Sayı 1, ss: 13-14.

- Kâhya Birgöl, A.(2007) Medya ve Tehdit-Güvenlik Algılamalarında Değişme, *Uluslararası Uygunluk Değerlendirme Sempozyumu*, ss: 367-385.
- Kamanlıoğlu, E. B. (2007). Politik gündem oluşumunda halkla ilişkilerin işlevi, *Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*, İzmir.
- Karaduman, S. ve Batu, N. M. (2011). Televizyon Haberlerinde Terörizm Olgusunun TRT'nin Haber Söylemi Bağlamında İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 25, ss: 359-374.
- Küçükcan, T. (2010). “Terörün Sosyolojisi: Toplumsal Kökenleri Anlama İmkânı”, *Uluslararası İlişkiler*, Sayı 24, ss: 33-54.
- Kongar, E. (2011). *Küresel Terör ve Türkiye*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Saraçlı, M. (2007). Uluslararası Hukukta Terörizm, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı 1-2, ss: 1049-1078.
- Şeker, M. ve Şeker, T. (2009). *Terör ve Haber Söylemi*, İstanbul: LİTERATÜRK.
- Taş, D. (2014). Türkiye'de Terörle Mücadelede Türk Kamu Yönetiminin İşlevleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme: PKK Örneği, *Adnan Menderes Üniversitesi, Doktora Tezi*, Aydın.
- Törelı, T. (2002). PKK Terör Örgütü: Tarihsel Ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi; 1978-1998, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Doktora Tezi*, Isparta.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1, ss: 323-343.
- Üvez, F. (2014). Medya ve Risk Toplumu İlişkisi Bağlamında Terör Haberlerinin Analizi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi*, Erzurum.
- Yayla, A. (1990). Terör ve Terörizm Kavramlarına Genel Bakış, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Sayı 1, ss: 335-384.

Yılmaz, S. (2012). PKK Terör Örgütü ve KCK'da Son Durum, *Turan Stratejik Araştırmalar Dergisi*, Sayı 15, s: 5-12.

Yüksel, E. (2007). “Kamuoyu Oluşturma” ve “Gündem Belirleme” Kavramları Nerede Kesişmekte, Nerede Ayrılmaktadır?, *Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 1, s: 571-610.

Yüksel, Y. (2016). 15-20 Kasım 2003 Terör Saldırılarındaki Polis-Medya İlişkileri <http://www.academia.edu/>, Erişim Tarihi, 11.12.2016.

<http://www.ihacom.tr/egazete/> (09.10.2016).

GAZETELER

TÜRKİYE, 8 Ocak- 14 Ocak 2015, 11 Ekim– 17 Ekim 2015, 14 Kasım- 20 Kasım 2015, 18 Şubat – 24 Şubat 2016, 14 Mart – 20 Mart 2016, 23 Mart- 29 Mart 2016 tarihleri arası sayıları

HÜRRİYET, 8 Ocak- 14 Ocak 2015, 11 Ekim– 17 Ekim 2015, 14 Kasım- 20 Kasım 2015, 18 Şubat – 24 Şubat 2016, 14 Mart – 20 Mart 2016, 23 Mart- 29 Mart 2016 tarihleri arası sayıları

MİLLİYET, 8 Ocak- 14 Ocak 2015, 11 Ekim– 17 Ekim 2015, 14 Kasım- 20 Kasım 2015, 18 Şubat – 24 Şubat 2016, 14 Mart – 20 Mart 2016, 23 Mart- 29 Mart 2016 tarihleri arası sayıları

CUMHURİYET, 8 Ocak- 14 Ocak 2015, 11 Ekim– 17 Ekim 2015, 14 Kasım- 20 Kasım 2015, 18 Şubat – 24 Şubat 2016, 14 Mart – 20 Mart 2016, 23 Mart- 29 Mart 2016 tarihleri arası sayıları

SÖZCÜ, 8 Ocak- 14 Ocak 2015, 11 Ekim– 17 Ekim 2015, 14 Kasım- 20 Kasım 2015, 18 Şubat – 24 Şubat 2016, 14 Mart – 20 Mart 2016, 23 Mart- 29 Mart 2016 tarihleri arası sayıları

YENİ ŞAFAK, 8 Ocak- 14 Ocak 2015, 11 Ekim– 17 Ekim 2015, 14 Kasım- 20 Kasım 2015, 18 Şubat – 24 Şubat 2016, 14 Mart – 20 Mart 2016, 23 Mart- 29 Mart 2016 tarihleri arası sayıları